

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

İŞLETME PROGRAMI

**DEFTER BEYAN SİSTEMİ UYGULAMASI VE SİSTEMDE GÖRÜLEN
AKSAKLIKLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: TRABZON İLİNDE
BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YASİN AKKAYA

EYLÜL 2019

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

İŞLETME PROGRAMI

**DEFTER BEYAN SİSTEMİ UYGULAMASI VE SİSTEMDE GÖRÜLEN
AKSAKLIKLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: TRABZON İLİNDE
BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YASİN AKKAYA

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Abdülkadir PEHLİVAN

EYLÜL 2019

TRABZON

ONAY

Yasin AKKAYA tarafından hazırlanan “Defter Beyan Sistemi Uygulaması ve Sistemde Görülen Aksaklıklara Yönelik Çözüm Önerileri: Trabzon İlinde Bir Araştırma” adlı bu Çalışma 18.02.2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Tezli Yüksek Lisans Programı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı - Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Doç. Dr. Recep NARTER	Başkan	☐	☐	
Doç. Dr. Abdülkadir PEHLİVAN	Üye	☐	☐	
Doç. Dr. Bilal GEREKAN	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Yusuf SÜRME
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Yasin AKKAYA

10.09.2019

ÖNSÖZ

Muhasebe mesleği teknolojiadaki gelişmelerin neticesinde yeni bir döneme girmiş bulunmaktadır. Çağın getirdiği dijital uygulamalar; meslek mensuplarını ve vergi mükelleflerini içine alan yeni bir mali sistem oluşturmuş; meslek mensuplarına ve mükelleflere yeni sorumluluklar yüklemiştir. Bu uygulamalardan birisi olan defter beyan sistemi de mükellef ve meslek mensuplarının kullanımına sunulmuş; ancak uygulama öncesi görülen sorunlardan bir kısmı ortadan kalkarken; ortaya bazı yeni sorunlar çıkmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, defter beyan sistemi uygulaması ile ilgili muhasebe meslek mensuplarının sistemde gördükleri aksaklıkları tespit edebilmek ve bu konuda çözüm önerileri ortaya koyabilmektir. Araştırmayla, muhasebe meslek mensuplarının defter beyan sistemine yaklaşımı ve defter beyan sisteminin meslek mensuplarının ihtiyacını karşılama durumu tespit edilerek Türkiye’de muhasebe mesleğinin uygulama kısmına katkı sağlaması da beklenmektedir.

Mükelleflerin ödevlerini yerine getirirken kullanışlı bir sistemin hayata geçirilmesi meslek mensupları ile mükelleflerin uyumunu kolaylaştıracağı gibi gelir idaresine işlevsel ve sonuç odaklı geri dönüş sağlayacaktır. Bu çerçevede oluşan ortam muhasebe mesleğini ve sistemi daha ileriye götürmede fırsatlar sunacaktır. Ancak bu süreçte görülebilecek olumsuzluklar, sistemden beklenen faydaların elde edilememesine sebep olabilecektir. Bu olumsuzlukların önüne geçilebilmesi amacıyla hazırlanan bu çalışmanın ilgililere fayda sağlayacağı kanaatini taşımaktayız.

Hazırlamış olduğum bu yüksek lisans tez çalışmasında emeği geçen ve eğitim sürecim boyunca desteğini esirmeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Abdülkadir PEHLİVAN’a, anket formunun oluşturulması ve tez yazım sürecinde yardımcı olan değerli hocam Doç. Dr. Bilal GEREKAN’a teşekkürlerimi sunarım.

Eylül, 2019

Yasin AKKAYA

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XI
KISALTMALAR LİSTESİ	XII
GİRİŞ	1-2

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GELİR İDARESİNİN SUNDUĞU ELEKTRONİK VERGİLENDİRME SİSTEMLERİ VE BİLGİ EDİNME KANALLARI.....	3-26
1.1. İnteraktif Vergi Dairesi	4
1.1.1. İnteraktif Vergi Dairesinin Kullanıcıları	4
1.1.2. İnteraktif Vergi Dairesinin Kullanımı ve İşleyişi	5
1.1.3. İnteraktif Vergi Dairesi Aracılığı ile Yapılabilen Sicil İşlemleri	6
1.1.4. İnteraktif Vergi Dairesi Aracılığı ile Yapılabilen Sorgulamalar	6
1.1.5. İnteraktif Vergi Dairesi Aracılığı ile Mükelleflerin Ulaşabilecekleri Bilgiler	7
1.1.6. İnteraktif Vergi Dairesi Aracılığı ile Yapılabilen Şifresiz Ödeme İşlemleri	7
1.1.7. İnteraktif Vergi Dairesi Aracılığı ile Yapılabilen Diğer Şifresiz İşlemler.....	7
1.1.8. İnteraktif Vergi Dairesinin Sağladığı Avantajlar.....	8
1.2. İnternet Vergi Dairesi	8
1.2.1. İnternet Vergi Dairesinin Kullanıcıları.....	9
1.2.2. İnternet Vergi Dairesinin Sağladığı Avantajlar	10
1.2.3. İnternet Vergi Dairesi Üzerinden Mükelleflerin Ulaşabilecekleri Bilgiler	10
1.3. E-Beyanname Sistemi	11
1.3.1. E-Beyanname Sisteminin Kullanımı ve İşleyişi	12

1.3.2. E-Beyanname Sisteminin Sağladığı Avantajlar.....	12
1.4. E-Fatura Uygulaması.....	13
1.5. E-Defter Uygulaması.....	17
1.6. Hazır Beyan Sistemi.....	20
1.7. Defter Beyan Sistemi.....	21
1.8. Muhasebe Meslek Mensuplarının Elektronik Defter ve Belge Düzeni ile İlgili Dikkat Etmesi Gereken Hususlar	22
1.8.1. Basit Usule Göre Defter Tutulması Konusunda Dikkat Edilecek Hususlar	22
1.8.2. İşletme Hesabı Defteri ve Serbest Meslek Kazanç Defteri Tutulması Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	23
1.8.3. Bilanço Esasına Göre Defter Tutulması Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	24
1.8.4. Hazır Beyan Sistemi Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	24

İKİNCİ BÖLÜM

2. DEFTER BEYAN SİSTEMİ.....	26-42
2.1. Genel Açıklama.....	26
2.2. Defter Beyan Sistemine Başvuru ve Kayıt.....	27
2.3. Defter Beyan Sisteminde Kayıt Zamanı.....	29
2.4. Defter Beyan Sisteminde Muhasebe İşlemleri	30
2.5. Defter Beyan Sisteminde Vergilendirme.....	34
2.6. Defter Beyan Sistem Yönetiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DEFTER BEYAN SİSTEMİ UYGULAMASI VE SİSTEMDE GÖRÜLEN AKSAKLIKLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: TRABZON İLİNDE BİR ARAŞTIRMA	43-68
3.1. Araştırmanın Amacı	43
3.2. Araştırmanın Önemi	43
3.3. Materyal ve Yöntem.....	44
3.3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	44
3.3.2. Araştırmanın Örnekleme.....	45
3.4. Literatür Taraması	45

3.5. Araştırmanın Bulguları.....	48
3.5.1. Tanımlayıcı İstatistikler.....	48
3.5.2. Araştırma Değişkenlerinin Test Edilmesi.....	54
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	68
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	72
ÖZGEÇMİŞ.....	77

ÖZET

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte, sunulan hizmetlerin birçoğu kâğıt ortamından elektronik ortama aktarılmaya başlamış, bu konuda devlet birçok yeni uygulamayı meslek mensuplarının kullanımına sunmuştur. Bilgiye ulaşmadaki kolaylık, bilginin kolaylıkla farklı kişilerle paylaşılabilmesi, karar alım süreçlerinde kullanımı, üzerinde kolaylıkla değişiklik yapılabilmesi ve bunun takip edilebilirliği, cep telefonuna kadar birçok farklı cihazdan erişimin mümkün olması gibi özellikleri ile muhasebe bilgilerinin elektronik ortamda kullanımı hızla artmıştır. Bu sürecin sonunda bilginin elde edilme biçimi de değişerek, süreçlerin yeni duruma uygun olarak belirlenmesi zarureti doğmuştur.

E-dönüşüm kapsamında Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından uygulamaya konulan defter beyan sistemi de 2018 hesap döneminden itibaren mükelleflerin kullanımına sunulmuştur. Defter beyan sisteminin meslek mensuplarının kullanımına sunulması ile birlikte, uygulama öncesi görülen sorunlardan bir kısmı ortadan kalkmış; ancak ortaya bazı yeni sorunlar çıkmıştır. Bu sorunların tespit edilerek; çözüm önerisi geliştirilebilmesi maksadıyla hazırlanan bu çalışma ile muhasebe meslek mensuplarının defter beyan sistemine yaklaşımı ve defter beyan sisteminin meslek mensuplarının ihtiyacını karşılama durumu tespit edilerek Türkiye’de muhasebe mesleğinin uygulama kısmına katkı sağlaması düşünülmüştür.

Çalışma kapsamında Trabzon ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının defter beyan sistemini anket yöntemi ile vergisel açıdan, denetim açısından ve kayıt düzeni açısından değerlendirmelerini tespit etmek maksadıyla verileri toplanmış ve analize tabi tutularak sonuçlarına yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda defter beyan sisteminin kullanıma daha uygun hale getirilebilmesi için araştırma kapsamında elde edilen bilgiler ışığında sorunların çözümüne katkı sağlayacak tavsiyelere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Defter Beyan Sistemi, Elektronik Vergilendirme Sistemi, Muhasebe Mesleği

ABSTRACT

With the developments in information and communication technologies, many of the services offered have been transferred from paper to electronic environment and the Government has introduced many new applications to the use of professionals in this regard. The use of accounting information in electronic environment has increased rapidly with its features such as access to information, the ability to easily share information with different people, the use of it in decision-making processes, the ability to easily make changes on it and its traceability, and the ability to access many different devices such as mobile phones. At the end of this process, the way the information was obtained changed and it was necessary to determine the processes in accordance with the new situation.

The book declaration system introduced by the Revenue Administration within the scope of e-transformation was also made available to taxpayers as of 2018 accounting period. With the introduction of the book declaration system to the use of professionals, some of the problems seen before the implementation disappeared; however, some new problems emerged. By identifying these problems; solutions to be identified and demands of the state of the book declares approach to systems that work with a professional accountant prepared in order to develop books and filing system of the profession is intended to contribute to the application of the accounting profession in Turkey.

Within the scope of the study, data were collected and analysed in order to determine the tax assessment, audit and record order evaluations of the accounting professional members operating in Trabzon province through survey method.

As a result of the research, in order to make the book declaration system more suitable for use, recommendations were made to contribute to the solution of the problems in the light of the information obtained within the scope of the research.

Keywords: Book Declaration System, Electronic Taxation System, Accounting Profession

TABLolar LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Veriler.....	49
2	Betimsel İstatistikler Tablosu.....	51
3	Grup Ortalamaları	54
4	Alfa Katsayısının Güvenilirliği.....	54
5	Cinsiyet Değişkenine Göre Yapılan T Testi Sonuçları	56
6	Araştırmada Evli ve Bekârların Farklı Görüş Bildirdikleri Sorular	58
7	Araştırmada SM ve SMMM'lerin Farklı Görüş Bildirdikleri Sorular	60
8	Eğitim Değişkenine Göre Yapılan Farklılık Analizi.....	62
9	Eğitim Seviyesine Göre Farklılık Tespit Edilen Soruların Ortalaması	63
10	Mesleki Tecrübe Değişkenine Göre Yapılan Farklılık Analizi.....	65
11	Mesleki Tecrübeye Göre Farklılık Tespit Edilen Soruların Ortalaması.....	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil Nr.	Şekil Adı	Sayfa Nr.
1	E-Fatura Uygulamasında Özel Entegrasyonun Rolü	14
2	E-Fatura Uygulamasının Teknik Mimarisi	15
3	E-fatura Örneği	16
4	E-Defter Oluşturma ve Berat Yükleme Süreci.....	19
5	Defter Beyan Sistemine Başvuru Ekranı.....	28
6	Defter Beyan Sistemi Ana Ekranı	29
7	Defter Beyan Sistemi Belge Kayıt Ekranı	31
8	Defter Kayıtları Raporlama Ekranı	33
9	Sabit Kıymet Kayıt Ekranı	33
10	Beyanname Oluşturma Ekranı	36
11	Hesap Özeti Oluşturma ve Görüntüleme Ekranı.....	37
12	Gider Kayıt Ekranı ve Stopaj Kodları	38
13	Gelir Vergisi Beyannamesi Ekler Bölümü.....	39

KISALTMALAR LİSTESİ

E-BEYANNAME	:	Elektronik Beyanname
E-DEFTER	:	Elektronik Defter
E-FATURA	:	Elektronik Defter
KDV	:	Katma Değer Vergisi
MS	:	Microsoft
MTV	:	Motorlu Taşıtlar Vergisi
ÖKC	:	Ödeme Kaydedici Cihaz
ÖKC	:	Ödeme Kaydedici Cihaz
SM	:	Serbest Muhasebeci
SMMM	:	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
TPC	:	Trafik Para Cezası
VEDOP	:	Vergi Dairesi Otomasyon Projesi
VUK	:	Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Teknolojinin gelişimiyle birlikte kamu kurumları işlemlerini elektronik ortamda yürütme firsatı bulmuştur. Kalkınma planlarının da içerisinde yer alan elektronik sistemlerin kamu kurumlarında kullanımının yaygınlaştırılması projesinden, en gelişmiş haliyle istifade eden kurumların başında Gelir İdaresi gelmiştir.

E-devlet uygulamalarının kullanılmaya başlanması ile birlikte vergi dairesi otomasyon projesi (VEDOP) aşama aşama uygulanmaya başlanmıştır. Maliye Bakanlığı ilk önce i işleyişini düzenleme bakımından işlemleri elektronik ortama taşıdığı VEDOP I projesini hayata geçirmiştir. Vergi dairesinde evrak girişi, tahakkuk, tahsilat, sorgulama, e-beyanname gibi bazı uygulamalar bu dönemde kullanılmaya başlamıştır. Daha sonra VEDOP II projesi ile bazı uygulamalar vatandaşlarla paylaşılmaya başlanmıştır. Başta kısmi olarak uygulanan otomasyon projesi, daha sonra yaygın olarak uygulanmaya başlanmış ve yarar sağlayan mükellef sayısı da bu oranda artmıştır. VEDOP III projesi ile mevcut uygulamaların kullanımı yaygınlaştırılmış ve daha birçok farklı alanda da otomasyona gidilmiştir.

Vergi dairesinde bizzat yapılması gereken birçok işlem, e-maliye uygulamaları ile daha pratik bir Şekilde yapılabilir hale getirilmiş ve bu uygulamalar giderek yaygınlaştırmaya ve gelişmeye devam etmektedir. 2020 yılı itibarıyla e-defter ve e-fatura uygulamaları, e-beyanname, defter beyan, hazır beyan, internet vergi dairesi, interaktif vergi dairesi uygulamaları mükellef ve meslek mensupları tarafından kullanılmaktadır. Bu uygulamalar maliyenin mükelleflerine sunduğu elektronik vergilendirme sürecinin parçalarıdır. Zamanla bu parçalı yapı tam entegre hale gelerek kâğıt kullanımını tamamen ortadan kaldırması beklenmektedir.

E-maliye uygulamalarının kapsamında yer alan defter beyan sistemi uygulaması ile basit usule tabi mükellefler, işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler ve serbest meslek kazanç defteri tutan mükellefler elektronik ortamda defterlerini tutabilecek bir alt yapıya kavuşmuştur. Bu çalışmaların yapılabilmesi için öncelikle yasal zemin oluşturulmuştur. Daha sonra teknik alt yapı kurulmuş ve zamanla sistemde görülen aksaklıklarda çözülerek uygulamaların kullanılabilir düzeye getirilmesi sağlanmıştır. Ancak elektronik sistemlerde bazı eksiklikler sistemin kullanılması ile birlikte de grldğinden bunların zamanla tespit edilerek giderilebileceği düşünülmektedir. Ayrıca gelişen teknoloji ve yeni hayat tarzı eski sistemlerin gözden geçirilmesini ve yeni sistemler geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır.

Defter beyan sistemi uygulaması ile ilgili muhasebe meslek mensuplarının sistemde gördükleri aksaklıkları tespit edebilmek ve bu konuda çözüm önerilerinde bulunabilmek amacıyla hazırlanan bu çalışma üç bölüm halinde yazılmıştır.

Birinci bölümde, defter beyan sistemini de içine alan gelir idaresinin sunduğu elektronik vergilendirme ve bilgi edinme kanalları tanıtılmış, muhasebe meslek mensuplarının elektronik belge ve defter düzeni ile ilgili dikkat etmesi gereken hususlara yer verilmiştir.

İkinci bölümde, defter beyan sistemi ayrıntılı olarak tanıtılmış, sisteme başvuru ve kayıt, muhasebe ve vergilendirme işlemleri açıklanarak bu sistemin kullanımında dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde defter beyan sistemi ile ilgili sistemde görülen aksaklıkları tespit etmek amacıyla Trabzon ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına yönelik gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına yer verilmiş, elde edilen bilgiler ışığında sisteme yönelik değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Meslek mensuplarının verdiği bilgiler doğrultusunda defter beyan sisteminde görülen bazı aksaklıklara yönelik çözüm önerilerine de sonuç ve öneriler kısmında yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GELİR İDARESİNİN SUNDUĞU ELEKTRONİK VERGİLENDİRME SİSTEMLERİ VE BİLGİ EDİNME KANALLARI

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın 2008 yılında yayınlamaya başladığı stratejik plana göre bilgi sistemleri arasında entegrasyonu sağlamak, kamu mali yönetim ve kontrol sistemini güçlendirmek, iş ve işlemlerin elektronik ortama aktarılması, kaliteli ve hızlı işlem yapılması amaçlarının yerine getirilmesiyle değişen vergilendirme sisteminin elektronik alt yapısı 2018 yılında yayınlanan stratejik planda Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi kurma seviyesine gelmiştir.

Dijital ekonomi dünya çapında büyümektedir ve bu büyüme müşterileriyle etkileşim kurdukça artmaktadır. Vergi sistemleri dijital ekonomiye tam uyum sağlayamadığından birçok ülke, vatandaşlarının çıkarını korumak amacıyla dijital vergilendirmeyi tercih etmektedir. Katma değer vergisi (KDV), mal ve hizmetler vergisi, tüketim vergisi, satış vergisi, kullanım vergisi gibi adlarla, farklı ülkelerde hangisinin kullanıldığına bakılmaksızın dijital ekonominin vergilendirilmesi giderek artmaktadır. Dijital ekonominin vergilendirilmesinin elektronik sistemler aracılığı ile yürütüldüğü açıktır (Altınbaş, 2019: 1).

Günümüz koşullarında makro ekonomik tahmin, planlama, bütçe hazırlama, nakit yönetimi, gelir yönetimi, muhasebeleştirme, mali raporlama, denetim, izleme ve değerlendirme gibi mali yönetimin temel fonksiyonların yerine getirilebilmesi için bütünleşik teknolojik alt yapı gereksinimi oldukça fazladır. Bu teknolojik değişimin gerçekleşmemesi durumunda gelişen ekonomik koşullar, artan nüfus, bilgi iletişiminin hızlanması sebebiyle mevcut vergi sisteminin talepleri karşılayamaması, işlerde birikme, iş gücü ve maliyet artış gibi içinden çıkılmaz bir sürece girilmesi kaçınılmaz olacaktır. Bu gelişmelerin teknolojik alt yapının günümüz koşullarında en iyi yürütülme yolunun otomasyon projeleri olduğu açıktır (Hepaksaz, 2011: 111).

Bu gelişmeler ışığında mevcut teknolojik gelişmeleri takip etmek aynı zamanda yakın gelecekte doğacak muhtemel teknolojik beklentilerin alt yapısını oluşturmak, gelişmiş bir ülke olma amacımız için kaçınılmazdır. Kurumsal alanlarda elektronikleşme, bankacılık sektöründe internet ağının temel alınması, ticaretin e-ticaret olarak dönüşüme geçmesi, eğitim sisteminin bilgisayar tabanlı olarak uygulanması ve birçok alanda kâğıt ortamından uzaklaşarak elektronik alanda faaliyet gösterilmesi muhasebeleştirme ve vergilendirme alanının bu çerçevede ele alınması ve uygulanmasını kaçınılmaz hale getirmiştir (Calayoğlu, 2019: 146).

2020 yılı itibarıyla halen mükellef ve meslek mensuplarının kullanımında olan e-defter ve e-fatura uygulamaları, e-beyanname, defter beyan, hazır beyan, internet vergi dairesi, interaktif vergi dairesi uygulamaları mevcuttur. Bu uygulamalar maliyenin mükelleflerine sunduğu elektronik vergilendirme sürecinin parçalarıdır. Zamanla bu parçalı yapı tam entegre hale gelerek kâğıt kullanımını tamamen ortadan kaldırması beklenmektedir.

1.1. İnteraktif Vergi Dairesi

Çağımızın elektronik gelişmeleri vergi sistemimizi de etkilemiştir. Bu gelişmeleri takip eden Gelir İdaresi Başkanlığı da mükelleflerin vergi yükümlülüklerini daha kolay ve hızlı bir şekilde yerine getirebilmesi amacıyla bazı yeni uygulamalar başlatmıştır. Bu amaçla 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257. maddesinin Hazine ve Maliye Bakanlığı'na verdiği yetkiye istinaden 492 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği yayımlanarak mükelleflerin vergilendirme ile ilgili işlemlerini elektronik ortamda yerine getirilebilmesini sağlamak amacıyla interaktif vergi dairesi uygulaması başlatılmıştır (Özdengül, 2019: 1).

İnteraktif vergi dairesi uygulamasına <https://ivd.gib.gov.tr> web adresi üzerinden internet vergi dairesi şifresi veya e-devlet şifresiyle girilebilmektedir. İnteraktif vergi dairesi, zaman ve yer koşulu aranmaksızın vergilendirmeye ilişkin işlemlerin yapılabilmesine imkân vermektedir. Ayrıca vergiye uyum maliyetini azaltmakta, gönüllü uyumun teşvik edilmesi, geri bildirimde bulunma gibi konulara doğrudan katkı sağlamaktadır (Tekbaş, 2019: 92).

Şubat 2018 döneminden itibaren hizmet vermeye başlayan interaktif vergi dairesi uygulaması ile birçok vergisel uygulama, bildirim ve sorgulamalar 7/24 bilgisayar, cep telefonu, tablet benzeri dijital ortamlarda yapılabilmektedir (Türkay, 2019: 2).

Gelir İdaresi Başkanlığı, interaktif vergi dairesi uygulaması ile vergisel yükümlülüklerin mükelleflerce kolay ve hızlı bir şekilde yerine getirilebilmesi, beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelerin elektronik ortamda verilebilmesi ve bu belgelere ilişkin yapılan işlemlerin sonuçlarının ilgililerine elektronik ortamda sunulmasını amaçlamıştır.

1.1.1. İnteraktif Vergi Dairesinin Kullanıcıları

İnteraktif vergi dairesinin kullanıcıları gerçek ve tüzel kişilerdir. İnteraktif vergi dairesinde elektronik ortamda vergi dairelerine genel amaçlı dilekçe verilmesi de dahil birçok işlem yapılabilmektedir. Mükellefler borç sorgulama butonuna tıklayarak güncel vergi borçlarını sorgulayabilmekte ve ödeme butonundan ödemelerini yapabilmektedir (Özdengül, 2019: 2).

1.1.2. İnteraktif Vergi Dairesinin Kullanımı ve İşleyişi

Mükellef vergi dairesinden aldığı şifre veya e-devlet şifresiyle sisteme giriş yaparak vergi dairesine gitmeden vergisel yükümlülükleri yerine getirir. İnteraktif vergi dairesi sisteminde yapılmak istenen işleme göre giriş yapılarak aşama aşama ilerlenir ve son olarak kullanıcının telefon numarasına gelen doğrulama kodu girilerek bildirim Gelir İdaresi Başkanlığı'na ulaşması sağlanır (Yücel, 2018: 6).

İnteraktif vergi dairesi üzerinden yapılabilecek işlemler çeşitlilik göstermektedir. Vergi mükellefi, herhangi bir şekilde adına düzenlenmiş vergi ceza ihbarnamesi indirim hakkını veya uzlaşma talebini bu sistem üzerinden gönderim yaparak başvuruda bulunabilir. Yine vergi borcunu tecil etmek veya taksitlendirmek istemesi durumunda yine işlemler bu sistem üzerinden başlatılarak sonuçları yine aynı sistemden takip edilebilir.

İnteraktif vergi dairesi aynı zamanda bilgi edinme kanalıdır. Vergi mükellefi tereddüt duyduğu ve karar veremediği bir konuda özelge talebinde bulunmak için interaktif vergi dairesi özelge talep ekranından başvuruda bulunabilir. Vergi dairesi herhangi bir konuda izaha davet çağrısı yaptığında aynı şekilde cevabını bu sistem üzerinden vergi dairesinin ilgili birimine iletebilir.

Vergi daireleri önceden mükellefler tarafından yazılı olarak kendilerine verilen dilekçeleri ilgili birimlere havale ederek işlem yapıyordu. İnteraktif vergi dairesi sistemi ile birlikte elektronik başvuru yoluyla sisteme kaydedilen dilekçeler yine aynı şekilde ilgili birime elektronik ortamda havale edilmektedir.

İnteraktif vergi dairesi aracılığı ile iade mahsup işlemlerinin bir kısmı yapılabilmekte, bu işlemlerin bir kısmı ise internet vergi dairesi aracılığı ile tamamlanabilmektedir. Mevcut yapı dikkate alındığında internet vergi dairesi sisteminin iade işlemlerinde daha kapsamlı düzenlenmiş olduğu ve bu sebeple daha yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Vergi dairelerince borca karşılık ödeme emri tebliğ edilmesi üzerine mal bildiriminde bulunulması istendiğinde yine cevap yazısı interaktif vergi dairesi üzerinden ilgili ekrana girilerek vergi dairesine ulaştırılabilmektedir.

Muhtasar beyanname verilmeyeceğine ilişkin dilekçe verilmesi, vergi dairelerinde kayıtlı bulunan iletişim bilgilerinin güncellenmesine ilişkin dilekçeler yine interaktif vergi dairesi üzerinden verilebilir. E-beyanname sözleşmelerine erişim ve sözleşme iptal işlemi gibi işlemler hızlı bir şekilde görüntülenebilmekte ve sistem üzerinden hızlı bir şekilde işlem yapılabilmektedir. Hazır beyan ve defter beyan uygulamalarına kolay bir şekilde giriş yapılabilmektedir. Sermaye

iradına konu malın elden çıkarılması ile gelirin son bulması dilekçesi, kasko değerine göre MTV düzeltme talebi dilekçesi, mukimlik belgesi talebi, veraset ve intikal vergisi beyannamesi başvurusu, engellilik vergi indirim başvurusu, mahkeme kararına istinaden trafik para cezası tahakkukunun kaldırılması talebi, eczane bilgi formu/satış hâsılatı bilgi formu talebi, malul ve engelliler adına kayıt ve tescilli taşıtlarda MTV istisnası, sermaye artırım dilekçesi, diğer konularla ilgili genel amaçlı dilekçe vermek gibi bir çok farklı alanda hizmet sağlayıcı olarak interaktif vergi dairesinin elektronik imkânları kullanılabilir.

1.1.3. İnteraktif Vergi Dairesi Aracılığı ile Yapılabilen Sicil İşlemleri

Mükellefler tarafından, daha önce vergi dairesi müdürlüklerinin sicil servislerine bizatili gidilerek yapılması gereken işe başlama, işi bırakma ve şube işyeri açılış bildirim gibi aşağıda yer alan birçok işlem artık interaktif vergi dairesi sistemi üzerinden yapılabilir.

- İşe başlama bildirim,
- İş bırakma bildirim,
- Şube işyeri açılış bildirim,
- Şube işyeri kapanış bildirim,
- İşyeri adres değişikliği bildirim,
- Hisse devri dilekçesi verilmesi,
- Yönetici değişikliği dilekçesi verilmesi,
- Unvan değişikliği dilekçesi verilmesi,
- Ek faaliyete başlama dilekçesi verilmesi,
- Vergi türü ilavesi/terki dilekçesi verilmesi,
- Faaliyet konusu değişikliği dilekçesi verilmesi,
- Muhtasar beyanname verme dönem değişikliği dilekçesi verilmesi.

1.1.4. İnteraktif Vergi Dairesi Aracılığı ile Yapılabilen Sorgulamalar

İnteraktif vergi dairesi üzerinden yapılabilecek sorgulamalar aşağıdaki gibidir:

- Belge basım bilgileri,
- Ödeme alındı ve sorgulama,
- Ödeme kaydedici cihaz bilgileri,
- Mükellef adına düzenlenen e-arşiv faturalar.

1.1.5. İnteraktif Vergi Dairesi Aracılığı ile Mükelleflerin Ulaşabilecekleri Bilgiler

İnteraktif vergi dairesi üzerinden mükelleflerin ulaşabilecekleri bilgiler aşağıdaki gibidir:

- Sicil bilgileri,
- Araç bilgileri,
- E-Tebliğatlar,
- E-Yoklamalar,
- Ödeme emirleri,
- E-Haciz bilgileri,
- Vergi ceza ihbarnameleri,
- Yönetici ve ortaklık bilgileri,
- Borç detayı ve ödeme işlemleri,
- İfade/mahsup edilebilir durumdaki emanet hesabına alınan ödemelere ait bilgiler,
- Beyanname, bildirim ve beyannamelere ait tahakkukları görüntüleme.

1.1.6. İnteraktif Vergi Dairesi Aracılığı ile Yapılabilen Şifresiz Ödeme İşlemleri

Büyük bir vatandaş kitlesini ilgilendiren motorlu taşıtlar vergisi ve trafik para cezası, tapu harcı, pasaport harcı, sürücü belgesi harcı gibi aşağıda yer alan birçok ödemenin Sistem üzerinden ödenmesine imkân sağlanmış bulunmaktadır.

- Tecilli borç ödeme,
- MTV ve TPC ödemesi yapmak,
- Tapu harcı ödeme,
- Sürücü belgesi harcı ödeme,
- Pasaport harcı ödeme,
- Cep telefonu harcı ödeme,
- TC kimlik kartı bedeli ödeme,
- Pasaport değerli kâğıt bedeli ödeme.

1.1.7. İnteraktif Vergi Dairesi Aracılığı ile Yapılabilen Diğer Şifresiz İşlemler

Sistem üzerinden şifre kullanmadan yapılabilecek işlemler aşağıdaki gibidir:

- Ödeme işlemlerini yapmak,
- E-Belge doğrulama sağlamak,
- E- Vergi levhası görüntülemek,
- ÖTV2A ödeme belgesi sorgulamak,

- Vergi kimlik numarası sorgulamak,
- Vergi kimlik numarası doğrulama yapmak,
- Gümrük çıkış beyannamesi sorgulama ve görüntüleme yapmak,
- Mükellefiyet ve borç durum yazısı doğrulamak,
- Re'sen terk ettirilen mükelleflere bilgi temini,
- Yabancılar için vergi kimlik numarasından sorgulama yapmak.

1.1.8. İnteraktif Vergi Dairesinin Sağladığı Avantajlar

Ülkemizde mükelleflerin büyük bir çoğunluğu KOBİ olarak nitelendirdiğimiz küçük ve orta büyüklükteki işletmelerden oluşmaktadır. Bu işletmeler, yapısı nedeniyle işgücü ve zaman bakımından kısıtlı imkânlarla sahip bulunmaktadır. İnteraktif vergi dairesinin zaman ve mekân kısıtlamasını ortadan kaldırarak 7/24 hizmet vermesi bu işletmelere büyük avantajlar sağlamaktadır (Özdengül, 2019: 3).

Bu avantajlar;

- Zaman tasarrufu,
- Emek tasarrufu,
- Mekân kısıtlamasının ortadan kaldırılması,
- İş ve işlemlerin daha az maliyetle gerçekleştirilmesi,
- Hizmetlerin etkin ve daha hızlı olması şeklinde özetlenebilir.

Sistemin Devlete Sağladığı Avantajlar

- Devlele vatandaş arasındaki bağın güçlenmesi,
- Vergiye gönüllü uyumun artması,
- Vatandaşla devlet arasında güven ortamının sağlanması,
- Bürokrasiye karşı olumsuz önyargıların ortadan kaldırılması,
- Bürokrasinin ve hizmet maliyetinin azaltılması,
- Hizmetin kalitesinin ve etkinliğinin artması,
- Sağlanan hizmetlerin hızlı olması şeklinde özetlenebilir.

1.2. İnternet Vergi Dairesi

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından sunulan hizmetlerden kişilerin elektronik ortamda yararlanabilmesi, vergisel yükümlülüklerin mükelleflerce kolay ve hızlı bir şekilde yerine getirilebilmesi, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelerin elektronik ortamda

verilebilmesi ve bu belgelere ilişkin yapılan işlemlerin sonuçlarının ilgililerine elektronik ortamda gösterilmesi amaçlarıyla internet vergi dairesi projesi uygulamaya geçirilmiştir (Çeç, 2016: 3).

İnternet Vergi Dairesi Projesi yasal dayanağını 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257'nci maddesinden almakla beraber usul ve esasları 28.02.2018 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlan 292 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile belirlenmiştir.

İnternet vergi dairesi üzerinden yapılan işlemler, yalnızca hizmeti veren Gelir İdaresi Başkanlığı ile hizmetin tarafı olan mükellef arasında gerçekleşmektedir. Başlangıçta sadece 1999 yılında otomasyona geçen vergi daireleri tarafından Motorlu Taşıtlar Vergisi mükellefleri ile yapılan işlemler daha sonra gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin sisteme dahil edilmesi ile devam etmiştir. Devletin bireye ait tuttuğu bilgileri bu uygulama ile yine bireyin kendisine açmıştır. Bu şekilde mükelleflere kendilerine ait bilgilerin doğruluğunu denetleme imkânı sağlanmıştır (Öz, 2003: 2).

Vergilendirme sisteminin ana unsuru olan mükellefin vergilendirmede yeterli hizmeti alabilmesi için internet ve bilişim teknolojilerinin etkin bir şekilde kullanılması çağımızın gerekleri arasındadır. Vergi sisteminin basitleştirilmesi ve vergi yükünün mükellefler arasında adil dağılımına yönelik reformlar günümüzde üzerinde durulan önemli konular arasındadır. Bu maksatla kurulan www.gib.gov.tr ve internet vergi dairesi aracılığı ile bu amaca biraz daha yaklaşılmış olup mükelleflere bazı imkânlar sağlanmıştır. İnternet vergi dairesi (<https://intvrg.gib.gov.tr>) beyanname ve form gönderme, borç sorgulama, bazı vergilerde kredi kartı ile ödeme, özelge başvurusu, borcu yoktur yazısı, vergi levhası ve ihbar bildirim gibi beyan, bildirim ve ödeme gibi hizmetleri sunan bir birim olarak mükellefler tarafından kullanılmaktadır.

İnternet vergi dairesi üzerinden mükellefin beyannamelerinin zamanında verilip verilmediği, borç bilgileri, trafik para ceza bilgileri, tüm tahsilât bilgileri sorgulanabilmektedir. Serbest Muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir, yeminli mali müşavir aracılığıyla yürütülen işlemlerin zamanında yapılıp yapılmadığı kontrol edilebilmektedir. Başlangıçta kısıtlı olan olanaklar zamanla gelişme göstermiştir (Serim, 2006: 4).

1.2.1. İnternet Vergi Dairesinin Kullanıcıları

İnternet Vergi Dairesini, otomasyona geçen vergi dairelerine kayıtlı gerçek ve tüzel kişiler kullanabilirler. Şifre, gerçek ve tüzel kişilerce hem <https://ivd.gib.gov.tr> adresi üzerinden hem de vergi dairesinden alınabilir (Tekbaş, 2019: 92).

Dolayısıyla sistemden;

- Kullanıcı kodu ve şifresi bulunan,
- e-Devlet şifresi bulunan,
- ivd.gib.gov.tr adresi üzerinden şifre edinen gerçek ve tüzel kişiler yararlanabilir.

1.2.2. İnternet Vergi Dairesinin Sağladığı Avantajlar

İnternet vergi dairesi aracılığı ile kurumların kendi aralarında veri paylaşımının sağlanması, mükellefin vergi dairesine gelmesinin önüne geçilerek güvenilir ve hızlı bilgi sunumunun gerçekleştirilmesi hem meslek mensubunun hem de vergi dairesindeki personelin iş yükünü azaltması ve böylece personelin daha etkin ve verimli çalışmasının sağlanması, vergi sisteminin şeffaf, saydam ve verimli bir hale gelmesi gibi avantajlar elde edilmesi beklenmektedir.

Devlet bütçesinin en önemli gelir kaynağı olan verginin üzerinden alındığı ekonomik değerlerin elektronik ortamda takip edilebilmesi, vergilendirmede geleneksel yöntemlere göre çok daha kolaylık sağlamaktadır. Vergilendirmeye ait iş ve işlemler elektronik ortamda yapılarak, bilgi ve belgeler ilgili kişilere kolay bir şekilde ulaşmaktadır. Böylelikle ihtiyaç duyulan bilgi ve belgelere daha hızlı ve istenilen zamanda ulaşılmasıyla bürokrasi ve kırtasiye kullanımını büyük oranda azalmaktadır. Sonuç olarak internet vergi dairesi uygulamaları devlete vergilendirme işlemlerinde sağladığı avantajların yanı sıra zaman ve maliyet tasarrufunu da mükelleflerin faydasına sunmaktadır.

1.2.3. İnternet Vergi Dairesi Üzerinden Mükelleflerin Ulaşabilecekleri Bilgiler

İnternet vergi dairesi mükellefin vergi dairesine gitmeden birçok işlemi herhangi bir bilgisayar veya tablet vasıtası ile yapabilmesine imkân sağlamaktadır. Bunlar;

- Mükellefler internet vergi dairesi üzerinden mükellefiyet yazısı ve borcu yoktur yazısı talep edebilmekte ve süreci yine sistem üzerinden takip edebilmektedir.
- Yeminli mali müşavirler (YMM), tasdik sözleşmelerine yönelik bildirimde bulunabilmektedir. Yine YMM'ler iade hakkı bulunan mükelleflere ilişkin dilekçelerini sistem üzerinden verebilmekte ve süreci yine buradan takip edebilmektedir.
- Belge basım yetkisi olan matbaalar, basımını yaptıkları belgelere ilişkin bilgi girişini sistem üzerinden yapabilmektedir.
- Noterler, tasdik işlemini yaptıkları defter ve belgelere yönelik bildirimlerini sistem üzerinden yapabilmektedir.
- Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM), mükelleflerin bildirim ve beyanname gönderimini sistem üzerinden yapabilmektedir.

- Mükelleflerin yapılandırılmış borçları, sistem üzerinden kredi kartı ile ödenebilmektedir.
- Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) Kanunu Genel Tebliği gereğince yapılması gereken bildirimler, Özel Tüketim Vergisi'ne ilişkin mahsuplaşma talepleri sistem üzerinden yapılabilmektedir.
- Vergi mükellefleri, kendileriyle ilgili Muhtasar, Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi beyannameleri ile ilgili vergilendirme işlemlerini (tahakkuk, tahsilat) ve borç bilgileri ile gecikme söz konusu ise gecikme zammı tutarlarını öğrenebilmekte, Gümrük Müsteşarlığından alınan özel fatura bilgisi ile gümrüğe giriş ve gümrükten çıkış beyanname bilgileri öğrenilebilmektedir.
- Çeşitli dönemler itibarıyla verilen ek beyanlar, re'sen veya ikmalen vergi tarh eden vergilere ilişkin tahakkuk, tahsilat ve borç bilgileri sistemden görülebilmektedir.
- Mükelleflerin kendilerine ait taşıtların plakalarının listesi, bu taşıtlara ait -varsa- trafik para veya vergi cezaları görülebilmekte ve kredi kartı aracılığı ile ödeme yapılabilmektedir.
- ÖTV 2A Beyannamesinin sorgulama işlemi internet vergi dairesinden yapılabilmektedir.
- E-beyanname uygulaması ile gönderilen ve onaylanan beyannamelerin sorgulama işlemi internet vergi dairesinden yapılabilmektedir.
- Mükelleflerin vergi ödemelerinde eksiklik, yanlışlık, fazla ödeme vb. olması gibi sebeplerle hesaplara aktarılmayan kayıtlar, ekstre dökümü hizmeti ile son bir ay içerisindeki tahakkuk, tahsilat ve düzeltme işlemleri, B4 tecil kapsamında ödeme planı ve yapılan ödemeler internet vergi dairesinden sorgulanabilmektedir.
- KDV Genel Tebliği kapsamında, KDV istisna taleplerinin girişi yapılabilmekte, mükellefler tarafından internet vergi dairesi sisteminden vergi levhası alınabilmekte ve bu taleple ilgili sorgulama yapabilmekte, yeni nesil ödeme kaydedici cihaz (ÖKC) almak isteyen mükelleflerin bu cihazları almalarında sakınca olup olmadığı satıcılar tarafından sorgulanabilmektedir.

1.3. E-Beyanname Sistemi

Bilgi işlem teknolojilerindeki baş döndürücü değişimin doğal bir sonucu olan e-beyanname uygulaması 01.10.2004 tarihinden itibaren mevzuatımızdaki yerini almıştır. Gelir İdaresi Başkanlığı, vergi dairelerindeki kâğıt ortamında beyanname kabul etmekten kaynaklanan yoğunluk ve yığılmaları önleyerek personelini daha etkin ve verimli yerlerde istihdam etmek ve böylece personelinden optimum faydayı elde etmek amacıyla bu uygulamayı hayata geçirmiştir.

1.3.1. E-Beyanname Sisteminin Kullanımı ve İşleyişi

Öncelikle Gelir İdaresi Başkanlığı'nın daha önceden kullanıma sunulan beyanname düzenleme programı vasıtası ile beyanname düzenlenir. Daha sonra meslek mensupları kendilerine tahsis edilen şifrelerini kullanarak <https://ebeyanname.gib.gov.tr/index.html> web adresi üzerinden sisteme giriş yaparlar ve daha önce doldurdukları beyannameyi sistem üzerinden Gelir İdaresi Başkanlığı'na ulaştırırlar. Bu şekilde vergi dairesine gitmeden beyanname vergi dairesine ulaştırılmış olur (Bakmaz, 2011: 1).

1.3.2. E-Beyanname Sisteminin Sağladığı Avantajlar

Teknolojik gelişmelerle birlikte vergi dairesi ile mükellefler arasında daha önceden yüz yüze yapılan birçok işlem internet üzerinden yapılmaya başlanmış ve birçok işlem için vergi dairelerine gidilmesine gerek kalmamıştır. Bu gelişmeler ışığında evrak takibi ve bilgi isteme yazıları gibi basit, ancak zaman alan uygulamalar tamamıyla internet ortamına taşınmıştır. Bu işlemlerin internet üzerinden talep edilmesi ve cevabının da aynı ortamdan sağlanıyor olması sistemden bütüncül bir fayda sağlandığını göstermektedir.

Günümüzde artık vergi dairelerinin amacı, evrak işlemlerini yapmak değil, kendi görev sahalarında vergi kaçışını engelleyici yöntemler geliştirip uygulamaktır. Dolayısıyla etkili bir vergi dairesi, görevi kapsamında bulunan iş ve işlemleri sürekli ve düzenli olarak izlemek, gerekli yerlerde değerlendirmek ve denetlemek amaçlarını son derece eksiksiz yerine getirmek durumundadır.

Vergi dairesinin teknoloji gerektiren programların tamamını uygulamaya koyabilmesi öncelikle veri girişinin doğru ve sistemli bir şekilde yapılmasına ve bu programların mükellefler tarafından da kullanılıyor olmasına bağlıdır; aksi takdirde sistemden beklenen düzeyde bir sonuç alınması mümkün olmaz. Elektronik vergilendirmenin önemli bir parçasını oluşturan elektronik beyanname sistemi olan e-beyanname sistemi bu noktada önem arz etmektedir. Mükellefin sorumlu olduğu beyannameler düşünüldüğünde birçok kullanıcının veri girişine/kontrolün açık bir bilgi alanı oluşmaktadır. Çapraz kontrollerle de denetlenebilen bu alan nihayetinde vergilendirme işlemlerinin yapılabilmesine imkân vermektedir. Bu vergilendirme alanı mükellefe çalışma alanı oluşturmakta, aynı zamanda vergi dairesinin iş yükünü azaltmakta bu sayede sistemin iş yükünden sağlanan zamanı denetim ve kontrol mekanizmasına kaydırmasına imkân vermektedir.

Sistemin sağladığı bazı faydalar şu şekilde özetlenebilir;

- Kayıtdışı ekonominin daralmasına yardımcı olmak,
- Vergi yükümlüsünün ve hazinenin vergi planlaması yapmasına imkân vermek,

- Günün her saati beyan ve ödeme yapılabilmesi,
- Vergi toplama maliyetlerinin azalması,
- Zaman ve emekten tasarrufun sağlanması,
- Mükelleflere hızlı ve verimli bir hizmet sunulması.

E-Beyanname döneminde mükelleflerin ve maliye memurlarının talebi olan işlemlerin basitleştirilmesi için aşağıdaki önlemler alınmalıdır:

- Bazı sorunların telefon veya teknolojik araçlar yardımıyla çözümlenebilmesi,
- Beyanname formatlarının açık ve anlaşılır olarak hazırlanması,
- Mükellef bazında takip ve mükellef temsilcisi sistemlerinin geliştirilmesi,
- Dosyaların işlem görme hızının artırılması,
- Mükelleflerin vergi dairelerinden olabilecek taleplerinin de elektronik ortamda alınması.

1.4. E-Fatura Uygulaması

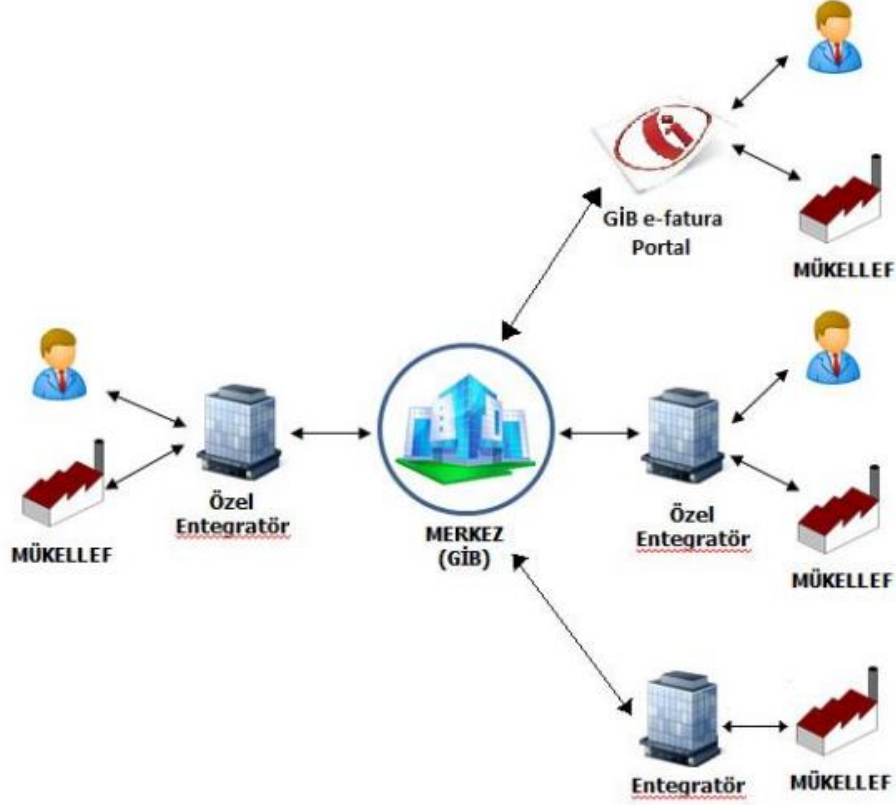
E-Fatura Vergi Usul Kanunu'na dayanılarak elektronik olarak düzenlenen hukuki olarak kâğıt ortamında düzenlenenle aynı geçerliliğe sahip bir belgedir.

213 sayılı VUK'un mükerrer 242'nci maddesinin 2 numaralı fıkrası ile Maliye Bakanlığı elektronik belge düzeniyle ilgili tüm usul ve esaslara yetkili kılınmıştır. E-Fatura uygulaması 421 No.lu VUK Genel Tebliği ile bazı mükellefler için 2014 yılı içinde zorunlu hale getirilmiştir. Son olarak ise 20.06.2015 tarihinde yayımlanan 454 No.lu VUK Genel Tebliği ile e-fatura kapsamına girecek mükelleflerin tespiti hakkında geçerli olacak hadler açısından süreklilik arz edecek bir düzenleme yapılmıştır.

E-fatura mükelleflerinin birbirlerinden aldıkları mal ve hizmetler için elektronik fatura göndermeleri ve almaları zorunludur. Elektronik fatura düzenlenebilmesi için öncelikle www.efatura.gov.tr adresinden e-fatura uygulamasına başvuru yapılması gerekir. Sonrasında sistemin altyapısının kurulması için üç yöntem kullanılmaktadır.

- Entegrasyon Yöntemi:** İşletmelerin kendi bilgi iletişim sistemini Gelir İdaresi Başkanlığının sistemine bütünleşmiş şekilde kullandığı bir yöntemdir.
- Özel Entegrasyon Yöntemi:** Aylık 5000 fatura düzenleyen firmaların özel entegratörün bilgi işlem sistemi vasıtasıyla elektronik fatura alması ve göndermesine imkân veren sistemdir.
- E-Fatura Portal Yöntemi:** Gelir İdaresi Başkanlığının aylık en fazla 5000 fatura gönderme-alma yapan firmalara www.efatura.gov.tr web adresi üzerinden ücretsiz sağladığı bir hizmettir.

Şekil 1: E-Fatura Uygulamasında Özel Entegrasyonun Rolü

Kaynak: e-Fatura Uygulaması Özel Entegrasyon Kılavuzu, 2019: 16

E-faturanın düzenleyen firma ile alan firma arasında açık bir şekilde gönderiliyor olması entegratör firmanın faturayı görebiliyor olması vergi mahremiyeti konusunu gündeme getirmektedir. Vergi mahremiyeti konusu, her ne şekilde olursa olsun vergilendirme dolayısıyla öğrenilen ticari ve şahsi bilgilerin mutlaka gizli kalacağını ifade eder. Bu sebeple entegratör şirketler iş ve işlemlerini yürüttükleri firmaların işlerini, servetlerini, mesleklerinden dolayı öğrendiklerini ve gizli kalması gereken diğer hususları ifşa edemezler, üçüncü kişilerin yararına kullanamazlar, görevlerinden ayrılırlar bile bu sorumluluk devam etmektedir. Bu konuda yasal düzenleme mevcuttur (Şahin, 2014: 3).

İşletmeler düzenledikleri e-faturayı mali mühür ve elektronik imza içerecek şekilde muhafaza ve ibraz yükümlülüklerini yerine getirecek şekilde düzenlemeli ve mevzuatın dışına çıkmamalıdır. Elektronik ortamda düzenlenen e-fatura, alıcıya "Temel Fatura" ve "Ticari Fatura" olmak üzere iki farklı şekilde gönderilebilmektedir. Temel fatura şeklinde düzenlenen e-faturanın reddedilmesi veya bu faturaya itiraz edilmesi söz konusu değildir. Bu tür bir faturaya itiraz kâğıt ortamında

düzenlenen faturaya itiraz şeklinde noter veya mahkeme aracılığı ile yapılacaktır. Ticari olarak gönderilen faturanın ise onay ve red seçenekleri bulunmaktadır (Güler, 2013: 2).

Şube işyeri bulunan e-fatura mükelleflerinin şube işyeri için ayrı mali mühür kullanması gerekmektedir. Ticari ve temel fatura kullanımında herhangi bir sınır bulunmamaktadır. E-fatura kullanan mükelleflerin kâğıt ortamında düzenlediği faturaların geçerliliği bulunmamaktadır. Geçmiş tarihli fatura düzenlemede bir engel bulunmamakla birlikte fatura tarihi ile cari tarih arasında belge düzenlenmemiş olmalıdır. Fatura düzenleme sınırını geçmemiş meblağlar üzerinden perakende satış fişi kullanılabilir. Ancak sınırı geçmesi durumunda mükellefin e-fatura kullanıcısı olup olmadığı sorgulanmalıdır (Altunkaya, 2015: 3).

Ülkemizdeki e-fatura modeli tek merkezli bir sistem üzerinden mali mühür ile kayıtlı kullanıcıların birbirlerine gönderdikleri elektronik fatura sistemi şeklinde kurulmuştur. UBL-TR standartlarında oluşturulan e-faturalar gizli içerik ve değişmezlik özellikleri ile oluşturulur. E-fatura zarfına reklam, broşür, kullanım kılavuzu, garanti belgesi gibi ek dosyalar konulabilir. E-fatura uygulaması gelecekte e-ticaret ve e-banka gibi kamu kurumları ve bankalar gibi kurumların entegrasyonu ile Avrupa'da önde gelen ülkeler arasında yer alma yolunda ilerlemektedir. Teknolojik alt yapı ve yazılım desteği günümüz şartlarında vazgeçilmez bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır (Özdemirci, 2011:2).

Şekil 2: E-Fatura Uygulamasının Teknik Mimarisi

Kaynak:<http://www.efatura.gov.tr/efaturamevzuat.html>

E-faturanın, etkinlik ve verimlilik artışı kadar, bilgi teknolojilerini etkileme ve daha dinamik bir ticari hayat oluşturma noktasında etkilere sahip olduğu, çalışmalarda net bir şekilde görülmektedir. Özel sektör ve kamu sektöründe kapsamlı bir dönüşümle yeni iş hayatında entegre çözümler üretmekte e-fatura faydalı olacaktır. Yaygın bir şekilde kullanılıyor olması yeni çözümler ve dönüşümler konusunda e-faturanın önemini artırarak gelecekte de devam ettirecektir (Doğan, 2017: 71).

E-fatura sisteminin yaygınlaşması ile vergilendirme konusu gündeme gelmektedir. Mal ve hizmetlere bağlı olarak düzenlenen belgelerin ilk vergilendirme konusunu katma değer vergisi oluşturmaktadır. Katma değer vergisinin belirlenmesi için öncelikle fatura düzenlenmesi gerekmektedir. Zamanla sistem entegrasyonu sağlanarak düzenlenen e-faturaların katma değer vergisi beyannamesine kaynak oluşturacağı barizdir. Her dönem rutin bir şekilde yapılan bu işlemler elektronik sistemin sonuçlarındandır. Ayrıca konusu açık olan bu gibi durumlarda entegrasyon daha kolay sağlanacaktır (Önder, 2019: 3).

Yine faturalara bağlı olarak düzenlenen BA ve BS formlarının e-beyanname sistemi entegrasyonu sağlanarak otomatik olarak bildirilmesi veya fatura bazlı bildirimle ayrı bir form olarak verilmesi gereğinin ortadan kalkacağı görülmektedir. Yine e-fatura uygulaması ile mükellefin kasıt unsuru olmadan yapacağı hatalar ortadan kalkacak, vergi cezaları ve davaları asgari düzeye düşecek, vergi idaresinin denetim gücü ve kontrolü artacaktır. Mükellef ve vergi dairesi iş yükü azalarak verimsizliğin önüne geçilecektir. Sistemin bu yönde gelişmesi tüm kullanıcı gruplarının lehinde sonuçlanacaktır. Günümüz teknolojileri kullanılarak daha bütünleşik sistemler kurularak vergilendirme sisteminin uyumu artırılabilir (Doğan, 2017: 74).

1.5. E-Defter Uygulaması

E-Defter, şekil hükümlerinden bağımsız olarak Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri gereğince tutulması zorunlu olan defterlerde yer alması gereken bilgileri kapsayan elektronik kayıtlar bütünü olup, bu uygulama yoluyla defter dosyalarının elektronik dosya biçiminde hazırlanması, kağıda bastırılmaksızın oluşturulması, kaydedilmesi, değişmezliğinin, bütünlüğünün ve kaynağının doğruluğunun elektronik imza/mali mühür araçları ile garanti altına alınması ve ilgililer nezdinde ispat aracı olarak kullanılabilmesi sağlanmaktadır (Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ Md. 3.1.1.).

Elektronik defter uygulaması 13.12.2011 tarih ve 28141 sayılı Kanun ile yürürlüğe girmiştir. İlk tebliğde yer alan ihtiyari uygulama 421 sıra no'lu VUK Genel Tebliği ile zorunlu hale gelmiştir. 454 sıra no'lu VUK Genel Tebliği ile yeni düzenlemeler getirilmiş ve kapsamı genişletilmiştir. Uygulama www.edefter.gov.tr adresi aracılığı ile kullanılmaktadır.

Elektronik ortamda tutulacak olan defterlerin elektronik ortamda dosyalanması veya veri taşıyıcıları aracılığı ile saklanması mümkündür. Türk Ticaret Kanunu'na göre açılış ve kapanış onayı yerine sayılacak işlem, yılın ilk ayına ait Ocak ayının defter beratı, kapanış onayı ise yılın son ayına ait defter beratı olarak sayılacaktır. 1 sıra No'lu Elektronik Defter Genel Tebliği'nde e-defter, e-kayıt, mali mühür, açılış ve kapanış kaydı gibi konular ayrıntılı olarak açıklanmıştır (Şahin, 2017: 2).

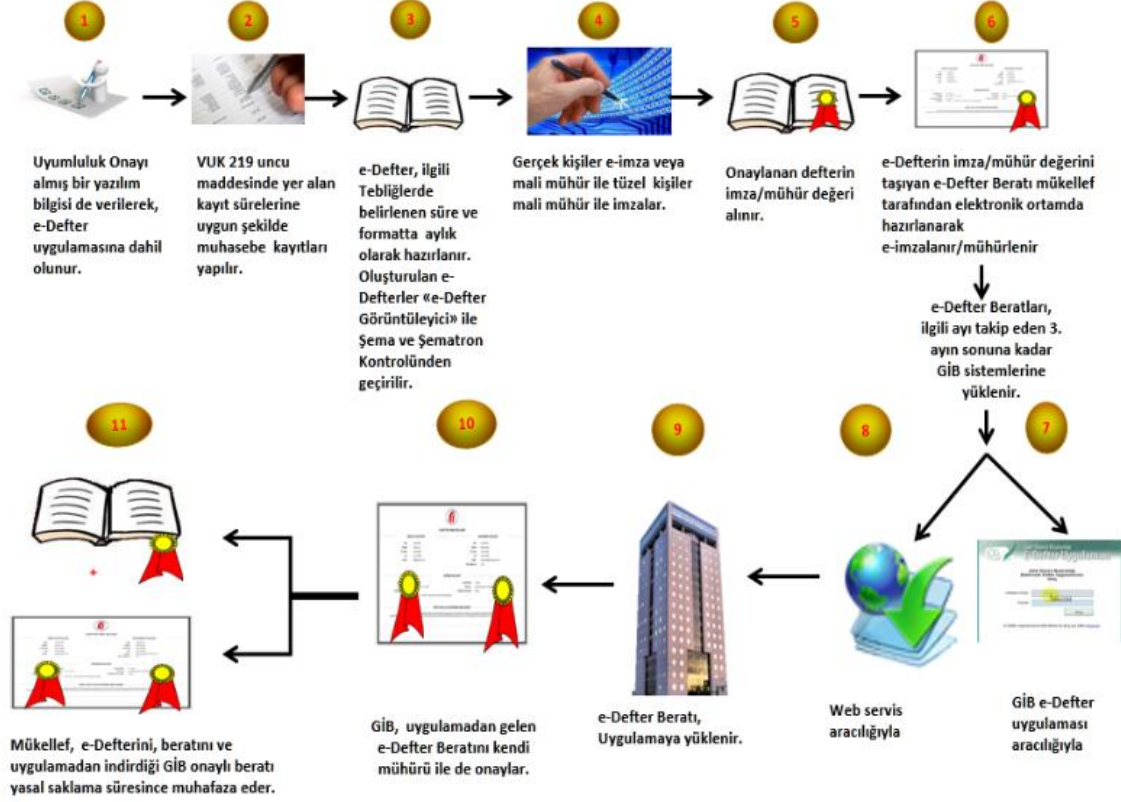
Elektronik defter oluşturmada dikkat edilmesi gereken adımlar şu şekildedir.

- Mükellefe ait elektronik defterler aylık dönemler halinde oluşturulur.
- Elektronik defter dosyaları, mükellefe ait elektronik imza veya mali mühür ile imzalanır.
- İmzalama sonucunda oluşan imza veya mühür değeri alınır.
- İmza veya mühür değeri içeren elektronik defter beratı dosyası hazırlanır.
- E-defter uygulamasına bağlanılır.
- Berat dosyası e-defter uygulamasına yüklenir.
- Gelir İdaresi Başkanlığı'na ait mali mühürle imzalanır ve mükellefe sunulur.
- Başkanlığa ait mali mühür ile imzalanan berat dosyası mükellef tarafından indirilir.
- Elektronik defterler ve bunlara ait Başkanlık imzalı berat dosyaları istenildiğinde ibraz edilmek üzere birlikte muhafaza edilir.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "Defter Tutma Mükellefiyeti" başlıklı 66'ncı maddesinde geçen tutulması gereken defterlerin elektronik ortamda veya dosyalama suretiyle tutulabileceği şekil ve esasları Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca çıkarılacak müşterek bir tebliğ ile belirleneceği karara bağlanmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nda, elektronik defter, kayıt ve belgelerin oluşturulması, kaydedilmesi, muhafazası ve ibrazı konularıyla alakalı her türlü usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir ibaresi bulunmaktadır. Elektronik ortamda tutulan ve düzenlenen belgelerde yer alması gereken bilgiler, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca veya gözetim ve denetimine tabi kuruluşlarca; Bakanlıkça belirlenen yönetmelik çerçevesinde yapılacağı belirtilmiştir.

Şekil 4: E-Defter Oluşturma ve Berat Yükleme Süreci

Kaynak: e-Defter Uygulamasının Teknik Mimarisi, 2019: 1

Mükelleflerin yanında kamu sektörünün ve özel sektörün de vergisel amaçlarına katkı sağlayan e-defter uygulaması, diğer ülkelere benzer şekilde ülkemizde hayata geçirilmiştir. Vergisel uyum maliyetine katkı sağlayacak bu uygulama, defter kayıtlarının, değişen teknolojik ve idari ihtiyaçlara uygun biçimde değişiklik göstermesin sağlayacaktır. Kâğıt ortamında basım, tasdik ve saklama yükümlülüklerini ortadan kaldıran ve bu yükümlülükleri elektronik ortamda yerine getirme imkânı sağlayan e-defter uygulaması; elektronik denetim için uygun ortam sağlaması, uzaktan denetime imkân vermesi ve uluslararası ortak denetime olanak sağlaması gibi çeşitli faydalar sağlamaktadır (Doğan, 2017: 486).

Defterlerin çalınması, zayı olması, kaybolması, yanma ihtimali göz önüne alınarak bu gibi durumların kanunen ispat şartları düşünüldüğünde, defterlerin elektronik ortamda tutulmasının ve saklanmasının ne kadar faydalı olacağı ortadadır. Kırtasiyeciliği ve bürokrasiyi azaltması, e-inceleme ile zaman tasarrufu sağlaması, defterlerin tasdik ve muhafaza zahmetini ortadan

kaldırması doğrudan görünen faydalarıdır. Zamanla mükelleflerin ihtiyaçlarını karşılayacak raporlama ve iç denetim yönünden kolaylık sağlayacağı beklenmektedir. Yani vergisel ve hukuksal yükün yanında ticari olarak da mükellefe dönüşü olacak faydalar sağlayacağı beklenmektedir (Ertürk, 2012: 5).

Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ'in 3.2. maddesi uyarınca aşağıda belirtilen mükelleflerin e-defter uygulamasına geçmesi zorunlu tutulmuştur. Bunlar;

- e-Fatura uygulamasına geçmek zorunda olan mükellefler,
- Türk Ticaret Kanunu'nun 397'nci maddesinde sayılan bağımsız denetime tabi olan şirketler.

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli cetvellerde yer alan idare, kurum ve kuruluşlar ile iktisadi kamu kuruluşlarının e-Defter uygulamasından yararlanma zorunluluğu bulunmamakla birlikte bu kurum ve kuruluşlar isteğe bağlı olarak uygulamaya dâhil olabilirler.

Defter Beyan Sistemi kapsamı dışında kalan mükelleflerde kendi istekleri doğrultusunda e-Defter uygulamasına dâhil olabilirler. Bu uygulama kapsamına giren mükellefler başvurularını takip eden aybaşından itibaren defterlerini e-defter şeklinde tutabilirler.

Zorunlu olarak e-defter kullanımına zamanında geçmeyen mükelleflerle ilgili Vergi Usul Kanunu'nda düzenlenen cezai hükümler uygulanır.

1.6. Hazır Beyan Sistemi

Hazır Beyan Sistemi, mükelleflerin elde ettiği ücret, kira, menkul sermaye iradı ile diğer kazanç ve iratlarına ilişkin Gelir Vergisi Beyannamelerinin önceden hazırlanarak mükellefin onayına sunulduğu sistemdir. Ticari kazanç, zirai kazanç ve serbest meslek kazancı elde edenler Hazır Beyan Sisteminden yararlanamamaktadır.

Gelişen bilgi teknolojilerini kullanarak vergi mükelleflerinin yükümlülük ve ödevlerini vergi dairesine gitmeden, hızlı, kolay ve düşük maliyetlerle yerine getirmelerini sağlamak Gelir İdaresi Başkanlığı'nın temel amaçlarından biridir. Bu amaç doğrultusunda, 18/2/2012 tarihli ve 28208 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 414) ile sadece gayrimenkul sermaye iradı elde eden mükelleflerin bu iratlarına ilişkin olarak önceden hazırlanmış beyannamelerini onaylayıp gönderebilmelerine imkân veren Önceden Hazırlanmış Kira Beyanname Sistemi hayata geçirilmiştir.

Maliye Bakanlığı yakın gelecekte uygulamak istediği önemli projelerinden biri beyannamesiz vergi sistemi olup bu uygulamanın elektronik devlet uygulamalarının imkanlarıyla gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Hazır beyan sistemi de Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından basit olması sebebiyle önceden otomasyona geçirilen uygulamalardan biridir. Düzenlenen seminerlerde, bilgi teknolojilerinin yanı sıra teknolojik dönüşümle gelecek yıllarda birçok bilgi ve beyanın anlık olarak Başkanlığın sistemine kaydedileceği belirtilmektedir. Mali müşavirler bilgi ve otomasyon sistemlerinin ürettiği bilgilerin doğruluğundan sorumlu olacaklardır. Hazır beyan sistemi benzer nitelikte projelerden biridir (Tekbaş, 2019: 96).

Hazır Beyan Sistemine; Gelir İdaresi Başkanlığının <https://hazirbeyan.gib.gov.tr> web adresinden ulaşılmaktadır. Sisteme giriş için öncelikle Kimlik Bilgileri (T.C. Kimlik No, doğum tarihi, anne kızlık soyadının 1. ve 2. harfi), bir yakının kimlik numarası (anne, baba, eş ve çocuk) ve doğrulama kodunu ilgili bölümlere girilmesi gerekmektedir. Sistem üzerinden ücret, kira, menkul sermaye iradı ile diğer kazanç ve iratlara ilişkin önceden hazırlanmış beyanname kontrol edilip, onaylayarak gönderilebilmektedir (Türkay, 2017: 6).

Gelir İdaresi Başkanlığının veri ambarında yer alan bilgiler, İnternet Vergi Dairesi aracılığıyla elektronik ortamda mükelleflerin onayına sunulan beyannameler, mükellefler tarafından kontrol edilecek, gerekirse düzeltilip onaylanacaktır. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan ve mükelleflerce elektronik ortamda onaylanan beyannamelerin içeriğinden mükellefler sorumlu olacaktır. Onaylama işleminin sonucu olarak otomatik hazırlanan tahakkuk fişleri ve ihbarnameler, sistem üzerinden mükellefe tebliğ edilmiş sayılacaktır (Çırtlık, 2016: 4).

1.7. Defter Beyan Sistemi

Gelir idaresinin sunduğu elektronik vergilendirme sistemleri ve bilgi edinme kanalları arasında yer alan defter beyan sistemi, 17/12/2017 tarih ve 30273 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak kullanılmaya başlamıştır.

Defter beyan sistemi, serbest meslek erbaplarını, basit usule tabi mükellefleri ve işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefleri kapsamaktadır. Bu uygulama ile birlikte sayılan mükelleflerin kayıtlarının elektronik ortamda tutulması zorunlu hale gelmiştir. Bilanço esasına göre defter tutan mükellefler ise defter beyan sistemini kullanamayacaktır (Tektüfekçi, 2019: 66).

Çalışmamızın temelini teşkil etmesi dolayısıyla defter beyan sistemi ayrı bir bölümde geniş olarak izah edilecektir.

1.8. Muhasebe Meslek Mensuplarının Elektronik Defter ve Belge Düzeni ile İlgili Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Mükelleflerin vergilendirme işlemleri ile ilgili konularda yükümlülüklerini yerine getirmeye 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik Kanunu gereğince Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler yetkilendirilmiştir. Mükelleflerin işlemlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi, bunun meslek mensubu gözetiminde yapılması ve bu sayede yükümlülüklerin mevzuat çerçevesinde yerine doğru bir şekilde getirilmesi esastır. Uygulamada birtakım aksaklıklar çıkmaması için muhasebe sisteminin doğru kurulmuş, açıklayıcı bir yapıda olması gerekmektedir. Günümüz koşullarında gerçekleşecek ticari işlemlerin takibinin yapılabilmesi teknolojik kaynaklardan faydalanmayı gerektirdiğinden meslek mensuplarının mevzuat bilgisinin yanında teknolojik bilgi birikimine de sahip olması gerekir.

Kayıt düzeninin birinci unsuru, muhasebe belgeleri ve bu belgelere dayalı olarak yapılan muhasebe kayıtlarıdır. Mükelleflerin belge düzenine dikkat etmemeleri veya saklanması zorunlu olan belgeleri kaybetmesi muhasebe düzeninde aksaklıklara sebep olabilmektedir. Elektronik sistemlerin gelişmesi ve bu gelişmelere uyumlu yasal düzenlemelerin yapılması ile dosyalama ve saklama yükü önceki uygulamalardan farklı bir mecraya kaymıştır. Çok sayıda belge ve defter küçük bir hafıza kartında saklanabilmekte, istenildiğinde kopyalanabilmekte, bir örneği işlemin tarafı olan kişilerle kolay bir şekilde paylaşılabilir. Meslek mensuplarının yeni teknolojik gelişmelere uyumlu ve mevzuat gereğince kullanımı zorunlu/isteğe bağlı bu uygulamaları kullanabilecek bir mesleki gelişim göstermesi beklenmektedir.

Bilindiği gibi defter tutmak çeşitli şekillerde gerçekleştirilmektedir. Basit usule tabi olanlar, işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler ve serbest meslek erbapları için defter beyan sistemi kullanılabilir, bilanço esasına göre defter tutan mükellefler tarafından da kâğıt ortamında veya e-defter kapsamında defter tutulmaktadır. Meslek mensubu defterini tutacağı mükellefin durumunu öncelikle iyi tespit etmelidir. Durumu doğru tespit edilmeyen mükellefin yasal yükümlülükleri de eksik olarak yerine getirilebilecektir. Bu maksatla defter tutma şekillerine göre meslek mensuplarının dikkat etmesi gereken bazı hususlar aşağıda özetlenmiştir.

1.8.1. Basit Usule Göre Defter Tutulması Konusunda Dikkat Edilecek Hususlar

Meslek mensubunun basit usulde vergilendirmeye tabi mükellefi olması durumunda bu konu ile ilgili mevzuatı iyi bilmesi gerekir. Meslek mensubu mükellefi ile TÜRMOB'a bağlı e-Birlik sistemi üzerinden sözleşme düzenlemeyle işe başlamalıdır. Daha sonra internet vergi dairesi sistemi üzerinden mükellefin telefon ve e-posta adresi bildirimini yerine getirilerek e-tebligat sistemine kaydı

yapılır. Bu süreçte yasal sürelerle tabi işlemlerin öncelik sıralamasına dikkat edilmeli, bildirimler bu süreler dikkate alınarak yapılmalıdır.

Daha sonra interaktif vergi dairesi sistemi üzerinden işe başlama bildirimini yapılmalıdır. İşe başlama bildirim formu doldurulurken; işyeri adresi, kira bilgileri (varsa), faaliyet konusuna göre “NACE kodları” tespit edilerek beyan edilmelidir. Bu bilgiler sisteme kaydedildikten sonra mükellefin bağlı bulunduğu vergi dairesine işe başlama bildirimini ulaştırır. Yetkili vergi dairesi görevli yoklama memurunu mükellefin beyan ettiği işyeri adresine göndererek; faaliyete başlamasının uygun olup olmadığını kontrol eder ve yoklama fişi düzenlenir. Yoklama fişi yoklama memuru tarafından elektronik ortamda onaylandığı anda meslek mensubu onaylı vergi levhasını internet vergi dairesi sistemi üzerinden alabilecek duruma gelir.

Vergi levhası oluşturulduktan sonra internet vergi dairesi sistemi üzerinden mükellef ile meslek mensubu arasında aracılık ve sorumluluk sözleşmesi düzenlenir. Bu sözleşme sisteme tanımlandıktan sonra defter beyan sistemi başvuru ekranı aktif hale gelir. Başvuru yapıldıktan sonra defter beyan sistemi üzerinden kayıtların tutulmasına başlanabilir. Bu aşamada herhangi bir onay süreci bulunmamaktadır. Ancak vergi dairelerinin yetkili personeli defter beyan sistemi üzerinden tutulan kayıtlara istedikleri anda ulaşabilmektedir.

Meslek mensubunun başka bir meslek mensubundan bir mükellefi devralmak istemesi durumunda sorumlu meslek mensubunun internet vergi dairesi üzerinden sözleşmesinin sona erdiğine dair bildirim yapması gerekir. Ancak bu bildirim sonrasında yeni meslek mensubu sözleşme girişinde bulunabilecektir. Diğer işlemler daha önceden önceki meslek mensubu tarafından yerine getirildiği için defter beyan sistemi sorumlu meslek mensubu değişikliğini algılayıp kayıt ekranını yeni meslek mensubuna açacaktır. Defter tutma ile ilgili yükümlülükler de sözleşme tarihi itibarıyla yeni meslek mensubu aracılığı ile devam edecektir.

1.8.2. İşletme Hesabı Defteri ve Serbest Meslek Kazanç Defteri Tutulması Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

İkinci sınıf tacirlerin ve serbest meslek erbaplarının mükellefiyete başlama ile ilgili işlemleri yukarıda basit usule tabi mükellefler için anlatılan süreçle aynıdır. Aradaki temel fark **kayıt süreleri** ile ilgilidir. Yine defter beyan sistemi üzerinden kayıtların tutulması konusunda teknik bir fark bulunmayıp; vergi kanunlarının emredici hükümlerinden kaynaklanan farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklar; bu çalışmanın konusu ile ilgili olmadığından bunlara bu çalışmada yer verilmemiştir.

1.8.3. Bilanço Esasına Göre Defter Tutulması Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Bilanço esasına göre defter tutan mükellefler kâğıt ortamında ve e-defter tutma şeklinde iki farklı yöntem kullanmaktadır. Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerden e-defter kullanmak zorunda olanlar, yevmiye defteri ve defter-i kebiri elektronik ortamda; envanter defterini ise kâğıt ortamında tutmak zorundadır. E-defter kullanıcısı olmayan mükelleflerin ticari defterlerinin tamamı kâğıt ortamında tutulur.

Bilanço esasına göre defter tutan mükellefler de tıpkı diğer defter tutma usullerinde olduğu gibi meslek mensupları ile TÜRMOB'a bağlı e-Birlik sistemi üzerinden sözleşme düzenlemeyle işe başlamalıdır. Ayrıca yine mükellef ile meslek mensubu arasında internet vergi dairesi üzerinden aracılık ve sorumluluk sözleşmesi düzenlenerek sözleşme bildirim yapılr ve faaliyete başlanır.

Diğer mükellefiyet türlerinden farklı olarak bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerin e-beyanname sistemi vasıtasıyla vergi dairesine mükellefin sorumlu olduğu beyannameleri vermesi gerekir.

Meslek mensubunun defter tutma sürecinde her yıl "sınıf değiştirme" ile ilgili belirlenen hadlere göre durumunu gözden geçirip; mükellefin ait olduğu sınıfa uygun defterlerin tutulması, sorumlu olunan beyanname ve bildirimlerin vergi dairesine ulaştırılması konularında gerekli dikkat ve özeni göstermesi gerekir.

1.8.4. Hazır Beyan Sistemi Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Çalışmamızın ilgili bölümünde ayrıntılı olarak izah edildiği gibi hazır beyan sistemi, vergi mükellefinin defter tutma külfetine girmeden beyanname vermesinin zorunlu olduğu durumlarda kendisinin işini kolaylaştıran elektronik vergilendirme sistemidir.

Hazır beyan sisteminin kullanımı esnasında vergilendirme işlemlerinin doğru bir şekilde yapılabilmesi için mükellefini iyi analiz etmeli, sorumlu olduğu mevzuatı dikkate almalı ve elektronik sistem aracılığı ile gerekli beyanı vermelidir.

Hazır beyan sistemi kullanan mükellefler, meslek mensubu yardımı olmadan da vergi dairesi yardımı ile vergilendirme işlemlerini yapabilmektedir. Vergi daireleri yılın belirli dönemlerinde hazır beyan sistemi konusunda mükellefleri bilgilendirmekte ve beyanname verme işlemlerinde yardımcı olmaktadır. Mükelleflerin her ne kadar bu işlemleri kendilerinin yapabilme hakları olsa da hassas davranan birçok mükellef bu konuda bir meslek mensubunun desteğini talep etmektedir.

Mükelleflerin, meslek mensubundan yardım almadan karar ve beyanname verme tarafları olmamaları Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin önemini bir kez daha göstermektedir. Gerek işyeri açılış işlemlerinde gerekse beyanname verme işlemlerinde bu konuda uzman bir bilirkişi yönlendirmesi muhakkak gereklidir. Nitekim günümüzde her alanda olduğu gibi muhasebe alanında da uzmanlaşmaya gidilmekte ve bu alanda da alt uzmanlık alanları ortaya çıkmaktadır.

Vergi dairesinin mükellef ve meslek mensuplarının kullanımına sunduğu yeni elektronik uygulamalar, bilgi edinme kanalları ve bir dizi yenilikler, gelişmeleri yakından takip edecek bir meslek mensubuna olan ihtiyacı gündeme getirmektedir. Günümüzün yoğun iş hayatı, mükelleflerin hem günlük özel/ticari işlerini hem de vergi ile ilgili ödevlerini tek başına yürütmelerini zorlaştıran bir hal almıştır. Süratle değişen ve gelişen ekonomik düzen, teknolojik gelişmeler, sosyal alanda görülen değişimler önemli meslek dallarında bireylerin uzmanlardan yardım almasını gerektirmekte, serbest muhasebesi mali müşavirlerin de bu alanda desteğine olan ihtiyacı gün yüzüne çıkarmaktadır.

Bahsettiğimiz gerekçeler sebebiyle günümüzde artık meslek mensuplarının mükelleflerin ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için iyi derecede bilgisayar kullanımı ve başta e-devlet olmak üzere Gelir İdaresi Başkanlığı ve diğer kamu kurumlarının elektronik uygulamalarını kullanabilecek düzeyde bir mesleki bilgiye ihtiyaçları bulunmaktadır.

Resmi işlemlerin kâğıt ortamından elektronik ortama aktarılması belirli bir takvim içerisinde gerçekleşmekte; bazen bu takvimde de değişiklik olabilmektedir. Bu değişimler sebebi ile cezai müeyyidelere maruz kalmamak ve bazı hak kayıpları yaşamamak için işlemlerin meslek mensuplarının desteği ile yapılması fayda sağlayacaktır. Aksi durumda mükelleflerin kullanımına sunulan ve işlemleri kolaylaştıran birçok uygulama mükellefin aleyhine sonuçlar doğurabilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. DEFTER BEYAN SİSTEMİ

2.1. Genel Açıklama

Gelir idaresinin sunduğu elektronik vergilendirme sistemleri ve bilgi edinme kanalları arasında yer alan defter beyan sistemi, 17/12/2017 tarih ve 30273 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak kullanılmaya başlamıştır.

Defter beyan sistemi, serbest meslek erbaplarını, basit usule tabi mükellefleri ve işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefleri kapsamaktadır. Bu uygulama ile birlikte sayılan mükelleflerin kayıtlarının elektronik ortamda tutulması zorunlu hale gelmiştir. Bilanço esasına göre defter tutan mükellefler ise defter beyan sistemini kullanamayacaktır (Tektüfekçi, 2019: 47). Bilanço esasına göre defter tutan mükellefler ise işin kapasitesine ve konusuna göre e-defter (elektronik defter) tutmaktadır. Bu kapsamın dışında kalanlar kâğıt ortamında defter tutmaya devam etmektedir. Vergi Usul Kanununun 177’nci maddesi bazı durumlarda kurumlar vergisi mükelleflerinin işletme hesabı defteri tutmasına imkân tanımıştır. Ancak defter beyan sistemi kullanılmaya başlandıktan sonra bu mümkün görünmemektedir (Arslan, 2018: 2).

Sistem kullanıcısı olan meslek mensupları www.defterbeyan.gov.tr web adresi üzerinden sisteme giriş yapacak ve sistem üzerinden gelir ve gider kaydı, sabit kıymetlerin kaydı gibi işlemler gerçekleştirilecektir. Yapılan kayıtlar üzerinden beyannameler otomatik olarak oluşturulur ve sistem üzerinden onaylanır. Defter beyan sistemi üzerinde işletme hesabı defteri, serbest meslek kazanç defteri, çiftçi işletme defteri, envanter defteri, amortisman defteri, ambar defteri, damga vergisi defteri, bitim işleri defteri, hekimler için protokol defteri gibi defterler sistem kullanıcılarına sunulmuştur (Doğan, 2018: 1).

Defter beyan sistemi uygulamasından önce kâğıt ortamında tutulan işletme hesabı defteri, serbest meslek kazanç defteri ve diğer defterlere kapanış onayı yapılmamaktaydı. Yeni uygulamaya giren defter beyan sistemi ile defterlerin ait olduğu yılı takip eden dördüncü ayın son gününe kadar Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından kapanış onayının yapılması gerekmektedir. Kapanış onayı, kayıtların zamanında doğru şekilde yapılması bakımından önemli bir uygulamadır. 17/12/2017 tarih ve 30273 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan tebliğ ile eski sistemden defter beyan sistemine geçiş takvimi belirlenmiştir. Buna göre basit usule tabi vergi mükellefleri ve serbest meslek

erbabları 01/01/2018 tarihi itibariyle, işletme hesabı esasına göre defter tutmakla yükümlü olan mükellefler ise 01/01/2019 tarihi itibariyle sisteme kayıtlarını yapıp kullanıma başlamışlardır. Burada kademeli bir geçiş uygulaması ile sistemde yaşanılacak aksaklıkların en aza indirgenmesi amaçlanmıştır. Basit usule tabi mükellefler ve serbest meslek erbapları vasıtasıyla sistemin deneme aşaması geçilmiş ve bu süreçte birçok katkı sağlanmıştır. Serbest meslek erbabı olarak Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler de sisteme ilk dâhil olan mükellefler arasında yer almıştır (Arık, 2019: 1).

Defter beyan sistemini kullanan meslek mensupları ve meslek odaları ve bunların yetkilendirdiği kullanıcılar kullanıcı kodu ve şifrelerinin güvenliğinden sorumludurlar. Sistem kullanıcıları herhangi bir üçüncü kişi ile bu bilgiyi paylaşamazlar. Defter beyan sisteminde yapılan kayıtlardan aracılık ve sorumluluk sözleşmesi imzalayan meslek mensupları sorumludurlar. Mükellefler defter beyan sistemini doğrudan kendilerinin kullanmaları durumunda sorumluluk kendilerine aittir (Aykar, 2018: 3).

Ekonominin ve vergilendirmenin karmaşıklığı teknolojiden yararlanmayı zorunlu kılmaktadır. Gelir idaresi bu amaçla defterlerin elektronik ortama aktarılmasını istemektedir. Bu görevini yerine getirmeyenlerin fiilleri, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre defter ve belgeleri ibraz etmemek "gizleme" fiili kapsamında 18 aydan 3 yıla kadar hapis cezası yaptırımına tabi kaçakçılık suçu kapsamında değerlendirilecektir. Defter ve belgelerin incelenmesi esnasında zor durumda kalınmaması için önceden belirlenen usul ve esaslara dikkat edilmelidir. Cezai müeyyidelere maruz kalmamak için bu durum son derece önemlidir (Ökçün, 2018: 3; Pehlivan, 2019: 112).

Elektronikleşme e-muhasebe, e-denetim gibi kavramları ortaya çıkarmıştır. Elektronik ortamda oluşturulan ve tutulan defterlerin elektronik ortamda denetlenmesi gerekmektedir. Gelir idaresinin verginin doğru bir şekilde hesaplanıp hesaplanmadığını ve beyan edilen gelirin doğruluğunu denetlemesi gereklidir. Elektronik denetim bu açıdan fayda sağlamaktadır. E-denetim, denetim faaliyetleri işlemlerini kolaylaştırılmış ve hızlandırmıştır. Bu süreçte elektronik defterlerin denetimi için yazılımlar geliştirilmeye başlanmıştır (Calayoğlu, 2019: 156).

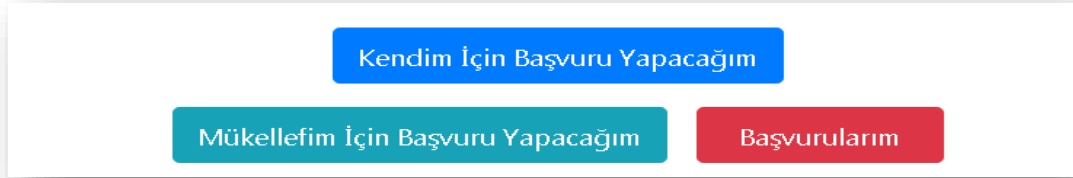
2.2. Defter Beyan Sistemine Başvuru ve Kayıt

Defter beyan sistemiyle ilgili usul ve esaslar 486 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile açıklanmıştır. Mükelleflerin defter beyan sistemini kullanabilmeleri için www.defterbeyan.gov.tr adresinden başvuru yapılması gerekmektedir. Başvuru meslek mensubu tarafından yapılmaktadır. Meslek mensubu tarafından başvuru yapılmadan önce mükellef ile meslek mensubu arasında internet vergi dairesi sistemi üzerinden aracılık ve sorumluluk sözleşmesi imzalanması ve sisteme girilmesi gerekmektedir. Mükellef kendi adına aldığı şifre ile de sisteme başvuru yapabilmektedir.

Başvuru meslek mensubu ya da meslek odası aracılığı ile yapılması durumunda ise sözleşme girişinin yapılması gerekmektedir.

Şekil 5: Defter Beyan Sistemine Başvuru Ekranı

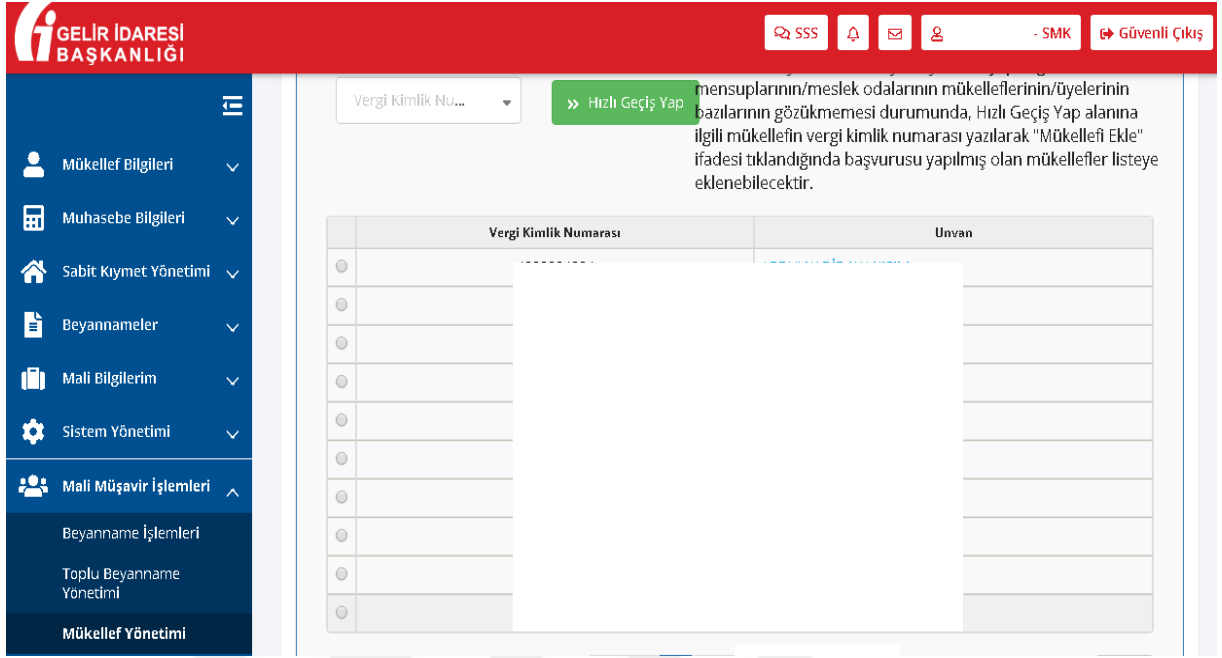

Kaynak:<https://basvuru.defterbeyan.gov.tr/>

Defter beyan sistemine yukarıda gösterilen sekmeler aracılığı ile başvuru yapılmaktadır. Başvuru esnasında öncelikle tutulması gerekli defterlerin seçilmesi, iletişim ve adres bilgilerinin girilmesi gerekmektedir. Mükellef kendi adına aldığı kullanıcı kodu ve şifre ile de aynı işlemleri yerine getirebilmektedir. Sisteme giriş sırasında kullanılacak şifre bilgisi, mükellef veya noterden yetkilendirdiği kişi tarafından gelir vergisi yönünden bağlı olunan vergi dairesine yapılacak başvuru ile alınabilecektir. Sonrasında kullanıcı kodu veya Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası (TCKN) ve şifre bilgileri kullanılarak www.defterbeyan.gov.tr adresi üzerinden sisteme giriş yapılacaktır.

Defter beyan sistemini kullanmak zorunda olan mükelleflerin, sistemi kullanmaya başlayacakları takvim yılından önceki ayın son gününe kadar www.defterbeyan.gov.tr adresi üzerinden veya gelir vergisi yönünden bağlı buldukları vergi dairesi aracılığıyla başvuru yapmaları gerekmektedir.

Şekil 6: Defter Beyan Sistemi Ana Ekranı

Kaynak: <https://portal.defterbeyan.gov.tr>

Sisteme giriş yapan meslek mensubunun önüne ilk olarak yukarıda görülen ekran görüntüsü gelmektedir.

Serbest meslek kazancı elde eden ve 3568 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat düzenlemeleri uyarınca vergi beyannamelerini meslek mensuplarına;

- a) İmzalatmak zorunda olan mükelleflerden,
  - Kendisine elektronik beyanname gönderebilmek için kullanıcı kodu, parola ve şifre verilenlerin kendileri veya meslek mensupları tarafından,
  - Diğerleri için meslek mensupları tarafından,
- b) İmzalatma yükümlülüğü olmayan mükelleflerden,
  - Kendisine elektronik beyanname gönderebilmek için kullanıcı kodu, parola ve şifre verilenlerin kendileri veya meslek mensupları tarafından,
  - Diğerleri için meslek mensupları tarafından, yapılabilecektir.

2.3. Defter Beyan Sisteminde Kayıt Zamanı

Defter beyan sisteminde basit usule tabi mükellefler için kayıt zamanı üçer aylık dönemler halinde; ikinci sınıf tacirler ve serbest meslek erbabları için kayıt zamanı ise aylık dönemler halinde

düzenlenmiştir. Basit usule tabi mükelleflerde, Ocak, Şubat, Mart aylarına ait kayıtların takip eden Nisan ayının sonuna kadar yapılması gerekmektedir. Diğer dönemler için kayıt süresi ise biten her üç ayı takip eden ayın sonu olarak belirlenmiştir. Örneğin Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarına ait kayıtların Eylül ayının sonuna kadar yapılması gerekmektedir.

İşletme hesabı defteri ve serbest meslek kazanç defteri tutmakla yükümlü olan mükellefler için bir aya ait işlemlerin o aya ait katma değer vergisi beyannamesinin verilme süresinin sonuna kadar kaydedilme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu konuda istisna olarak yılsonu işlemleri için yıllık gelir vergisi beyannamesinin verilme süresinin sonuna kadar kayıt süresi verilmiştir. Buna göre; işletme hesabı defteri ve serbest meslek kazanç defteri tutmakla yükümlü olan mükellefler için Mart ayının son gününe kadar kayıt yapılabilecektir (Arslan, 2018: 3).

2.4. Defter Beyan Sisteminde Muhasebe İşlemleri

Defter beyan sistemi kayıt ve muhasebeleştirme sürecinde yeni bir dönemi başlatmıştır. Gelir ve gider belgeleri tüm detayları ile sisteme kaydedilmektedir. Bir gelir veya gider kaydı yapılırken sırasıyla aşağıdaki bilgiler kaydedilir:

- Deftere Kayıt Tarihi	- Stopaj var/yok
- Belge Tarihi	- Vergi Dairesi
- Belge Türü	- Nihai tüketici veya vergi mükellefi
- Seri No Sıra No	- KDVLi/KDVsiz işlem
- Ad Soyad/Unvan	- Nakit/Kredi kartı

Yukarıda belirtilen bilgilerin sisteme girilmesi ile gelir ve gider kayıtları yapılır. Girilen bilgiler defter dökümüne yansır. Diğer bilgiler beyanname düzenlenirken veya başka bir bildirim yapılırken kullanılmak üzere tanımlanır. Beyannameler düzenlenirken bilgiler bu kayıtlardan çekilerek otomatik olarak oluşur. Beyanname düzenlenirken bilgi girişi için zaman kaybı yaşanmaz. Ayrıca beyannameler muhasebe kayıtlarındaki bilgilerden çekilerek oluşturulduğundan beyannamelerde rakam hataları ortaya çıkmamaktadır.

Şekil 7: Defter Beyan Sistemi Belge Kayıt Ekranı

Alt Tür	Açıklama	Tutar
MUHASEBE		1.000,00

Kaynak: <https://portal.defterbeyan.gov.tr>

Yukarıda gösterildiği gibi kayıt ekranı gelir ve gider kayıtları yapılırken kullanılmaktadır. Belge türü sekmesinde aşağıda belirtilen belge türleri yer alır:

- Fatura
- E-Arşiv Fatura
- Çoklu Belge Girişi
- Tevsiği zaruri olmayan gider
- E-Serbest meslek makbuzu
- E-Bilet
- Yolcu taşıma bileti
- ÖKC (Ödeme Kaydedici Cihaz) fişi
- E-Müstahsil makbuzu
- Gümrük beyannamesi
- Perakende satış fişi
- Serbest Meslek Makbuzu
- Gider Pusulası
- Müstahsil Makbuzu
- E-Fatura
- Diğer

Kayıdını yapmaya çalıştığımız belgenin türü, belge türleri arasından seçilerek kaydedilir. Seçtiğimiz belge türüne göre deftere kayıt işlemi devam etmektedir. Belge türleri arasından faturanın seçilmesi durumunda; seri sıra no bilgisi girişi açılırken, tevsiki zaruri olmayan belge olması durumunda belge seri sıra no girişi kapanmaktadır. Bu durum kayıt yaparken hata yapılmasının önüne geçmektedir. Yine perakende satış fişinin belge türü olarak seçilmesi durumunda Vergi/TC Kimlik No ve Ad Soyad/Unvan bilgisi istenmemektedir. Bu şekilde kayıt ekranı kanunlara ve belge düzenine aykırı hareket etmeyi engellemektedir. Sistem bütün yönleriyle hazır olmadığından yine de bazı eksiklikler görülmektedir.

Kayıt ekranının belge düzenine bağlı usul ve esaslar dikkate alarak düzenlenmiş olması kayıt hızını etkilemektedir. Mevzuata hâkim olan meslek mensubu kayıtları daha hızlı yapabilirken mevzuata hâkim olmayan meslek mensubu güçlük çekmekte ve zaman kaybı yaşamaktadır. Ancak bu sistem kayıtların daha düzgün yapılmasını sağlamaktadır.

Basit usule tabi olan mükellefler günlük hâsılat bilgilerini, gün sonu fatura düzenleyerek belgelendirmektedir. Günlük hâsılatla ilişkin gelir kaydının yapılması için belge türleri arasında “günlük hâsılat” belge türü seçeneği yer almaktadır. Bu kayıt ayrı bir belge türü ile yapılmaktadır. Aynı belge türü işletme hesabı defteri ve serbest meslek kazanç defterlerinde bulunmamaktadır.

Defter beyan sistemi sık kullanılan kayıtlar dikkate alınarak tasarlandığı için henüz tam olarak yeterli düzeye gelmemiştir. Mükellef gruplarının ve vergi kanunlarının çeşitliliği sebebiyle düzenlenmesi gereken çok fazla alan bulunmaktadır. Sistemin tamamıyla hazır olması için öncelikle belgelerin elektronik ortamda düzenlenmesi gerekmektedir. Aksi durumda manüel giriş yapılması gerektiğinden işlemler zorlaşmakta ve zaman almaktadır.

Kayıt sistemi gelir kaydı ve gider kaydı olarak ikiye ayrılmaktadır. Gelir kaydı ekranı, tescil edilen mükellefiyet çerçevesinde düzenlenecek belgeler ve bu belgelere istinaden hesaplanacak vergilere göre kurulmuştur. Gider kaydı ekranında ise gelirden farklı olarak belge türleri tüm detayları ile yer almaktadır. Bir işletme, birbirinden farklı türde işletmelerden alışveriş yapabileceği için ihtimal dahilinde bulunan tüm belgeler sisteme eklenmiştir.

Deftere kaydedilen belgeler daha sonra “gelir listele” ve “gider listele” ekranından takip edilerek, yapılan işlemlerin kayıtlı olup olmadığı veya doğruluğu kontrol edilebilir. Sisteme kaydedilen belgelere bağlı olarak gelir vergisi kesintisi (stopaj) ve katma değer vergisi bilgisi raporlama ekranında istenilen bilgiler girilerek dökümü alınabilir ve gerekli kontroller yapılabilir.

Şekil 8: Defter Kayıtları Raporlama Ekranı

Rapora Dahil Et	Alan	Filtre Tipi	Değer
☒	Adı		
☒	Soyadı		
☒	Tutar		
☒	Belge Seri No		
☒	Belge Sıra No		
☒	Belge Tarihi		GG.AA.YYYY
☐			

Kaynak: <https://portal.defterbeyan.gov.tr>

Defter kayıtlarının dökümü alınırken istenildiği takdirde gelir veya gider listeleri ekranında bulunan tüm bilgilere göre filtreleme yapılarak istenilen kriterlere göre raporlar alınabilir. Yukarıdaki ekran görüntüsünden de görüldüğü gibi raporlama istenilen tercihlere göre detaylandırılabilir.

Şekil 9: Sabit Kıymet Kayıt Ekranı

İşlem Kalemleri

Devir Fişi Kayıt Tarihi: 01.01.2019

Sabit Kıymet Kodu	Sabit Kıymet Adı	İlk Kez Aktifleştiği Tarih
Sabit Kıymet Kodu	Sabit Kıymet Adı	01.01.2018
{Usul} Amortisman Yöntemi	Dönem	Ekonomik Omur
Amortisman Yönt...	3 Aylık	Ekonomik Ömür
İktisadi Kıymet	Amortisman Gider Turu	Amortisman Gider...
İktisadi Kıymet	Amortisman Gider...	Amortisman Gider...
Birim	Miktar	Birim Fiyat (KDV Hariç)
Biri...	0,00	0,00
Tutar (KDV Hariç)		0,00
Birikmiş (Devreden)	Mali Yıl Ayrılan Amortisman	Net Defter Değeri
0,00	0,00	0,00

Kaynak: <https://portal.defterbeyan.gov.tr>

Defter beyan sisteminde yukarıda görüldüğü gibi sabit kıymet yönetimi ekranı bulunmaktadır. Bu ekran vasıtası ile sabit kıymetler sisteme kaydedilmekte ve amortisman kayıtları yapılabilmektedir. Sabit kıymetin devri sırasında ihtiyaç duyulan geçmiş tarihlerde yapılan muhasebe kayıtları ve amortisman bilgisi sağlanarak kar/zararın doğru bir şekilde hesaplanması mümkün olmaktadır; bu sayede vergilendirme işlemlerinin de doğru matrah üzerinden yapılması mümkün olmaktadır.

Sabit kıymetlere amortisman ayrılması için aktifleştirme seçeneği tercih edilmeli, türü seçilerek ekonomik ömrü tespit edilerek günü geldiğinde amortisman kaydının otomatik olarak oluşturulması sağlanmalıdır. Amortisman kayıtlarında hata yapılmaması için gerekli tüm ayrıntılara sistemde yer verilmiştir.

Defter beyan sistemine yapılan kayıtlar, daha sonra hesap özeti bilgisi ekranından dönemler itibarıyla görüntülenebilmekte, MS Excel ve PDF dosya formatında indirilerek kaydedilebilmektedir. Yine tutulan defterler de dönemler halinde elektronik dosyalara dönüştürebilmekte ve istendiğinde kâğıda dökülebilmektedir.

Defter beyan sisteminde bir sonraki takvim yılına geçiş yapılırken gerekli olan (tasdik işlemi yerine geçen) açılış onayı yılın son gününe kadar otomatik olarak yapılır. Geçmiş dönemde veya yeni dönemde çalışmak için sistem modülünden deftere giriş yapıldığında buradan çalışılmak istenilen dönem seçilir ve deftere geç sekmesi kullanılarak kayıt ekranına geçilir. Sisteme girişte çalışılmak istenilen yıla ait defter varsayılan defter olarak seçildiğinde sisteme her girişte bu defter düzenli olarak görüntülenir. Bu sayede sistemin daha pratik olarak kullanılma imkânı sağlanır.

2.5. Defter Beyan Sisteminde Vergilendirme

Vergi mükellefleri, mükellefiyet tesis ettirdikleri faaliyet kollarına göre kanunun belirlendiği şekilde vergi ödevlerini yerine getirmek zorundadır. Defter beyan sistemi mükellefin vermesi gereken beyannameleri kullanıma hazır halde bulundurmaktadır. Herhangi bir eksiklik söz konusu olduğunda mükellef vergi dairesi ile iletişime geçerek eksikliği gidermelidir (Gündoğdu, 2013: 1).

Türk vergi sisteminde vergilendirme beyan usulüne göredir. Önceleri meslek mensupları, defterini tuttuğu mükelleflerin beyannamelerini düzenleyerek e-beyanname sistemi ile internet üzerinden vergi dairesine ulaştırmaktaydı. Defter beyan sisteminde ise elektronik ortamda tutulan defterlere göre oluşturulan beyannameler, defter beyan sistemi üzerinden vergi dairesine gönderilmektedir. Defter kayıtları ve bu kayıtlar üzerinden beyannamenin tek bir kanaldan oluşturulması meslek mensuplarına kolaylık sağlamıştır (Çolak, 2019: 1).

Teknolojik gelişmeler ve muhasebe mesleğinin geleceği konusunda çalışma yapan akademisyenlerin değerlendirmesine göre beyan ve bildirim esaslı vergilendirme yerine beyannamesiz vergilendirmeye geçileceği konusunda tahmin yürütmektedir. Geleneksel muhasebe yöntemleri yerine internet tabanlı muhasebe sistemine geçilmesi amaçlanmaktadır. Yeni nesil defter tutma sürecinde kayıtlar otomatik ve anlık yapılacak, mali müşavirler beyan ve bildirim yapmak yerine bilgi ve otomasyon sistemlerinin ürettiği bilgilerin doğruluğundan sorumlu olacaktır (Tekbaş, 2019: 20).

Defter beyan sistemi dijitalleşen defter tutma sistemlerinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Defter beyan sistemi, yakın gelecekte yaşanacak değişimlerin öncüsü olacaktır. Beyanname doldurmak gibi ekstra iş yükü gerektiren işlemler bu sistem sayesinde ortadan kalkmış; gelir ve gider kayıtlarının otomatik olarak beyannamede görülmesi sağlanmıştır.

Beyanname oluşturulurken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Bunların başında kayıtların tam ve doğru şekilde yapılmış olması gelmektedir. Gelir ve gider hareketlerinde yapılan en küçük bir hata beyannamenin yanlış doldurulması ve gelirin yanlış beyanına sebebiyet verecektir. Kayıt hatalarının düzeltilmesi mümkündür, ancak yapılan hatalar sebebiyle beyannamelerin de düzeltilmesi gerekeceği için ilave iş yükü ve hukuki sorumluluk doğacaktır. Bu sebeple vergilendirme işlemlerinin doğru şekilde yapılabilmesi için kayıtlara özen gösterilmelidir.

Gelir kayıtlarında yapılan hataların başında; satış hasılatı, mal iadesi, demirbaş çıkışı ve tahsilatın kredi kartı ile yapılıp yapılmadığı konuları gelmektedir. Bu bilgiler beyannamelerde açık olarak istenmektedir. Doğru kayıt yapılmaması durumunda beyanname yanlış düzenlenmiş olacaktır.

Kredi kartı ile yapılan satışlarla ilgili katma değer vergisi beyannamesinde “kredi kartı satışları bilgisi” bulunmaktadır. Bu bilgi yapılan satış kayıtlarından otomatik olarak çekilmektedir. Bu sebeple doğru kredi kartı satış bilgisi girilmemesi durumunda, bankadan gelen pos satış bilgisiyle beyannamede yer alan bilgi arasında uyumsuzluk görülecek, bu durum işletmenin denetime ve incelemeye girmesine sebep olacaktır.

Tevkifatlı satışların beyannamede doğru şekilde yer alması yine kaydın ayrıntılı ve doğru bir şekilde yapılmasına bağlıdır. Defter beyan sistemi ekranında gelir kaydı yapılırken “gelir ekleme” bölümünde yer alan tevkifatlı satış kaydının yapılabilmesi için “kısmi tevkifata tabi işlemler” seçeneği yer almaktadır. Bu seçeneğin tercih edilmesi ile kayıtlar doğru şekilde yapılabilecek ve beyannameler gerektiği gibi düzenlenebilecektir.

Giderler kaydedilirken titizlikle hareket edilmelidir. Yapılan gider kaydı ile ilgili katma değer vergisi indirim konusu yapılmaktadır. Yine gider kaydında yer alan katma değer vergisi hariç

tutarlar gelir vergisi matrahını azaltmaktadır. Dolayısıyla kaydedilmemesi gereken bir belgenin gider kaydedilmesi durumunda beyannameler yanlış düzenlenmiş olacaktır.

Beyannameler bölümü mükelleflerin vermesi gereken beyannameleri göstermektedir. Bu bölüm vasıtası ile daha önce beyanname düzenleme programı aracılığı ile düzenlenen ve e-beyanname sistemi aracılığı ile gönderilen beyannameler kolaylıkla oluşturulmakta ve vergi dairesine gönderilmektedir.

Şekil 10: Beyanname Oluşturma Ekranı

The screenshot displays the 'Beyanname Yönetim Ekranı' (Statement Management Screen) interface. On the left, there is a navigation menu with options: Mükellef Bilgileri, Muhasebe Bilgileri, Sabit Kıymet Yönetimi, Beyannameler, KDY-1, KDY-2, Muhtasar, Geçici Vergi, Yıllık Gelir Vergisi, Geri Kazanım Katılım Payı, Damga Vergisi, and İşlemler. The main content area features the 'GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI' logo and the title 'KATMA DEĞER VERGİSİ BEYANNAMESİ (GERÇEK USULDE VERGİLENDİRİLEN MÜKELLEFLER İÇİN)'. Below this, there are two tabs: 'Beyanname Oluştur' (active) and 'Beyannamelerim'. The 'Beyanname Oluştur' tab contains a form with three dropdown menus: 'Dönem Tipi' (Aylık), 'Yıl' (2019), and 'Başlangıç Ayı' (TEMMUZ). A blue 'Oluştur' button is located at the bottom right of the form.

Kaynak: <https://portal.defterbeyan.gov.tr>

Yukarıda görüldüğü gibi kayıtlar tamamlandıktan sonra beyanname oluşturma ve onaylama aşamaları gelmektedir. Oluşturulan beyannameler kontrol edilmekte ve sonrasında onaylanmaktadır.

Gelir vergisi beyanamesi veya geçici gelir vergi beyanamesi düzenlenmek istenildiğinde ilk olarak muhasebe bölümüne girilerek hesap özeti oluşturulur ve kaydedilir. Daha sonra beyanname oluşturulur. Geçici gelir vergisi beyanamesi önceki dönem beyanname bilgilerini kullandığı için yeni beyanname oluşturulurken önceki bilgiler kendiliğinden yerine yazılmaktadır. Bu şekilde gelir vergisi ve geçici vergi beyannameleri eksiksiz oluşturulmakta ve vergi dairesine gönderilmektedir.

Şekil 11: Hesap Özeti Oluşturma ve Görüntüleme Ekranı

HESAP ÖZETİ

Kazanç Hesaplama

Hesaplama Türü (Ticari / Mali)
 Ticari Mali

Başlangıç Tarihi: 01.01.2019 Bitiş Tarihi: 31.12.2019

Ticari:
İşletmenin karının yada zararının vergi mevzuatındaki hükümlerin dikkate alınmadan hesaplanmasıdır.

Mali:
İşletmenin karının yada zararının vergi mevzuatındaki hükümlerin dikkate alınarak hesaplanmasıdır. Verginin matrahını oluşturmaktadır. Ticari kazançtan kanunen kabul edilmeyen giderlerin eklenmesi ve istisna kazançların çıkarılmasıyla mali hesap özeti hesaplanmaktadır.

Hesap özeti bilgilerinizin Geçici Vergi ve Yıllık Gelir Vergisi Beyannamelerinize yansiyabilmesi için, "Oluştur" butonu tıklandıktan sonra "Kaydet" butonu tıklanarak hesap özeti kaydedilmesi gerekmektedir.

Mali Hesap Özeti

Başlangıç Tarihi: 01/01/2019 Bitiş Tarihi: 31/12/2019 Oluşturma Tarihi: 29/08/2019

GİDERLER	TUTAR	GELİRLER	TUTAR
Dönem Başı Emtia Mevcudu	0,00	Dönem Sonu Emtia Mevcudu	0,00
Dönem İçinde Satın Alınan Emtia	51.186,56	Dönem İçinde Elde Edilen Hasılat	60.541,44
Giderler	6.194,99	Gelir Diğer Gelirler	0,00
Amortisman Giderleri	0,00	.	
Kar	3.159,90	Zarar	0,00
Genel Toplam	60.541,44	Genel Toplam	60.541,44

Kaynak: <https://portal.defterbeyan.gov.tr>

Yukarıda görüntüsü yer alan ekran vasıtasıyla hesap özeti oluşturulur ve kaydedilir. Burada dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi hizmet işletmeleri için dönem sonu kayıtlarının yapıp yapılmadığı hususudur. Gelir vergisi matrahı tespit edilirken gider kayıtlarının eksiksiz yapıldığından emin olunması gerekir; aksi durumda gelir vergisi matrahı olması gerekenden yüksek çıkacak ve vergi yükü artacaktır. Yine mal alım satımı yapan işletmelerde dönem sonu kayıtları dışında dönem sonu stok durumunun tespit edilmesi ve dönem sonu emtia mevcudunun doğru şekilde kaydedilmesi gerekir. Bu kontroller yapıldıktan sonra hesap özeti kaydedilmesi gerekir. Bu işlem sonrasında oluşturulan beyanname ilgili hesap özeti yer alır ve vergi dairesine gönderilerek vergi tahakkuk işlemi yapılır.

Gelir vergisi kesintisi yapmakla yükümlü mükellefler, kesinti yaptıkları vergileri vergi dairesine muhtasar beyanname ile beyan etmek ve ödemekle yükümlüdür. Muhtasar beyannameler aylık veya üçer aylık dönemler halinde düzenlenmektedir. Düzenlenen beyannameler ilgili vergi dairesine gönderilir ve tahakkuk işlemi yapılır. Defter beyan sistemi aracılığı ile muhtasar beyannameler de düzenlenebilmektedir.

Defter beyan sistemi üzerinden muhtasar beyanname düzenlenirken daha önceden belirlenmiş stopaj kodları kullanılır. Gider kayıtları yapılırken muhtasar beyanname yer alan kodlara göre kesinti kodu ilk kayıt sırasında sisteme girilir. Örneğin bordro kayıtlarında 011 kodu, kira

ödemelerinde 041 kodu girilir. Girilen bu kodlar sayesinde beyanname düzenlenmek istendiğinde otomatik olarak muhtasar beyanname oluşur ve eksiksiz olarak gönderime hazır hale gelir. Gönderme ve onaylama işlemi ile tahakkuk işlemi yapılır. Bu şekilde iş yükünün ve hataların önüne geçilmiş olur.

Sistem tam anlamıyla hazır olmadığı için beyannamenin otomatik olarak oluşturulmasında bazı eksikler yaşanmaktadır. Örneğin kira için beyan edilen gelir vergisi kesintisi (stopaj) için işyeri adres numarasının yazılması gerekmektedir. Ancak gider kaydında bunun girilebileceği bir ekran olmadığı için beyanname oluşturulduktan sonra adres numarası eklenmesi yapılarak işleme devam edilmektedir. İleride bunun için bir çözüm oluşturulması beklenmektedir.

Beyanname düzenleme işlemlerine bakıldığında genel olarak günlük kayıtlara bağlı olarak otomasyon yoluyla beyannamelerin oluşturulduğu görülmektedir. Gelecekte günlük kayıtlar yapıldıktan sonra beyanname ve bildirimler için ayrıca bir işlem yapmaya gerek kalmayacaktır.

Şekil 12: Gider Kayıt Ekranı ve Stopaj Kodları

The screenshot displays the 'Gider Kayıt Ekranı' (Expense Record Screen) with the following elements:

- Alış Turu:** Normal Alım
- Gider Kayıt Turu:** Mal Alışı
- Gider Kayıt Alt Turu:** Mal Alışı
- {Gider} Stopajlı Alım:** Yoktur (greyed out), Vardır (active)
- Tutar*:** Tutar (input field)
- Stopaj*:** Stopaj (dropdown menu, currently open showing a list of codes)
- Stopaj Tutarı:** 0,00
- Stopaj Tutarı:** 0,00
- Satır Toplamı:** 0,00
- Buttons:** Açıklama Ekle, Temizle, Satır Ekle

Kaynak: <https://portal.defterbeyan.gov.tr>

Yukarıda defter beyan sisteminde stopaj kaydı için seçilmesi gereken kodların alanı görülmektedir. Bu alanın benzer şekli katma değer vergisi tevkifatı alanında da mevcuttur. Bu sayede beyanname bilgileri otomatik olarak çekilmektedir.

Sistemin bu şekilde çalışması gelir vergisi beyannamesi için de çok faydalı olmaktadır. Yıllık gelir vergisi beyannamesi düzenlenirken gelir kayıtlarında stopaj kodları belirtildiğinden kesilen stopaj bilgisi, hangi firmadan kesinti yapıldığı, ne kadar kesinti yapıldığı tüm detaylarıyla beyannameye işlenmektedir.

Yıl içinde yapılan kesintilerin firma bazlı olarak ayrılarak beyannamenin ekinde belirtilmesi ve bu rakamların toplamının yıllık gelir vergisi beyannamesinde kesinti yoluyla ödenen vergiler alanında beyan edilerek ödenecek vergiden düşülmesi gerekmektedir. Defter beyan sisteminde kesinti yapılan mükellef bilgileri beyannamenin ilgili alanlarına otomatik olarak doldurulmakta ve beyanname gönderilmeye hazır hale gelmektedir.

Şekil 13: Gelir Vergisi Beyannamesi Ekler Bölümü

- Ekler

- + Yurtdışı Mukimi Kişi ve/veya Kurumlara Verilen Eğitim Hizmetlerine İlişkin Form
- + Yurtdışı Mukimi Kişi ve/veya Kurumlara Verilen Sağlık Hizmetlerine İlişkin Form
- Kesinti Yoluyla Ödenen Vergilere İlişkin Liste

Kesinti Yoluyla Ödenen Vergilere İlişkin Liste

Ekle Sil

KEŚİNTİ YAPANIN ADI SOYADI/UNVANI	TC KİMLİK NO	VERGİ KİMLİK NO	KEŚİLEN VERGİ TÜRÜ	KEŚİLEN VERGİ DÖNEMİ	ÖDEMENİN BRÜT TUTARI	VERGİ TUTARI
Uygun Veri Bulunamadı						
Toplam				0,00		0,00

Kaynak: <https://portal.defterbeyan.gov.tr>

Kesinti yapılan firmaların <https://intvrg.gib.gov.tr/> adresinden internet vergi dairesine girerek kesinti yoluyla ödedikleri vergileri sorgulamaları mümkündür. Yine beyannamelerin yapılan kayıtlar üzerinden oluşturulması sebebiyle, kayıtlarda yapılması muhtemel yanlışların önüne geçebilmek ve beyannameleri doğru bir şekilde oluşturabilmek için karşı firmaların beyan ettiği tutarların internet vergi dairesinden kontrol edilmesi fayda sağlayacaktır.

Defter beyan sisteminin kullanımında adi ortaklık olarak faaliyet gösteren işletmeler adi ortaklık numarası üzerinden sisteme kaydolurlar. Bu tür işletmelerin katma değer vergisi ve muhtasar beyannameleri yukarıda anlatıldığı gibi oluşturulur. Ancak adi ortaklığın ortaklarının geçici vergi beyannameleri ve yıllık gelir vergisi beyannamelerinde durum farklıdır.

İki ortağın sadece ortak oldukları tek firmaları varsa ortaklar beyannamelerini beyanname düzenleme programında paketleyerek e-beyanname sistemi üzerinden (eski sistem) vergi dairesine göndermeleri gerekmektedir.

Ortakların birinin veya ikisinin defter beyan sistemine kayıtlı ayrı bir işletmesi olması durumunda, defter beyan sistemi bu durumu algılayıp mükellefin sicil bilgilerinin sisteme tanımlı olmasından dolayı adi ortaklığa ait hesap özeti bilgisi geçici vergi beyannamesi ve yıllık gelir vergisi beyannamesine yansıtılır. Bunun için öncelikle adi ortaklık hesap özeti oluşturup kaydetmek gereklidir. Daha sonra mükellefin kendi hesap özeti oluşturulur ve beyannameyi oluştur denildiğinde iki firma bilgisi beyannameye otomatik olarak yansır. Bu sayede defter beyan sistemi meslek mensubunun iş yükünü azaltmış ve hatalara engel olmuş olur.

Ortakların birinin bilanço esasına tabi olması durumunda yine defter beyan sisteminden alınan bilgiler beyanname düzenleme programı üzerinden paketlenerek e-beyanname sistemi üzerinden beyan edilmektedir.

Defter beyan sistemine kayıtlı bir mükellefin bilanço usulüne göre defter tuttuğu adi ortaklığı bulunması durumunda düzenlediği bilançosunu ve gelir tablosunu defter beyan sistemi üzerinden düzenlediği geçici vergi beyannamesi ve yıllık gelir vergisi beyannamesine eklemesi ve beyannameyi vergi dairesine göndermesi gerekmektedir.

2.6. Defter Beyan Sistem Yönetiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Defter beyan sistemi öncelikle daha önce kullanılmamış; benzer uygulaması olmayan yeni bir defter tutma sistemidir. Kâğıt ortamında tutulan işletme hesabı defteri ve serbest meslek kazanç defterleri kaldırılmış ve yerine defter beyan sisteminde yapılan kayıtlar geçerli sayılmıştır.

Defter beyan sistemi meslek mensubu aracılığı ile kullanıldığı için uygulamada yaşanabilecek birçok olumsuzluğun önüne geçilmiştir. Meslek mensubu defter beyan sisteminin olumlu yanlarından faydalanmak amacıyla gelişmeleri takip etmeli ve değişikliklere çabuk adapte olması gerekir. Sürekli iyileştirme ve geliştirme mali müşavirlik mesleğinin en temel özelliğidir ve olmalıdır.

Defter beyan sistemine kaydolduktan sonra dikkat edilmesi gereken en önemli konu kayıtların zamanında ve doğru şekilde yapılmasıdır. Defter beyan sisteminin kullanılması için bilgisayar sisteminin kullanıma hazır olması gerekir. Defter beyan sistemine zorunlu kayıt süreleri beyanname gönderme süreleriyle aynıdır. Dolayısıyla iş yoğunluğu arttıkça sistemde teknik aksaklıklar yaşanabileceğinden kayıtların ve beyannamelerin son günlere bırakılmaması gerekir. Defter beyan sistemi internet tabanlı çalıştığı için bağlantı olmayan durumlarda sisteme girilememektedir. Bağlantı sorunu olduğu zaman dilimlerinde muhasebe programları aracılığı ile kayıtların yapılması ve sonradan sisteme yüklenmesi mümkündür.

Defter beyan sistemi kullanılarak beyannamelerin süresinde düzenlenmesi gerekir. Beyanname düzenleme ve beyannamelerin elektronik ortamda vergi dairesine gönderilmemesi durumunda özel usulsüzlük cezası kesilmektedir. Ayrıca zamanında gönderilmeyen beyannamelerden doğan vergilere vergi ziyayı cezası kesilmektedir. Meslek mensubu zor duruma düşmemesi için zamanlamaya çok dikkat etmelidir.

Sistemi kullanırken ana ekrana meslek mensubu şifresi ile giriş yapılır. Çalışılmak istenilen mükellef seçildikten sonra mükellef ekranına geçiş yapılır. Mükellefin defterinde işlem yaparken yanlış tıklama ile sistem ekranı meslek mensubunun ekranına uyarı vermeden dönmektedir. Bu durumda tekrar mükellef seçimi yapmak gerekmektedir. Dikkatsiz davranılması durumunda mükellefin bilgileriyle başka ekranda işlem yapmak mümkündür. Mükellef ile meslek mensubu ekranı benzerlik gösterdiği için hata yapmaya müsait yapıdadır. Ekran değişikliği sebebiyle mükellefin yerine meslek mensubunun beyannamesi düzenlenip gönderilebilir.

Meslek mensubunun defter tutmak, beyanname düzenlemek gibi standart işler dışında takip etmesi gereken farklı konular bulunmaktadır. Bu durumda defter beyan sisteminin çalışma şekli meslek mensubuna yardım eder nitelikte olmalıdır. Aksi durumda gelişen teknoloji meslek mensubuna umduğu faydayı sağlamayacak; teknolojinin getirdiği kolaylıklar meslek mensubuna uygulamada zorluk yaşatacaktır.

Defter beyan sistemi yeni bir uygulama olduğu için henüz uygulamanın kullanımında yaşanacak sorunlarla ilgili açık bir çözüm sunulmamaktadır. Yanlış kayıtlar defter beyan sisteminden silinerek tekrar kaydedilebilmektedir. Kâğıt ortamında yapılan yanlış kayıtlar için düzeltme kaydı yapılmaktaydı. Ancak çapraz kontrollerin çalışması ve defter beyan sisteminin sağladığı kolaylıklar için kayıtların doğruluğu son derece önemlidir. Düzeltme kaydı yapılması mevcut defter beyan sistemi için uygun görülmemektedir. Sistemin doğru sonuçlar vermesi için sistemden kaydın geriye dönüp düzeltilmesi gerekir. Bu gibi durumlarla karşılaşmamak için mali işlemlerin zamanında ve doğru olarak analiz edilmesi ve kayıtlara doğru olarak aktarılması gerekmektedir.

Defter beyan sistemine kayıt yapılırken birbirine yakın konularda yanlış tercih yapılabilmektedir. Sistem kayıt için meslek mensubunun aklında tutamayacağı kadar bilgi sunmaktadır. Mal satış kaydı yapılırken satılan malın cinsine kadar ayrıntı belirtilmektedir. Doğru kaydı yapabilmek için işletmeyi iyi tanımak gerekir. Yanlış yapılan bir kayıt yanlış bir vergilendirmeye sebep olacaktır.

Defter bilgilerinin beyanname düzenlenirken otomatik oluşturulması meslek mensubunun mevcut bilgilerin girişinin doğruluğu konusunda tereddüde düşürmeyecek ve ekstra denetim

yükünden kurtaracaktır. Defter beyan sistemi ile entegrasyonu yapılmış e-fatura sistemi ileride meslek mensubunun işini oldukça kolaylaştıracaktır.

Mükellefin stopajlı veya tevkifatlı olarak düzenlediği belgeler beyannamelerde beyan edilirken dikkat edilmesi gerekir. Uyumsuzluk olması durumunda mükellef belge ve defter incelemesine tabi tutulabilecektir. İnceleme esnasında belgenin kanuna uygun olarak düzenlenip düzenlenmediğine ve zamanında beyan edilip edilmediğine bakılarak inceleme sonuçlandırılır. Her inceleme, zaman kaybı, ceza gibi bir dizi sorun çıkarabilmektedir. Belge düzenlerken ve defter beyan sistemine kayıt yapılırken dikkat edilmesi gerekir.

Defter beyan sistemi muhasebe programları ile beraber kullanılmaktadır. Muhasebe programıyla defter beyan sistemi arasında yaşanacak uyumsuzluk kayıt yapmayı zorlaştıracak ya da engelleyecektir. Bu durum meslek mensubuna sorun teşkil edeceği için defter beyan sistemi ile uyumlu programlar kullanılmalıdır.

Defter beyan sistemi internet tabanlı bir program olduğu için sürekli gelişmeye ve güncellemeye açıktır. Sistemdeki yenilikler meslek mensubunun çalışma düzenine etki etmekte, zaman ve maliyet açısından mesleki faaliyeti olumsuz etkileyebilmektedir. Sistemde yapılacak güncellemelerin önceden haber verilmesi ve meslek mensubunun programlı olarak bu dönemi atlatması gerekir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DEFTER BEYAN SİSTEMİ UYGULAMASI VE SİSTEMDE GÖRÜLEN AKSAKLIKLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: TRABZON İLİNDE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, defter beyan sistemi uygulaması ile ilgili muhasebe meslek mensuplarının sistemde gördükleri aksaklıkları tespit edebilmek ve bu konuda çözüm önerileri ortaya koyabilmektir. Bu amaçla; kayıt, denetim ve mevzuat değişkenleri dikkate alınarak belirlenen değişkenlerin ve demografik faktörlerin defter beyan sistemi üzerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmış; tespit edilen sonuçlarla literatüre katkı sunulması amaçlanmıştır. Araştırmayla, muhasebe meslek mensuplarının defter beyan sistemine yaklaşımı ve defter beyan sisteminin meslek mensuplarının ihtiyacını karşılama durumu tespit edilerek Türkiye’de muhasebe mesleğinin uygulama kısmına katkı sağlaması da beklenmektedir.

3.2. Araştırmanın Önemi

Muhasebe meslek mensuplarının defter tutma faaliyetleri ile ilgili teknolojik gelişmelerden faydalanması kaçınılmazdır. Hata payını ve kâğıt kullanımını azaltan, denetimi hızlandıran, bilgiye erişimi kolaylaştıran güncel uygulamalar, her meslekte olduğu gibi muhasebe mesleğinde de yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu uygulamaların, teknolojik gelişmelere uyumlu, bilimsel verileri dikkate alan, mevzuata uygun olarak hazırlanmış olması gerekir. Bu uygulamalardan birisi olan defter beyan sisteminin meslek mensuplarının kullanımına sunulması ile birlikte, uygulama öncesi görülen sorunlardan bir kısmı ortadan kalkmış; ancak ortaya bazı yeni sorunlar çıkmıştır.

Defter beyan sistemi; ikinci sınıf tacirlerin, serbest meslek erbaplarının ve basit usule tabi olan mükelleflerin kayıtlarının elektronik ortamda tutulmasına, tutulan bu defterlerin elektronik olarak oluşturulması ve saklanmasına, beyanname ve bildirimlerin elektronik olarak gelir idaresine gönderilmesini sağlayan bir sistemdir. Muhasebe meslek mensuplarının mesleki anlamda günümüzün yeni uygulamalarına uyum sağlaması maksadıyla uygulamaya konulan defter beyan sistemi, mükellef ve meslek mensuplarına birçok katkı sağlamaktadır. Ancak aceleye getirilerek hazırlanan bu sistemin meslek mensuplarının kullanımına sunulması için yeterli süre verilmemiş ve sistem, birçok eksikle uygulamaya konulmuştur. Kullanımda yaşanan sorunların ve görülen

eksiklerin giderilmesi hususunda defter beyan sistemi üzerine çalışmalar yapılması ve değişen şartlara uyumlu hale getirilmesi mükellef ve meslek mensuplarının bir ihtiyacıdır.

Ülkemizde muhasebe bilgi sistemine yeterli değerin verilmemesi sebebiyle, uygulamada yapılan değişiklikler, meslek mensubu üzerinde ilave yük oluşturmaktadır. Klasik muhasebe algısının değişerek mükellef ile meslek mensubu arasında daha uyumlu bir ortamın oluşturulması gerekmektedir. Meslek mensubunun ilave iş yükü ve maliyet artışı karşısında verdiği hizmetin karşılığını alamama gibi konular, çözüm üretilmesi gereken sorunlar arasındadır. Defter beyan sisteminde çıkan sorunlar ilave iş yükü ve mesai olarak zaman kaybına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra azalan kâğıt, matbaa ve noter masrafları olumlu kazanımlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özetle, muhasebe mesleği dijitalleşme ile yeni bir döneme girmiş bulunmaktadır. Çağın gerektirdiği dijital uygulamalar; meslek mensuplarını ve vergi mükelleflerini içine alan yeni bir mali sistem oluşturarak işlevini sürdürmeye devam edecektir. Mükelleflerin ödevlerini yerine getirirken kullanışlı bir sistemin hayata geçirilmesi meslek mensupları ile mükelleflerin uyumunu kolaylaştıracağı gibi gelir idaresine işlevsel ve sonuç odaklı geri dönüş sağlayacaktır. Bu çerçevede oluşan ortam muhasebe mesleğini ve sistemi daha ileriye götürmede fırsatlar sunacaktır. Ancak bu süreçte görülebilecek olumsuzluklar, sistemden beklenen faydaların elde edilememesine sebep olabilecektir. Bu olumsuzlukların önüne geçilebilmesi amacıyla hazırlanan bu çalışmanın ilgililere fayda sağlayacağı kanısındayız.

3.3. Materyal ve Yöntem

3.3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmış ve veriler birincil verilere dayandırılmıştır. Anket formu iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerini ölçmeye yönelik cinsiyet, eğitim, yaş, mesleki tecrübe, gelir durumu, meslek ve medeni durum özelliklerine ilişkin yedi soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise cevaplayıcıların defter beyan sistemini vergisel açıdan, denetim açısından ve kayıt düzeni açısından değerlendirmelerini ölçmeye yönelik yirmi yedi ifade yer almaktadır. Verilen bu ifadeler 5’li Likert Ölçeği’ne göre değerlendirilmiştir (5=Tamamen katılıyorum; 1=Hiç katılmıyorum). Anket formundan elde edilen veri seti SPSS 24 İstatistik Paket Programı ile analiz edilmiştir. Elde edilen veri setinin istatistiksel ölçümlere uygun olduğunun tespiti amacıyla güvenilirlik testi yapılmıştır. Bu kapsamda Cronbach’s Alpha değeri baz alınmıştır. Ayrıca fark testleri olan t-testi ve tek yönlü varyans analizi (One-wayanova) ve post-hoc testlerinden istifade edilmiştir.

Araştırmanın ölçeği bu teze özgü olarak geliştirilmiş bir ölçektir. Araştırma Trabzon ilinde yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile toplanan verilerin değerlendirilerek geliştirilen ölçek vasıtasıyla yapılmıştır. Burada amaç, araştırma anketini hazırlarken, meslek mensuplarının defter

beyan sistemini kullanırken karşılaştıkları tüm sorunların araştırma anketine dahil edilmesini sağlamaktır.

3.3.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme Trabzon ilinde faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerdir (SMMM). Trabzon ilinde faaliyet gösteren ve Trabzon SMMM odasına kayıtlı toplam 620 meslek mensubu bulunmaktadır. Bu meslek mensuplarından rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 101 meslek mensubuna araştırma anketi uygulanmıştır.

3.4. Literatür Taraması

Defter beyan sistemi henüz yeni bir uygulama olduğu için bu konu ile ilgili literatürde çok fazla çalışma yapıldığı söylenemez. Ancak vergide dijital çağın ürünlerini kapsayan farklı çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar e-defter, e-fatura, e-maliye alanında yapılmış çalışmalardır. Bu çalışmaların ortak özelliği ise belirli bir il veya bölgede faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının mesleki gelişmeler ışığında elektronik sistemlere bakış açılarının tespit edilerek, ilgili konuda meslek mensuplarının bakış açılarının; yaşına, mesleki tecrübesine, cinsiyetine, unvanına, eğitim düzeyine göre farklı olup olmadığının istatistiki olarak ortaya konulmasıdır. Ayrıca mesleğin geldiği noktada dijitalleşmenin sağladığı faydaları ve zararları ortaya koymak amaçlanmaktadır. Türkiye’de e-defter, e-fatura, defter beyan sistemi konularında yapılan bazı çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Demirkaya (2019) çalışmasında, 2008-2018 yıllarını kapsayan ve Gelir İdaresi Başkanlığı’ndan elde edilen e-Fatura Uygulaması ile ilgili çeşitli istatistiki verileri kullanarak neden sonuç ilişkisi bağlamında çeşitli tahminler gerçekleştirmiş; uygulamanın başından günümüze kadar mükelleflerin uygulamaya geçişte yaşadığı sorunlara yer vermiştir.

Şahin (2019) çalışmasında, Türkiye’de e-dönüşüm kapsamında yer alan işletmeleri ele almış ve bu kapsamda kullanılan uygulamalarla ilgili bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda; elektronik defter ve belgelerin muhafazasının kolay oluşu, erişim rahatlığı, arşivleme maliyetlerini azaltması, denetimi kolaylaştırması, vergilerin kontrol edilebilir olması, işletmeler arası mutabakat kolaylığı sağlaması gibi konulardan dolayı işletmelerin bu uygulamalardan yüksek memnuniyet sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Bu süreçte muhasebe meslek mensuplarının yazılım alanında da kendilerini geliştirmeleri gerektiği önerisinde bulunmuştur.

Nadızha (2019) çalışmasında, e-dönüşüm kapsamında e-fatura, e-defter ve defter beyan uygulamalarını incelemiş ve bu uygulamaların, yasal dayanaklarını, kullanım aşamalarını, avantaj ve dezavantajlarını ortaya koymuştur. Türkiye örneği incelendikten sonra e-Fatura ve e-Defter

uygulamalarına ilişkin çeşitli ülke örneklerine yer verilmiş; daha önceden bu sistemleri başarılı bir şekilde uygulaması sebebiyle Çin'deki uygulamalar, ayrıntılı bir şekilde uygulama örneği olarak sunulmuştur.

Bal (2018) çalışmasında, elektronik ortamda verilen beyanname verme gibi işlemlerin yönetimin iş yükünü azalttığı ve elektronik ortamdaki bilgiler vasıtası ile denetimin daha kolay bir şekilde gerçekleştiği sonuçlarına yer verdiği çalışmada, gelişen teknolojilere uyum sağlamak adına, elektronik vergi denetiminin de süratli bir biçimde gelişimini tamamlayarak uygulanması ve bu doğrultuda, kayıt dışılıkla mücadele yöntemlerinin geliştirilmesinin önemi üzerinde durmuştur. Ayrıca çalışmanın sonucunda e-defter uygulanmasının eksikleri tespit edilerek yapılması gereken düzenleme önerilerine yer verilmiştir.

Ekiz (2018) çalışmasında, e-defter ve e-fatura uygulamalarının denetim sürecine etkisi hakkında bilgi vermektedir. Çalışmada, iç kontrol sisteminin denetlenmesi ve bağımsız denetime ait tanımlar yapıp e-defter ve e-fatura kavramlarıyla ilişkisi üzerinde durulmuştur. Bu uygulamaların kullanımlarının yaygınlaşması ile birlikte devletin, elde ettiği verileri daha ayrıntılı olarak analiz edebilme kabiliyetine kavuşacağı belirtilmektedir. Çalışmanın amacı bağımsız denetim geçiren işletmeler açısından elektronik sistemlerin faydasını ortaya koyabilmektir.

Aydın (2017) çalışmasında, e-defter ve e-fatura kullanan işletmelerin, bu sistemlere geçiş sürecinin nasıl gerçekleştiği konusunda bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçlarında; en çok tercih edilen yöntem, uygulamanın getirdiği kolaylıklara ve zorluklara yer verilmiştir.

Ertem (2017) çalışmasında, elektronik uygulamaların gelişen teknoloji ile hayatımıza çok hızlı bir şekilde girdiğini, bu gelişmeler ışığında, ileride oluşabilecek güvenlik açıklarına karşılık önlem alınmasının gerekliliğini ifade etmiştir. Ayrıca e-defter uygulaması ile denetimde gerçek, güvenilir ve karşılaştırılabilir bilgilere haiz raporların oluşturulabileceğini ve mali tabloların hazırlanmasında bilişim teknolojilerinin kullanımının büyük önem arz ettiği kanısına yer vermiştir. Bununla birlikte e-defter uygulamalarının hızlı bir şekilde uygulamaya geçmesi sebebiyle oluşan hataların, yapılan yanlış işlemlerin ve eksikliklerin kısa zamanda yapılacak yasal düzenlemelerle giderilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Kızgın (2017) çalışmasında, e-ticaret, e-muhasebe, e-fatura ve e-defter gibi elektronik sistemlerin kullanımının ve benimsenmesinin küreselleşmenin kaçınılmaz bir neticesi olduğunu; ancak muhasebe meslek mensuplarının bu uygulamaları yararlı bulmalarına rağmen davranışsal açıdan sıkıcı bulduklarını ve sadece zorunlu durumlarda kullanılması gerektiği inancına daha fazla sahip olduklarını tespit etmiştir. Ayrıca meslek mensuplarının elektronik dönüşüm sürecine uyum sağlayabilmeleri için teknolojik gelişmeleri yakından takip etmeleri ve teorideki gelişmeleri uygulamaya aktarmak konusunda çaba sarf etmeleri gerektiği görüşünü belirtmiştir.

Orhan (2017) çalışmasında, bilgi teknolojilerinin gelişmesinin muhasebe meslek mensuplarının verimliliğine etkilerini incelemiştir. Bu amaçla çalışmasını Çorum ve Tokat illerindeki Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlere uygulamıştır. Araştırmadan elde edilen veriler ve yapılan analiz sonuçlarına göre; bilgi teknolojileri kullanımının alt boyutları ve muhasebe meslek mensuplarını etkileyen verimlilik faktörleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu ayrıca bu faktörlerin karşılıklı olarak birbirinden etkilendiği sonucuna ulaşmıştır.

Bayraktar (2016) araştırmaya dayalı çalışmasında, Performans Beklentileri, Çaba Beklentileri, Sosyal Etki ve Güven Beklentileri değişkenleri ile Kolaylaştırma Koşulları ve Davranışsal Tutum değişkenleri arasındaki ilişkiyi araştırmış; ayrıca, muhasebe meslek mensuplarının e-belge sistemlerine geçiş konusunda karşılarına çıkan yüksek maliyetlerden ve bilgi güvenliği konusunda duydukları kaygılardan dolayı, yeni gelişmelere direnç gösterdikleri sonucuna yer vermiştir.

Özdemir (2016) çalışmasında, e-fatura konusunu ayrıntılı olarak incelemiştir. Çalışmasında e-faturanın tarihsel gelişimi, e-fatura başvuru aşamaları, e-fatura uygulama esasları, e-faturanın muhafazası, ibrazı, sorumluluğu, cezai işlemleri, avantajları, dezavantajları gibi konular üzerinde durmuştur. Çalışmada ayrıca Türkiye’de e-defter ve e-fatura sistemine geçen madeni yağ lisansına sahip ve İstanbul’da faaliyet gösteren firmaların bu uygulamadan memnuniyetlerini tespit etmeyi amaçlayan bir anket çalışması yapılarak sonuçlarına yer verilmiştir.

Alagöz (2013) çalışmasında, 291 meslek mensubunun e-beyanname sistemine yönelik algısı ile ilgili anket çalışması yapmıştır. Çalışmanın sonucunda, meslek mensuplarının e-beyanname sistemine yönelik algıladıkları kullanım kolaylığı, programın kendilerine sağladığı faydalar, sistem hakkında meslek mensuplarının genel düşüncelerinin sisteme karşı olan tutumlarını ne yönde etkilediği ile ilgili araştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

Türk (2010) çalışmasında, elektronik vergi denetiminin mükelleflerin vergi kaçırma eğilimlerini azaltmadaki rolünü anket tekniği kullanarak incelemiştir. Bu kapsamda çalışmanın birinci bölümünde vergi denetimi ile ilgili literatür araştırması yapılmış, ikinci bölümünde ise elektronik vergi sistemi ve elektronik vergi denetim uygulamaları hakkında bilgilee yer verilmiştir. Araştırmanın üçüncü ve son bölümünde ise, Denizli Vergi Dairesi Başkanlığı’na bağlı Pamukkale Vergi Dairesi mükellefleri üzerinde elektronik vergi denetiminin etkinliğine ve mükelleflerin vergi kaçırma eğilimlerini azaltmadaki rolüne yönelik yapılan anketten elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır. Bu doğrultuda elektronik vergi denetim yöntemlerine karşı mükelleflerin de yeni vergi kaçırma yöntemleri geliştirebileceği göz önünde bulundurularak sistemde oluşabilecek açıkların sürekli olarak giderilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

3.5. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bu bölümünde, 102 muhasebe meslek mensubu katılımcıdan oluşan örneklemden toplanan verilerin istatistiksel analizlerinin sonuç ve yorumlarına yer verilmiştir.

3.5.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırma kapsamında yanıtlarından istifade edilen muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet, yaş, mesleki tecrübe ve mesleki durumdan (bağımlı/bağımsız) oluşan demografik özellikleri bakımından dağılımına ilişkin frekans analizi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Veriler

Özellikler	Frekans	%	Özellikler	Frekans	%
Cinsiyet			Eğitim		
Kadın	21	20,80	Lise	2	2,0
Erkek	80	79,20	Önlisans	2	2,0
Toplam	101	100	Lisans	92	91,1
			Yüksek Lisans	5	5,0
Yaş			Toplam	101	100
21-30	10	9,9			
31-40	39	38,6	Mesleki Tecrübe		
41-50	25	24,8	1 yıl ve altı	2	2,0
51-60	19	18,8	1-5 yıl	3	3,0
61-70	6	5,9	6-10 yıl	19	18,8
71 ve üzeri	2	2,0	11-15 yıl	20	19,8
Toplam	101	100	16-20 yıl	27	26,7
			20 yıldan fazla	30	29,7
			Toplam	101	100
Gelir Durumu			Meslek		
1000 TL'den az	4	4,0	SM	9	8,9
1001-2000	18	17,8	SMMM	92	91,1
2001-3000	12	11,9	Toplam	101	100
3001-4000	15	14,9			
4001-5000	52	51,5	Medeni Durum		
5000TL'den fazla	4	4,0	Evli	80	79,2
Toplam	101	100	Bekar	21	20,8
			Toplam	101	100

Araştırma sonucunda elde edilen demografik verilere ilişkin olarak verilen tablo incelendiğinde katılımcıların %79,20'sinin erkek %20,80'inin ise kadın meslek mensubu olduğu görülmektedir. TÜRMÖB'un 2020 yılı Ocak ayı istatistiğine göre Türkiye'de toplam 110.366 meslek mensubu bulunmaktadır (SM ve SMMM). Bu meslek mensuplarının 77.438 tanesi erkek

(%70,1); 32.928 tanesi ise kadın (%29,9); meslek mensubudur. Çalışmamıza katılan meslek mensuplarının dağılımı dikkate alındığında Türkiye ortalamasından daha fazla erkek meslek mensubunun anketi cevaplandığı anlaşılmaktadır.

Meslek mensuplarının eğitim durumu değerlendirildiğinde; lise mezunu meslek mensubu oranının %2, önlisans mezunu meslek mensubu oranının %2, lisans mezunu meslek mensubu oranının ise %91,10, yüksek lisans mezunu meslek mensubu oranının ise %5 olduğu görülmektedir. TÜRMOB'un 2020 yılı Ocak ayı istatistiğine göre Türkiye'de 1.213 (%1) ilköğretim, 11.105 (%10) lise, 3.598 (%3,2) önlisans, 86.622 (%78,4) lisans, 8.551 (%7,7) yüksek lisans, 177 (%0,1) doktora mezunu meslek mensubu (SM ve SMMM) bulunmaktadır.

Meslek mensuplarının yaşa göre dağılımı değerlendirildiğinde 21-30 yaş aralığında %9,90; 31-40 yaş aralığında ise %38,60 katılımcı olduğu görülmektedir. 31-40 yaş aralığı mesleğe katılımın en yoğun olduğu yaş aralığıdır. Genellikle mesleğe girişte eğitim ve staj şartlarının yerine getirilmesi ili birlikte mesleğe giriş 30'lu yaşlara isabet etmektedir. Yine katılımcıların yaş aralığı değerlendirildiğinde 21-50 arası (%73,3) Gelir İdaresinin elektronik uygulamalarına uyum konusunda uyum konusunda diğer yaş gruplarına nazaran daha avantajlı olduğu düşünülmektedir. 61-70 yaş aralığında %5,90 oranında; 70 ve üzeri ise %2 katılımcı bulunmaktadır. Bu son grupların katılımcı oranlarına bakıldığında 60 yaş üzeri yaş grubunun mesleği bırakma eğiliminde olduğu söylenebilir. Aslında bu durum Gelir İdaresinin elektronik uygulamalarına uyum konusunda zorlanma ihtimali bulunan yaş grubu açısından olumlu bir durumdur. TÜRMOB'un 2020 yılı Ocak ayı istatistiğine göre Türkiye'deki meslek mensuplarının (SM ve SMMM) 1.656 adedi (%1,5) 21-30 yaş; 11.349 adedi (%10,3) 31-40 yaş; 38.255 adedi (%34,66) 41-50 yaş; 21.591 adedi (%19,56) 51-60 yaş; 11.940 adedi (%10,81) 61-70 yaş; 3.904 adedi (%3,53) 71 ve üzeri yaş aralığındadır. TÜRMOB istatistikleri ile karşılaştırıldığında çalışmamıza katılan meslek mensuplarının Türkiye ortalamasına nispetle daha genç olduğu görülmektedir.

Meslek mensuplarının mesleki tecrübelerine bakıldığında %2 oranında meslek mensubunun mesleki tecrübesi 1 yılın altındadır. Katılımcıların %3'ü 1-5 yıl aralığında, %18,80'i 6-10 yıl aralığında, %19,80'i 11-15 yıl aralığında, %26,70'i 16-20 yıl aralığında, %29,70'i ise 20 yıldan fazla mesleki tecrübeye sahiptir. Bu oranlar dikkate alındığında mesleki tecrübesi yüksek sayıda katılımcının araştırmaya dahil edildiği ve bunun defter beyan sistemi konusunda yeterli bir değerlendirme yapmaya imkân sağlayacak bir oran olduğu düşünülmektedir. Mesleki tecrübesi fazla olan meslek mensuplarının mesleki sorunlar konusunda yeterli bir değerlendirme yapabilecek düzeyde olduğu ve bu sorunların çözümüne yönelik çalışmaya katkı sağlayabileceği varsayılmıştır.

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının %79,20'si evli, %20,80'i ise bekârdır. Ayrıca katılımcı meslek mensuplarının %8,90'ı Serbest Muhasebeci, %91,10'u ise Serbest Muhasebeci Mali Müşavir unvanlarına sahiptir. TÜRMOB'un 2020 yılı Ocak ayı istatistiğine göre Türkiye'de

8.099 (%7,3) Serbest Muhasebeci, 102.267 (%92,7) Serbest Muhasebeci Mali Müşavir bulunmaktadır. Son zamanlarda Serbest Muhasebeci meslek mensubu oranının toplam meslek mensubuna oranı iyice azalmıştır. Mevzuata göre Serbest Muhasebeci unvanı artık verilmemektedir. Doğal olarak bundan sonraki yıllarda da bu oran giderek azalmaya devam edecektir.

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının gelir dağılımı değerlendirildiğinde %4 oranında meslek mensubunun 1000 TL'den az gelir elde ettiği görülmektedir. Bu oran mesleğe yeni giren meslek mensuplarının meslekte tutunmak için katlanmak zorunda olduğu bir fedakârlık olarak düşünülebilir. Katılımcıların %17,80'i 1001-2000 TL aralığında %11,90'ı 2001-3000 TL aralığında, %14,90'ı 3001-4000 TL aralığında, %51,50'si 4001-5000 aralığında gelir elde etmektedir. Bu durum araştırmaya katılanların çoğunluğunun 4001-5000 aralığında gelir elde ettiğini göstermektedir. 5000 TL üzeri geliri bulunan katılımcı oranı ise %4'tür.

Meslek mensuplarının araştırma sürecinde kendilerine yöneltilen anket formundaki sorulara verdikleri cevaplar frekans analizine tabi tutulduğunda ortaya çıkan sonuçlar aşağıdaki Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Betimsel İstatistikler Tablosu

İfade	$\bar{x}$	σ
1. Meslek mensupları defter beyan sistemini kullanmada güçlük çekmektedir.	3,69	1,17
2. Defter-Beyan sisteminde yasal sürelerin dışında kayıt yapılabilmesi sisteme güveni azaltmaktadır.	3,35	1,29
3. Defter-Beyan sisteminin teknik alt yapısı adi ortaklıkların kayıt ve vergilendirme işlemleri için yeterli değildir.	3,95	0,93
4. Defter sınıfında değişiklik (Basit Usulden İşletme Hesabı Esasına Geçiş gibi) yapılması halinde defter beyan sisteminde teknik aksaklık oluşmaktadır.	3,45	0,98
5. E-beyanname sistemindeki çapraz kontrollerin defter beyan sisteminde bulunmaması sistemin etkin bir şekilde çalışmasına engeldir.	3,62	1,14
6. Defter beyan sisteminde faturanın tüm detaylarıyla kaydedilmesi e-fatura uygulaması ile entegrasyonu gerektirmektedir.	4,21	0,71
7. Defterin e-deftere benzer şekilde onaylı olarak yedeklenememesi kayıt güvenliğini olumsuz etkilemektedir.	3,66	1,07
8. Defter-Beyan sistemi uygulamasında elektronik tasdik süresi olarak belirlenen 7 günlük başvuru süresi (teknik aksaklıklar ve iş yoğunluğu sebebiyle) yetersizdir.	4,04	0,95
9. Defter-Beyan sistemi vergi dairesi ile mükellef arasında anlaşmazlıklara yol açmaktadır.	3,06	1,08

Tablo 2 (Devamı)

İfade	$\bar{x}$	σ
10.Defter-Beyan sistemi, kayıt süresini arttırmaktadır.	3,92	1,15
11.Defter-Beyan sistemi, kayıt maliyetini arttırmaktadır.	3,20	1,26
12.Defter-Beyan sistemi, iş yükünü arttırarak meslek mensubunun verimliliğini azaltmaktadır.	3,72	1,24
13.Defter-Beyan sisteminin çalışma ekranı, hata yapmaya müsait bir yapıdadır.	3,68	1,01
14.Defter-Beyan sisteminde yapılabilecek hataların çözümü konusunda mevzuatta açık bir düzenleme bulunmamaktadır.	4,00	0,81
15.Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından, sistem üzerinden tutulan defterlere ilişkin format ve standartlarda sık sık değişiklik yapılması kayıt yapmayı zorlaştırmaktadır.	4,01	0,78
16.Defter-Beyan kayıt ekranının çok detaylı bilgi istemesi meslek mensubunun muhakeme imkânını sınırlandırmaktadır.	3,67	1,02
17.Defter-Beyan sisteminin iş yükü, muhasebe ücreti artışını gerektirmektedir.	4,40	0,87
18.Esnaf meslek odalarına defter beyan sistemini kullanma yetkisi verilmesi sisteme olan güveni olumsuz etkilemektedir.	4,26	1,02
19.Esnaf meslek odalarına defter beyan sistemini kullanma yetkisi verilmesi Muhasebe Mesleğinin gelişimini olumsuz olarak etkilemektedir.	4,39	0,95
20.Meslek mensupları, kendilerini defter beyan sistemi kullanımında yeterince geliştirmiştir.	3,47	1,04
21.Defter-Beyan sistemi kâğıt kullanımını azaltmaktadır.	3,98	1,13
22.Defter-Beyan sistemi vergi denetimini hızlandırmaktadır.	4,03	0,84
23.Defter-Beyan sistemi, kayıt hatalarının daha iyi tespit edilmesini sağlamaktadır.	3,97	0,83
24.Defter-Beyan sistemi, vergi iade ve mahsubunu hızlandırmaktadır.	3,50	1,08
25.Defter-Beyan sistemi, vergisel konularda sorumluluklarını yerine getirmeyenlerin tespitini hızlandırmaktadır.	3,87	1,01
26.Defter-Beyan sistemi, pratik şekilde kullanıma uygun olarak düzenlenmiştir.	2,99	1,16
27.Defter-Beyan sistemi, mükelleflerin vergi usul ve esaslarına uyumu konusunda kapsayıcı ve hızlandırıcı etki oluşturmaktadır.	3,40	1,12

$\bar{x}$ = Ortalama, σ = Standart Sapma,

Meslek mensuplarının anket sorularına verdiği cevapların ortalama puanları incelendiğinde katılımcıların 5'e en yakın (Tamamen Katılıyorum) puan verdikleri cevaplar itibarıyla 6, 17, 18 ve 19. ifadeler öne çıkmıştır. İlgili ifadeler defter beyan sistemi konusunda yapılan tespitlere meslek mensuplarının yüksek düzeyde katılımını göstermektedir. Altıncı ifade de belirtildiği üzere defter beyan sisteminin e-fatura sistemi ile entegrasyonu meslek mensuplarınca zaruri olarak

görülmektedir. Yine meslek mensuplarının defter beyan sistemi ve diğer elektronik muhasebe uygulamalarını kullanmaları karşılığında muhasebe ücretlerinde yeterince artış sağlanamamış; uygulamaların kullanımından kaynaklanan zaman ve ilave iş yükü mükelleflere ücret olarak yansıtılamamıştır. Ayrıca defter beyan sisteminin kullanımının meslek odalarına açılması muhasebe mesleğinin gelişimini olumsuz olarak etkileyecektir.

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgularda ikinci derecede önemli görülen ifadeler mevzuata yönelik ifadelerdir. 8, 14, 15 ve 22. ifadelere katılımcıların verdikleri cevapların ortalaması 4'e yakın (Katılıyorum) hesaplanmıştır. Sekizinci ifadede belirtildiği üzere defter beyan sistemi uygulamasında elektronik tasdik süresi olarak belirlenen 7 günlük başvuru süresi (teknik aksaklıklar ve iş yoğunluğu sebebiyle) yetersizdir. Meslek mensupları bu sürenin arttırılması kanaatini taşımaktadır. Yine defter beyan sisteminde yapılabilecek hataların çözümü konusunda açık bir düzenleme bulunmaması sistemde yaşanabilecek problemlerin çözümü konusunda meslek mensuplarını olumsuz yönde etkileyecek; sistemde tıkanmaya sebep olabilecektir. Meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin gereği olarak uyması gereken standartlar olduğu gibi defter beyan sisteminin de benzer nitelikte standartlara sahip olması gerekir. Ancak bu standartlarda sık sık değişikliğe gidilmesi sisteme uyum sağlama konusunda meslek mensuplarının zorlanmasına sebep olmaktadır. Ayrıca defter beyan sisteminin vergi denetimini hızlandırması; bu uygulamanın idareye sağladığı avantajlar arasında sayılmaktadır. Bu konuda meslek hemen hemen görüş birliği içindedir.

Araştırmada 2, 9, 20, 26 ve 27. ifadeler, 3'e yakın (fikrim yok/kararsızım) ortalaması olan ifadelerdir. İkinci ifadede belirtildiği üzere, yasal sürelerin dışında kayıt yapılabilmesinin sisteme olan güveni azalttığı şeklindeki önerme konusunda meslek mensupları kararsız kalmıştır. Hakikaten yasal sürelerin dışında kayıt yapılabilmesi sisteme olan güven konusunda düşündürücüdür. Defter beyan sisteminin kullanımı ile vergi daireleri ile mükellef arasında anlaşmazlık durumu yaygın olarak görülmemekte; ancak yine de bir kısım meslek mensubunun uygulamanın kullanımı neticesinde vergi daireleri ile yaşadığı uyuşmazlıkların giderilmesi ihtiyacı da görülmektedir. Yirminci ifadede belirtildiği üzere meslek mensupları defter beyan sistemi ile ilgili kendilerini tam olarak yeterli görmemektedir. Bu da uygulamanın kullanımı konusunda eğitim ihtiyacını göstermektedir. Yirmi altıncı ifade de bunu doğrular niteliktedir. Yani defter beyan sistemi, meslek mensuplarının pratik olarak kullanabileceği bir uygulama olarak görülmemektedir. Araştırma anketinde 3'ün altında ortalama puana sahip tek ifade programın pratik olarak kullanıma uygun olduğudur. Meslek mensupları bu ifadeye katılmamaktadır. Ayrıca defter beyan sisteminin vergi usul ve esaslarına uyum sağlama konusunda kapsayıcı ve hızlandırıcı etki oluşturduğu fikrine meslek mensupları kısmen katılmaktadır.

Anket formunda yer alan ifadeler; kayıt, mevzuat ve denetim açısından üçlü bir tasnife tabi tutulmuş ve bu tasnif neticesinde ortaya çıkan sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: Grup Ortalamaları

Soru Grubu	$\bar{x}$	σ
Kayıt	3,58	0,48
Mevzuat	3,88	0,41
Denetim	3,86	0,51

$\bar{x}$ = Ortalama, σ = Standart Sapma,

Tablo 3'te görüleceği üzere meslek mensuplarının verdikleri cevapların ortalaması incelendiğinde en yüksek düzeyde ortalama puana sahip soru grubunun mevzuata yönelik sorular olduğu; bunu denetim ile ilgili soruların takip ettiği, en düşük ortalama puana sahip soru grubunun ise muhasebe kayıtları ile ilgili sorular olduğu anlaşılmaktadır. Buradan defter beyan sistemi uygulamasının öncelikle Gelir İdaresi'ne en yüksek faydayı sağlayacağını, bu uygulamanın esas itibarıyla devletin vergi kayıp ve kaçığını önleme konusunun nazara alınarak geliştirildiğini; meslek mensuplarına da ikinci derecede fayda sağlayacağını düşünebiliriz.

3.5.2. Araştırma Değişkenlerinin Test Edilmesi

Çalışmada yer verilen değişkenlere ait verilerin güvenilir olup olmadıkları Cronbach Alfa katsayısı kullanılarak belirlenebilir. Güvenilirlik katsayısını ifade eden alfa değeri 0 ile 1 arasında bir değer alır (Altunışık vd., 2005: 115-116). Çalışmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğini değerlendirebilmek için alfa katsayısına ilişkin yorum aşağıdaki gibi yapılır (Nakip, 2006: 146).

Tablo 4: Alfa Katsayısının Güvenilirliği

Katsayı (%)	Güvenilirlik Derecesi
01 – 20	Hiç güvenilirmez
21 – 40	Güvenilmez
41 – 60	Nispeten güvenilir
61 – 80	Güvenilir
81 – 100	Çok güvenilir

Çalışmada tüm değişkenlere ait ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,758 olarak bulunmuştur. Bu durumda ölçeğin “güvenilir” olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeklerdeki ifadeler 5'li Likert ölçeği kapsamında aşağıdaki gibi değerlendirilmiştir:

- 1-Hiç katılmıyorum
- 2-Katılmıyorum
- 3-Fikrim yok/ kararsızım
- 4-Katılıyorum
- 5-Tamamen katılıyorum

Defter beyan sistemi ile ilgili meslek mensuplarına yöneltilen ifadelere verilen cevapların ortalamaları 5'e doğru yaklaştıkça verilen ifadelerle ilgili olumlu görüş elde edildiği görülecektir. Bu görüş, yapılan tespitlerin yerinde olduğunu, bu konularla ilgili çözüm önerisi geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Ancak ters ifadelerle açıklanan konularda farklı bir değerlendirme sözü konusu olacaktır.

Defter beyan sistemi ile ilgili yapılan araştırmada alınan cevaplarda katılımcıların özelliklerine göre farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Farklılıkları belirlemek amacıyla One-way Anova ve Bağımsız Gruplar t-testinden yararlanılmıştır. Katılımcıların; cinsiyet, eğitim, yaş, mesleki tecrübe, gelir durumu, meslek ve medeni durum özellikleri açısından araştırmada kendilerine yöneltilen ifadelere verdikleri cevaplarda farklılık olup olmadığı test edilmiştir. Yaş, eğitim, mesleki tecrübe, gelir durumu özelliklerine yönelik alınan cevaplar ikiden fazla kategoriye sahip olduğu için bu özelliklerin karşılaştırılmasında One-way Anova analizinden faydalanılmıştır. Katılımcıların cinsiyeti, medeni durumu ve mesleği için alınan cevaplar iki kategoriden oluştuğundan dolayı bu özelliklere yönelik karşılaştırmalarda ise Bağımsız Gruplar t-testinden yararlanılmıştır.

Cinsiyet değişkeni açısından farklılık analizi (Bağımsız Gruplar t-testi) sonuçlarına Tablo-5'te yer verilmiş, beş soruya verilen cevaplarda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bunlar anket formunda yer alan 5, 7, 8, 11 ve 26. sorulardır.

Tablo 5: Cinsiyet Değişkenine Göre Yapılan T Testi Sonuçları

Sorular		N	$\bar{X}$	σ	t	df	P
Soru 5: E-beyanname sistemindeki çapraz kontrollerin defter beyan sisteminde bulunmaması sistemin etkin bir şekilde çalışmasına engeldir.	Erkek	79	3,49	1,15	2,200	98	,030***
	Kadın	21	4,09	0,94			
Soru 7: Defterin e-deftere benzer şekilde onaylı olarak yedeklenememesi kayıt güvenliğini olumsuz etkilemektedir.	Erkek	80	3,47	1,10	5,516	73,718	,000***
	Kadın	21	4,38	0,49			
Soru 8: Defter-Beyan sistemi uygulamasında elektronik tasdik süresi olarak belirlenen 7 günlük başvuru süresi (teknik aksaklıklar ve iş yoğunluğu sebebiyle) yetersizdir.	Erkek	80	4,12	0,94	-1,786	99	,077*
	Kadın	21	3,71	0,90			
Soru 11: Defter-Beyan sistemi, kayıt maliyetini arttırmaktadır.	Erkek	80	3,41	1,21	-3,534	99	,001***
	Kadın	21	2,38	1,07			
Soru 26: Defter-Beyan sistemi, pratik şekilde kullanıma uygun olarak düzenlenmiştir.	Erkek	80	2,87	1,12	1,895	29,847	,068*
	Kadın	21	3,42	1,20			

* Anlamlılık düzeyi $p < 0,10$, ** Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ ve *** Anlamlılık düzeyi $p < 0,01$

Yukarıdaki tabloda, araştırmaya katılan bay ve bayan meslek mensuplarının farklı görüş bildirdikleri sorular yer almaktadır. Araştırmanın beşinci sorusunda “E-beyanname sistemindeki çapraz kontrollerin defter beyan sisteminde bulunmaması sistemin etkin bir şekilde çalışmasına engeldir.” şeklinde bir ifade yer almaktadır. Bu soruya kadın meslek mensuplarının verdikleri cevapların ortalama puanı 4,09; erkek meslek mensuplarının ise 3,49’dur. Bu cevaplardan; erkek meslek mensuplarının kadın meslek mensuplarına nispetle çapraz kontrole daha az ihtiyaç duyduğu çıkarımı yapılabilir.

Araştırmanın beşinci sorusunda yer alan “Defterin e-deftere benzer şekilde onaylı olarak yedeklenememesi kayıt güvenliğini olumsuz etkilemektedir.” ifadesine kadın meslek mensuplarının verdikleri cevapların ortalama puanı 4,38; erkek meslek mensuplarının ise 3,47’dir. Bu cevaplardan erkek meslek mensuplarının kadın meslek mensuplarına nispetle kayıt güvenliği konusunda yeterince hassasiyet göstermediği çıkarımı yapılabilir.

Araştırmanın sekizinci sorusunda yer alan “Defter-Beyan sistemi uygulamasında elektronik tasdik süresi olarak belirlenen 7 günlük başvuru süresi (teknik aksaklıklar ve iş yoğunluğu sebebiyle) yetersizdir.” ifadesine kadın meslek mensuplarının verdikleri cevapların ortalama puanı 3,71; erkek meslek mensuplarının ise 4,12’dir. Bu cevaplardan kadın meslek mensuplarının erkek meslek mensuplarına nispetle 7 günlük tasdik süresini daha verimli değerlendirdikleri; erkek meslek mensuplarının zamanı kullanma konusunda biraz daha esnek davrandıkları çıkarımı yapılabilir.

Araştırmanın on birinci sorusunda yer alan “Defter-Beyan sistemi, kayıt maliyetini arttırmaktadır.” ifadesine kadın meslek mensuplarının verdikleri cevapların ortalama puanı 2,38; erkek meslek mensuplarının ise 3,41’dir. Bu cevaplardan kadın meslek mensuplarının erkek meslek mensuplarına nispetle kayıt maliyetini ikinci derecede düşündükleri; erkeklerin maliyet konusunu daha çok önemseydiği çıkarımı yapılabilir.

Araştırmanın yirmi altıncı sorusunda yer alan “Defter-Beyan sistemi, pratik şekilde kullanıma uygun olarak düzenlenmiştir.” ifadesine kadın meslek mensuplarının verdikleri cevapların ortalama puanı 3,42; erkek meslek mensuplarının ise 2,87’dir. Bu cevaplardan kadın meslek mensuplarının erkek meslek mensuplarına nispetle defter beyan sisteminin kullanımını daha pratik buldukları çıkarımı yapılabilir.

Tablo 6: Araştırmada Evli ve Bekârların Farklı Görüş Bildirdikleri Sorular

Sorular		N	$\bar{X}$	σ	t	df	P
Soru 1: Meslek mensupları defter beyan sistemini kullanmada güçlük çekmektedir.	Evli	80	3,61	1,26	-1,959	65,889	,054*
	Bekar	21	4,00	0,63			
Soru 2: Defter-Beyan sisteminde yasal sürelerin dışında kayıt yapılabilmesi sisteme güveni azaltmaktadır.	Evli	80	3,20	1,38	-3,420	73,587	,001***
	Bekar	21	3,90	0,62			
Soru 7: Defterin e-deftere benzer şekilde onaylı olarak yedeklenememesi kayıt güvenliğini olumsuz etkilemektedir.	Evli	80	3,47	1,10	-5,516	73,718	,000***
	Bekar	21	4,38	0,49			
Soru 11: Defter-Beyan sistemi, kayıt maliyetini arttırmaktadır.	Evli	80	3,41	1,24	4,215	41,565	,000***
	Bekar	21	2,38	0,92			
Soru 13: Defter-Beyan sisteminin çalışma ekranı, hata yapmaya müsait bir yapıdadır.	Evli	80	3,81	0,99	2,584	99	,011**
	Bekar	21	3,19	0,92			
Soru 14: Defter-Beyan sisteminde yapılabilecek hataların çözümü konusunda mevzuatta açık bir düzenleme bulunmamaktadır.	Evli	80	4,12	0,76	3,150	99	,002***
	Bekar	21	3,52	0,81			
Soru 26: Defter-Beyan sistemi, pratik şekilde kullanıma uygun olarak düzenlenmiştir.	Evli	80	2,88	1,10	-1,750	99	,083*
	Bekar	21	3,38	1,32			

* Anlamlılık düzeyi $p < 0,10$, ** Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ ve *** Anlamlılık düzeyi $p < 0,01$

Araştırma anketinde evli ve bekarların verdikleri cevaplardaki farklılığın genel olarak sebebinin; evli meslek mensuplarının meşguliyetlerinin daha fazla olması, evliliğin kendine has taşıdığı özellikler ve maliyet unsurunun ön planda tutulma zarureti; bekarların meşguliyetlerinin daha az olması ve belki de meşguliyetler arasında işe odaklanma konusunda daha fazla zaman bulunabilmesi verilen cevapların farklı olmasına sebep olabilecektir.

Araştırmanın birinci sorusunda yer alan “Meslek mensupları defter beyan sistemini kullanmada güçlük çekmektedir.” ifadesine evli meslek mensuplarının verdikleri cevapların

ortalama puanı 3,61; bekar meslek mensuplarının ise 4,00'dır. Bu cevaplardan bekar meslek mensuplarının defter beyan sisteminin kullanımı konusunda daha az güçlük çektiği çıkarımı yapılabilir.

Araştırmanın ikinci sorusunda yer alan “Defter-Beyan sisteminde yasal sürelerin dışında kayıt yapılabilmesi sisteme güveni azaltmaktadır.” ifadesine evli meslek mensuplarının verdikleri cevapların ortalama puanı 3,20; bekar meslek mensuplarının ise 3,90'dır. Bu cevaplardan bekar meslek mensuplarının defter beyan sistemine yasal sürelerin dışında kayıt yapılmaması konusunda daha hassas oldukları; evli meslek mensuplarının bekarlara nispetle daha rahat oldukları anlaşılmaktadır.

Araştırmanın yedinci sorusunda yer alan “Defterin e-deftere benzer şekilde onaylı olarak yedeklenememesi kayıt güvenliğini olumsuz etkilemektedir.” ifadesine evli meslek mensuplarının verdikleri cevapların ortalama puanı 3,47; bekar meslek mensuplarının ise 4,38'dir. Bu cevaplara göre; bekar meslek mensuplarının kayıt güvenliği konusunda daha hassas bir düşünce içerisinde oldukları; yine önceki ifadelerle uyumlu olarak evli meslek mensuplarının daha rahat oldukları çıkarımını yapmak mümkündür.

Araştırmanın on birinci sorusunda yer alan “Defter-Beyan sistemi, kayıt maliyetini arttırmaktadır.” ifadesine evli meslek mensuplarının verdikleri cevapların ortalama puanı 3,41; bekar meslek mensuplarının ise 2,38'dir. Bu cevaplardan evli meslek mensuplarının maliyet unsurunu haklı olarak daha çok dikkate aldıkları çıkarımını yapmak mümkündür.

Araştırmanın on üçüncü sorusunda yer alan “Defter-Beyan sisteminin çalışma ekranı, hata yapmaya müsait bir yapıdadır.” ifadesine evli meslek mensuplarının verdikleri cevapların ortalama puanı 3,81; bekar meslek mensuplarının ise 3,19'dır. Bu cevaplardan evli meslek mensuplarının defter beyan sisteminin çalışma ekranına uyum konusunda bekarlara nispetle zorlandıkları çıkarımını yapmak mümkündür.

Araştırmanın on dördüncü sorusunda yer alan “Defter-Beyan sisteminde yapılabilecek hataların çözümü konusunda mevzuatta açık bir düzenleme bulunmamaktadır.” ifadesine evli meslek mensuplarının verdikleri cevapların ortalama puanı 4,12; bekar meslek mensuplarının ise 3,52'dir. Bu cevaplardan evli meslek mensuplarının defter beyan sisteminde karşılaştıkları hataların çözümü konusunda daha fazla düzenleyici norma ihtiyaç duyduğu; bekarların evlilere nispetle çözüm bulma konusunda daha pratik düşündükleri çıkarımını yapmak mümkündür.

Araştırmanın yirmi altıncı sorusunda yer alan “Defter-Beyan sistemi, pratik şekilde kullanıma uygun olarak düzenlenmiştir.” ifadesine evli meslek mensuplarının verdikleri cevapların ortalama puanı 2,88; bekar meslek mensuplarının ise 3,38'dir. Bu cevaplardan bekar meslek mensuplarının

defter beyan sistemini evli meslek mensuplarına nispetle daha pratik buldukları; elektronik sistemlere daha kolay uyum sağladıkları çıkarımını yapmak mümkündür.

Tablo 7: Araştırmada SM ve SMMM’lerin Farklı Görüş Bildirdikleri Sorular

Sorular		N	$\bar{X}$	σ	t	df	P
Soru 2: Defter-Beyan sisteminde yasal sürelerin dışında kayıt yapılabilmesi sisteme güveni azaltmaktadır.	SM	9	2,66	1,00	-1,669	99	,098*
	SMMM	92	3,41	1,30			
Soru 5: E-beyanname sistemindeki çapraz kontrollerin defter beyan sisteminde bulunmaması sistemin etkin bir şekilde çalışmasına engeldir.	SM	9	2,55	0,88	-3,072	98	,003***
	SMMM	92	3,72	1,10			
Soru 10: Defter-Beyan sistemi, kayıt süresini arttırmaktadır.	SM	9	4,33	0,50	2,177	18,894	,042**
	SMMM	92	3,88	1,19			
Soru 15: Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından, sistem üzerinden tutulan defterlere ilişkin format ve standartlarda sık sık değişiklik yapılması kayıt yapmayı zorlaştırmaktadır.	SM	9	3,11	0,86	-3,861	99	,000***
	SMMM	92	4,09	1,28			
Soru 20: Meslek mensupları, kendilerini defter beyan sistemi kullanımında yeterince geliştirmiştir.	SM	9	2,55	0,52	-4,836	15,088	,000***
	SMMM	92	3,55	1,04			

* Anlamlılık düzeyi $p < 0,10$, ** Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ ve *** Anlamlılık düzeyi $p < 0,01$

Tablo 7’de farklılığın anlamlı olduğu sorular incelendiğinde Serbest Muhasebeci ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler arasında mesleki eğitim ve sorumluluk seviyesi açısından da değerlendirme imkânı elde edilmiş, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin mesleki beklentilerinin, Serbest Muhasebeci meslek mensuplarına göre daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Araştırmanın ikinci sorusunda yer alan “Defter-Beyan sisteminde yasal sürelerin dışında kayıt yapılabilmesi sisteme güveni azaltmaktadır.” ifadesine Serbest Muhasebecilerin verdikleri cevapların ortalama puanı 2,66; Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin ise 3,41’dir. Bu cevaplardan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin defter beyan sistemine yasal sürelerin dışında kayıt yapılmaması konusunda Serbest Muhasebecilere nispetle daha hassas ve kuralcı bir yaklaşıma sahip olduğunu söyleyebiliriz. Mesleki olarak değerlendirildiğinde, eğitim seviyesi ve sorumluluk arttıkça kurallara bağlılığın da arttığı bilinen bir gerçektir.

Araştırmanın beşinci sorusunda yer alan “E-beyanname sistemindeki çapraz kontrollerin defter beyan sisteminde bulunmaması sistemin etkin bir şekilde çalışmasına engeldir.” ifadesine Serbest Muhasebecilerin verdikleri cevapların ortalama puanı 2,55; Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin ise 3,72’dir. Bu cevaplardan; Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Serbest Muhasebecilere nispetle çapraz kontrole daha fazla ihtiyaç duyduğu ve yine daha kuralcı bir yaklaşıma sahip oldukları çıkarımı yapılabilir.

Araştırmanın onuncu sorusunda yer alan “Defter-Beyan sistemi, kayıt süresini arttırmaktadır.” ifadesine Serbest Muhasebecilerin verdikleri cevapların ortalama puanı 4,33; Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin ise 3,88’dir. Bu cevaplardan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin defter beyan sistemi gibi elektronik sistemleri kullanma konusunda Serbest Muhasebecilere nispetle daha elverişli oldukları; serbest muhasebecileri ise elektronik sistemleri kullanma konusunda güçlük yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmanın on beşinci sorusunda yer alan “Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından, sistem üzerinden tutulan defterlere ilişkin format ve standartlarda sık sık değişiklik yapılması kayıt yapmayı zorlaştırmaktadır.” ifadesine Serbest Muhasebecilerin verdikleri cevapların ortalama puanı 3,11; Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin ise 4,09’dur. Bu cevaplar, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin mevzuat ve standartlaşma konusunda daha hassas bir yaklaşım içinde olduklarını göstermektedir.

Araştırmanın yirminci sorusunda yer alan “Meslek mensupları, kendilerini defter beyan sistemi kullanımında yeterince geliştirmiştir.” ifadesine Serbest Muhasebecilerin verdikleri cevapların ortalama puanı 2,55; Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin ise 3,55’tir. Bu cevaplardan, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin mesleki açıdan kendilerini daha yeterli gördükleri, yeni gelişmelere uyum konusunda kendilerini daha hazır hissettikleri çıkarımı yapılabilir.

Eğitim açısından oluşan farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla varyansların homojenliğine bakılmıştır. Bu kapsamda, Levene istatistiği, p değerleri, alt gruplardaki farklılığı tespit etmede kullanılan testler ve anlamlılık düzeyleri aşağıda verilmiştir:

Tablo 8: Eğitim Değişkenine Göre Yapılan Farklılık Analizi

Sorular	ANOVA F	ANOVA p	Levene İstatistiği	p	Test	Eğitim Grupları	p
Soru 2: Defter-Beyan sisteminde yasal sürelerin dışında kayıt yapılabilmesi sisteme güveni azaltmaktadır.	4,462	0,006	7,747	0,000	Games-Howell	Lise/Lisans	0,000
						Lise/Y.Lisans	0,002
						Önlisans/Lisans	0,000
						Önlisans/Y.Lisans	0,001
Soru 6: Defter beyan sisteminde faturanın tüm detaylarıyla kayıt edilmesi E-fatura uygulaması ile entegrasyonu gerektirmektedir.	3,329	0,023	4,520	0,005	Games-Howell	Önlisans/Lisans	0,000
Soru 7: Defterin e-deftere benzer şekilde onaylı olarak yedeklenememesi kayıt güvenliğini olumsuz etkilemektedir.	3,749	0,013	4,670	0,004	Games-Howell	Lise/Lisans	0,000
						Önlisans/Lisans	0,000
						Lisans/Y.Lisans	0,059
Soru 15: Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından, sistem üzerinden tutulan defterlere ilişkin format ve standartlarda sık sık değişiklik yapılması kayıt yapmayı zorlaştırmaktadır.	5,516	0,020	0,850	0,467	Scheffe	Lise/Önlisans	0,065
						Lise/Lisans	0,003
						Lise/Yüksek Lisans	0,003
Soru 22: Defter-Beyan sistemi vergi denetimini hızlandırmaktadır.	9,657	0,000	0,410	0,743	Scheffe	Lise/Önlisans	0,000
						Önlisans/Lisans	0,000
						Önlisans/Y.Lisans	0,000
Soru 23: Defter-Beyan sistemi, kayıt hatalarının daha iyi tespit edilmesini sağlamaktadır.	6,015	0,001	0,840	0,472	Scheffe	Lise/Önlisans	0,003
						Önlisans/Lisans	0,008
						Önlisans/Y.Lisans	0,005

Tablo 9: Eğitim Seviyesine Göre Farklılık Tespit Edilen Soruların Ortalaması

Soru Numarası	Mezuniyet Durumu	N	$\bar{X}$
Soru 2	Lise	2	2,00
	Ön lisans	2	1,00
	Lisans	92	3,37
	Yüksek Lisans	5	4,40
	Toplam	101	3,35
Soru 6	Lise	2	4,50
	Ön lisans	2	5,00
	Lisans	92	4,23
	Yüksek Lisans	5	3,40
	Toplam	101	4,21
Soru 7	Lise	2	2,00
	Ön lisans	2	2,00
	Lisans	92	3,72
	Yüksek Lisans	5	4,00
	Toplam	101	3,66
Soru 15	Lise	2	2,00
	Ön lisans	2	4,00
	Lisans	92	4,03
	Yüksek Lisans	5	4,40
	Toplam	101	4,01
Soru 22	Lise	2	5,00
	Ön lisans	2	1,50
	Lisans	92	4,03
	Yüksek Lisans	5	4,60
	Toplam	101	4,03
Soru 23	Lise	2	5,00
	Ön lisans	2	2,00
	Lisans	92	3,97
	Yüksek Lisans	5	4,40
	Toplam	101	3,97

Araştırmanın ikinci sorusunda yer alan “Defter-Beyan sisteminde yasal sürelerin dışında kayıt yapılabilmesi sisteme güveni azaltmaktadır.” ifadesine katılım lise/yüksek lisans mezunları ile ön lisans/lisans ve önlisans/yüksek lisans mezunları arasında farklılık arz etmektedir. Bu soruya

verilen cevapların ortalaması dikkate alındığında eğitim seviyesi arttıkça ortalama puan da artmakta; dolayısıyla yasal sürelerin riayetini, eğitim seviyesi ile ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmanın altıncı sorusunda yer alan “Defter beyan sisteminde faturanın tüm detaylarıyla kaydedilmesi e-fatura uygulaması ile entegrasyonu gerektirmektedir.” ifadesine katılım sadece ön lisans ve lisans mezunu meslek mensupları arasında farklılık arz etmekte, ortalama puanlara bakıldığında eğitim seviyesi arttıkça ortalama puanın düştüğü görülmektedir. Burada mesleki tecrübesi yüksek eğitilmiş meslek mensuplarının entegrasyonun hatalara sebebiyet verebileceği konusunda tecrübeleri olduğu düşünülerek entegrasyon konusuna sıcak bakmadığı söylenebilir.

Araştırmanın yedinci sorusunda yer alan “Defterin e-deftere benzer şekilde onaylı olarak yedeklenememesi kayıt güvenliğini olumsuz etkilemektedir.” ifadesine katılım tüm eğitim seviyelerinde farklılık arz etmektedir. Bu soruya verilen cevapların ortalaması dikkate alındığında eğitim seviyesi arttıkça ortalama puan da arttı; dolayısıyla kayıt güvenliği konusunda eğitim seviyesi arttıkça duyulan hassasiyetin de arttığı çıkarımı yapılabilecektir.

Araştırmanın on beşinci sorusunda yer alan “Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından, sistem üzerinden tutulan defterlere ilişkin format ve standartlarda sık sık değişiklik yapılması kayıt yapmayı zorlaştırmaktadır.” ifadesine katılım konusunda farklılık sadece Lise mezunu meslek mensupları ile diğer mezunlar arasında görülmüş, ön lisans, lisans ve yüksek lisans mezunlarının kendi aralarında bir farklılık görülmemiştir.

Araştırmanın yirmi ikinci sorusunda yer alan “Defter-Beyan sistemi vergi denetimini hızlandırmaktadır.” ifadesine katılım konusunda farklılık Lise/Önlisans, Önlisans/Lisans ve Önlisans/Yüksek Lisans mezunları arasında görülmüştür. Bu soruya verilen cevapların ortalaması dikkate alındığında bu soruya 5,00 ortalama puan vererek en yüksek düzeyde lise mezunları katılım göstermekte; onları 4,60 ortalama ile yüksek lisans mezunları takip etmektedir.

Araştırmanın yirmi üçüncü sorusunda yer alan “Defter-Beyan sistemi, kayıt hatalarının daha iyi tespit edilmesini sağlamaktadır.” ifadesine katılım konusunda farklılık yirmi ikinci soruda olduğu gibi Lise/Önlisans, Önlisans/Lisans ve Önlisans/Yüksek Lisans mezunları arasında görülmüştür. Bu soruya verilen cevapların ortalaması dikkate alındığında bu soruya 5,00 ortalama puan vererek en yüksek düzeyde lise mezunları katılım göstermekte; onları 4,40 ortalama ile yüksek lisans mezunları takip etmektedir.

Mesleki tecrübe açısından oluşan farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla varyansların homojenliğine bakılmıştır. Bu kapsamda, Levene istatistiği, p değerleri, alt gruplardaki farklılığı tespit etmede kullanılan testler ve anlamlılık düzeyleri aşağıda verilmiştir:

Tablo 10: Mesleki Tecrübe Değişkenine Göre Yapılan Farklılık Analizi

Sorular	ANOVA F	ANOVA p	Levene İstatistiği	p	Test	Deneyim Grupları	p
Soru 1: Meslek mensupları defter beyan sistemini kullanmada güçlük çekmektedir.	3,742	0,004	4,064	0,002	Games- Howell	<1yıl ile >20yıl	0,002
						11-15 yıl ile >20yıl	0,022
						16-20 yıl ile >20yıl	0,023
						6-10 yıl ile >20yıl	0,031
Soru 7: Defterin e-deftere benzer şekilde onaylı olarak yedeklenememesi kayıt güvenliğini olumsuz etkilemektedir.	2,360	0,046	2,330	0,048	Games- Howell	<1yıl ile 6-10 yıl	0,030
						<1yıl ile 11-15 yıl	0,002
						<1yıl ile 16-20 yıl	0,000
						<1yıl ile >20yıl	0,000
Soru 14: Defter-Beyan sisteminde yapılabilecek hataların çözümü konusunda mevzuatta açık bir düzenleme bulunmamaktadır.	2,683	0,026	1,629	0,160	Scheffe	6-10 yıl ile 16-20 yıl	0,086

Tablo 11: Mesleki Tecrübeye Göre Farklılık Tespit Edilen Soruların Ortalaması

Soru Numarası	Mesleki Tecrübe	N	$\bar{X}$
Soru 1	<1 yıl	2	4,00
	1-5 yıl	3	4,00
	6-10 yıl	19	3,95
	11-15 yıl	20	4,05
	16-20 yıl	27	4,00
	>20 yıl	30	2,97
	Toplam	101	3,69
Soru 7	<1 yıl	2	5,00
	1-5 yıl	3	3,67
	6-10 yıl	19	3,95
	11-15 yıl	20	4,05
	16-20 yıl	27	3,44
	>20 yıl	30	3,33
	Toplam	101	3,66
Soru 14	<1 yıl	2	4,00
	1-5 yıl	3	3,67
	6-10 yıl	19	3,63
	11-15 yıl	20	3,75
	16-20 yıl	27	4,37
	>20 yıl	30	4,10
	Toplam	101	4,00

Araştırmanın birinci sorusunda yer alan “Meslek mensupları defter beyan sistemini kullanmada güçlük çekmektedir.” ifadesine katılım konusunda farklılık mesleki tecrübesi 20 yılın altında olan meslek mensupları ile yirmi yılın üzerinde olan meslek mensupları arasında hesaplanmıştır. Ortalama puanlar dikkate alındığında en düşük ortalama puan 2,97 ile mesleki tecrübesi 20 yılın üzerinde olan meslek mensupları arasında görülmektedir. Buradan hareketle; elektronik sistemlere uyum konusunda mesleki tecrübenin etkili olduğu ve tecrübe arttıkça kullanım konusunda kolaylık sağlanabileceği çıkarımı yapılabilecektir.

Araştırmanın yedinci sorusunda yer alan “Defterin e-deftere benzer şekilde onaylı olarak yedeklenememesi kayıt güvenliğini olumsuz etkilemektedir.” ifadesine katılım konusunda farklılık mesleki tecrübesi 1 yılın altında olan meslek mensupları ile 1-5 yıl hariç diğer meslek mensupları arasında hesaplanmıştır.

Araştırmanın on dördüncü sorusunda yer alan “Defter-Beyan sisteminde yapılabilecek hataların çözümü konusunda mevzuatta açık bir düzenleme bulunmamaktadır.” ifadesine katılım konusunda farklılık mesleki tecrübesi 6-10 yıl olan meslek mensupları ile 16-20 yıl arasında olan meslek mensupları arasında hesaplanmıştır. Ortalama puanlara bakıldığında en yüksek ortalama puanın tecrübesi 16-20 yıl olan meslek mensuplarına ait olduğu ve defter beyan sisteminde karşılaştıkları hataların çözümü konusunda daha fazla düzenleyici norma ihtiyaç duydukları çıkarımı yapılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gelir idaresinin sunduğu elektronik vergilendirme sistemleri ve bilgi edinme kanalları arasında yer alan defter beyan sistemi, 17/12/2017 tarih ve 30273 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak kullanılmaya başlamıştır. Bu sistem, serbest meslek erbaplarını, basit usule tabi mükellefleri ve işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefleri kapsamaktadır. Bu uygulama ile birlikte sayılan mükelleflerin kayıtlarının elektronik ortamda tutulması zorunlu hale gelmiştir.

Defter beyan sistemi kullanıcısı olan meslek mensupları www.defterbeyan.gov.tr web adresi üzerinden sisteme giriş yaparak; gelir ve gider kaydı, sabit kıymetlerin kaydı gibi işlemleri gerçekleştirecek ve yapılan kayıtlar üzerinden beyannameler otomatik olarak oluşturularak sistem tarafından onaylanacaktır.

Defter beyan sistemi uygulamasında beyanname oluşturulurken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Bunların başında kayıtların tam ve doğru şekilde yapılmış olması gelmektedir. Gelir ve gider hareketlerinde yapılan en küçük bir hata beyannamenin yanlış doldurulması ve gelirin yanlış beyanına sebebiyet verecektir. Kayıt hatalarının düzeltilmesi mümkündür, ancak yapılan hatalar sebebiyle beyannamelerin de düzeltilmesi gerekeceği için ilave iş yükü ve hukuki sorumluluk doğacaktır. Bu sebeple vergilendirme işlemlerinin doğru şekilde yapılabilmesi için kayıtlara özen gösterilmelidir.

Defter beyan sistemine kayıt yapılırken birbirine yakın konularda yanlış tercih yapılabilmektedir. Sistem kayıt için meslek mensubunun aklında tutamayacağı kadar bilgi sunmaktadır. Mal satış kaydı yapılırken satılan malın cinsine kadar ayrıntı belirtilmektedir. Doğru kaydı yapabilmek için kayıtları yapılacak işletmenin iyi tanınması gerekir. Yanlış yapılan bir kayıt yanlış bir vergilendirme işlemine sebep olacaktır.

Muhasebe meslek mensuplarının defter tutma faaliyetleri ile ilgili teknolojik gelişmelerden faydalanması kaçınılmazdır. Hata payını ve kâğıt kullanımını azaltan, denetimi hızlandıran, bilgiye erişimi kolaylaştıran güncel uygulamalar, her meslekte olduğu gibi muhasebe mesleğinde de yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu uygulamaların, teknolojik gelişmelere uyumlu, bilimsel verileri dikkate alan, mevzuata uygun olarak hazırlanmış olması gerekir. Bu uygulamalardan birisi olan defter beyan sisteminin meslek mensuplarının kullanımına sunulması ile birlikte, uygulama öncesi görülen sorunlardan bir kısmı ortadan kalkmış; ancak ortaya bazı yeni sorunlar çıkmıştır. Bu çalışma; defter beyan sistemi uygulaması ile ilgili muhasebe meslek mensuplarının sistemde

gördükleri aksaklıkları tespit ederek; çözüm önerisi geliştirilebilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmayla, muhasebe meslek mensuplarının defter beyan sistemine yaklaşımı ve defter beyan sisteminin meslek mensuplarının ihtiyacını karşılama durumu tespit edilerek Türkiye’de muhasebe mesleğinin uygulama kısmına katkı sağlaması da beklenmektedir.

Trabzon ilinde faaliyet gösteren çoğunluğu lisans mezunu, 31-40 yaş aralığında ve mesleki tecrübesi yaklaşık 20 yıl olan 101 meslek mensubu seçilerek yapılan araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmış ve anket formunda muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerini ve defter beyan sistemini vergisel açıdan, denetim açısından ve kayıt düzeni açısından değerlendirmelerini ölçmeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

Meslek mensuplarının verdiği bilgiler doğrultusunda defter beyan sisteminde görülen bazı aksaklıklar ve çözüm önerileri aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir:

- Defter beyan sisteminin e-fatura sistemi ile entegrasyonu meslek mensuplarınca zaruri olarak görülmektedir.
- Meslek mensuplarının defter beyan sistemi ve diğer elektronik muhasebe uygulamalarını kullanmaları karşılığında muhasebe ücretlerinde yeterince artış sağlanamamış; uygulamaların kullanımından kaynaklanan zaman ve ilave iş yükü mükelleflere ücret olarak yansıtılamamıştır. Mevcut muhasebe ücret tarifesinde elektronik defter tutma ve defter beyan sistemi kullanımı konusunda ücretlendirme ile ilgili herhangi bir kriter bulunmamaktadır. Defter beyan sistemini kullanan vergi mükelleflerinin iş yükü dikkate alınarak sektörlere göre ücret tarifesi uygulanmalıdır. Stopaj, tevkifat ve mahsup işlemleri ağırlıklı olan sektörlerde farklı ücret tarifesi uygulanmalıdır.
- Defter beyan sisteminin kullanımının meslek odalarına açılması muhasebe mesleğinin gelişimini olumsuz olarak etkileyecektir. Bu konuda yetkinin sadece muhasebe meslek mensuplarında kalması gerekir.
- Defter beyan sistemi uygulamasında elektronik tasdik süresi olarak belirlenen 7 günlük başvuru süresi (teknik aksaklıklar ve iş yoğunluğu sebebiyle) yetersizdir. Meslek mensupları bu sürenin arttırılması kanaatini taşımaktadır.
- Defter beyan sisteminde yapılabilecek hataların çözümü konusunda açık bir düzenleme bulunmaması sistemde yaşanabilecek problemlerin çözümü konusunda meslek mensuplarını olumsuz yönde etkileyecek; sistemde tıkanmaya sebep olabilecektir. Bu konularda çözüm önerisi sunabilecek standartların belirlenmesi gerekir.
- Meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin gereği olarak uyması gereken standartlar olduğu gibi defter beyan sisteminin de benzer nitelikte standartlara sahip olması gerekir. Ancak bu standartlarda sık sık değişikliğe gidilmesi sisteme uyum sağlama konusunda meslek mensuplarının zorlanmasına sebep olmaktadır.

- Defter beyan sisteminde yasal sürelerin dışında kayıt yapılabilmesinin sisteme olan güveni azalttığı şeklindeki önerme konusunda meslek mensupları kararsız kalmıştır. Her ne kadar meslek mensupları için süre aşımı mesleğin uygulanmasını kolaylaştırırsa da sisteme olan güven konusunda düşündürücüdür.
- Defter beyan sisteminin kullanımı ile vergi daireleri ile mükellef arasında anlaşmazlık durumu yaygın olarak görülmemekle birlikte bir kısım meslek mensubunun uygulamanın kullanımı neticesinde vergi daireleri ile yaşadığı uyuşmazlıkların giderilmesi ihtiyacı da görülmektedir. Uygulamanın yeni olmasının bu durumu etkilediği düşünülmektedir.
- Meslek mensupları defter beyan sistemi ile ilgili kendilerini tam olarak yeterli görmemektedir. Bu da uygulamanın kullanımı konusunda eğitim ihtiyacını göstermektedir. Yani defter beyan sistemi, meslek mensuplarının pratik olarak kullanabileceği bir uygulama olarak görülmemektedir. Araştırma anketinde en düşük ortalama puana sahip ifade programın pratik olarak kullanıma uygun olduğudur.
- Defter beyan sistemi internet tabanlı bir program olduğu için sürekli gelişmeye ve güncellemeye açıktır. Sistemdeki yenilikler meslek mensubunun çalışma düzenine etki etmekte, zaman ve maliyet açısından mesleki faaliyeti olumsuz etkileyebilmektedir. Sistemde yapılacak güncellemelerin önceden haber verilmesi ve meslek mensubunun programlı olarak bu dönemi atlatması gerekir.

Defter beyan sistemi ile ilgili yapılan araştırmada alınan cevaplarda katılımcıların özelliklerine göre farklılık olup olmadığı da analiz edilmiş; aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Cinsiyet değişkeni açısından; erkek meslek mensuplarının kadın meslek mensuplarına nispetle çapraz kontrole daha az ihtiyaç duyduğu, kadın meslek mensuplarının erkek meslek mensuplarına nispetle 7 günlük tasdik süresini daha verimli değerlendirdikleri, kadın meslek mensuplarının erkek meslek mensuplarına nispetle kayıt maliyetini ikinci derecede düşündükleri, kadın meslek mensuplarının erkek meslek mensuplarına nispetle defter beyan sisteminin kullanımını daha pratik buldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.
- Medeni durum değişkeni açısından; bekar meslek mensuplarının defter beyan sisteminin kullanımı konusunda daha az güçlük çektiği, bekar meslek mensuplarının defter beyan sistemine yasal sürelerin dışında kayıt yapılmaması konusunda daha hassas oldukları, bekar meslek mensuplarının kayıt güvenliği konusunda daha hassas bir düşünce içerisinde oldukları, evli meslek mensuplarının maliyet unsurunu daha çok dikkate aldıkları, evli meslek mensuplarının defter beyan sisteminde karşılaştıkları hataların çözümü konusunda daha fazla düzenleyici norma ihtiyaç duyduğu, bekar meslek mensuplarının defter beyan sistemini evli meslek mensuplarına nispetle daha pratik buldukları ve elektronik sistemlere daha kolay uyum sağladıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

- Meslek (SM/SMMM) değişkeni açısından; Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin defter beyan sistemine yasal sürelerin dışında kayıt yapılmaması konusunda Serbest Muhasebecilere nispetle daha hassas ve kuralcı bir yaklaşıma sahip oldukları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Serbest Muhasebecilere nispetle çapraz kontrole daha fazla ihtiyaç duyduğu, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin defter beyan sistemi gibi elektronik sistemleri kullanma konusunda Serbest Muhasebecilere nispetle daha elverişli oldukları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin mevzuat ve standartlaşma konusunda daha hassas bir yaklaşım içinde oldukları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin mesleki açıdan kendilerini daha yeterli gördükleri, yeni gelişmelere uyum konusunda kendilerini daha hazır hissettikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.
- Eğitim değişkeni dikkate alınarak yapılan analizde; yasal sürelere riayetin, eğitim seviyesi ile ilişkili olduğu, mesleki tecrübesi yüksek eğitimli meslek mensuplarının elektronik sistemlerdeki entegrasyonun hatalara sebebiyet verebileceği konusunda tecrübeleri olduğunu düşünerek entegrasyon konusuna sıcak bakmadığı, kayıt güvenliği konusunda eğitim seviyesi arttıkça duyulan hassasiyetin de arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır.
- Mesleki tecrübe değişkeni dikkate alınarak yapılan analizde; elektronik sistemlere uyum konusunda mesleki tecrübenin etkili olduğu ve tecrübe arttıkça kullanım konusunda kolaylık sağlanabileceği, tecrübesi 16-20 yıl arasında bulunan meslek mensuplarının defter beyan sisteminde karşılaştıkları hataların çözümü konusunda daha fazla düzenleyici norma ihtiyaç duydukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Defter beyan sisteminin geliştirilmesinde meslek mensuplarının yaşadığı sorunlar ve yapılan tespitler dikkate alınarak sistemin muhasebe standartları ve mesleki standartlar nazara alınarak meslek kültürüne uygun olarak düzeltilmesi gerekir. Meslek mensupları eğitim, mesleki durum ve tecrübe açısından farklı yaklaşımlara sahip olabilir. Ancak defter beyan sisteminin, tüm meslek mensupları açısından; standart, kolay anlaşılır, zaman tasarrufu sağlayan bir sistem olarak kullanım sağlaması gerekir. Bunların sağlanması için defter beyan sistemi de tek başına yeterli olmayacaktır. Bilanço usulüne göre defter tutan mükelleflerin kullandığı sistemlerle uyumlu olarak çalışabilecek daha kapsamlı bir sistem ile uygulamada görülen bir kısım eksiklikler giderilebilir.

Yazılım sektörünün geldiği nokta nazara alındığında karmaşık bir yapısı olan vergilendirme sistemimiz elektronik sistemler vasıtasıyla kolaylıkla kullanılşlı bir hale dönüőtürülebilir. Ancak insan faktörünün devreye girmesiyle daha çok yetiőmiş meslek mensubu ve bunlara uyum sağlayacak vergi mükellefleri de gerekmektedir. Dolayısıyla sadece sistem geliőtirmekle tüm sorunlar çözülemeyeceği için meslek mensuplarının ve vergi mükelleflerinin yeni gelişmelere uyumlu bir eğitimle donatılması önemli bir ihtiyaçtır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Alagöz, Serhat Murat (2013), **Elektronik Beyanname Uygulamasına Yönelik Muhasebecilerin Tutumları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü -Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altınbaş, Öznur Gökçe (2019), “Dünya Genelinde Dijital Vergilendirme”, **Vergi Dünyası Dergisi**, (457), <http://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/7708> (10.09.2019).
- Altunışık, Remzi vd. (2004), **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı**, Sakarya Kitabevi, Adapazarı
- Altunkaya, Orhan (2015), “Elektronik Fatura Uygulaması ve İşleyişte Karşılaşılan Sorunlar”, **Vergi Dünyası Dergisi**, (401), <http://www.vergidunyasi.com.tr/arsiv> (14.09.2019).
- Arslan, Cenk Murat (2018), “Elektronik Olarak Düzenlenen Defter ve Belgelerin Kapsamı Genişletildi”, **Vergi Dünyası Dergisi**, (439), <http://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/7342> (11.08.2019).
- Aydın, Fatma Zehra (2017), **Türkiye’de e-Fatura ve e-Defter Uygulamalarının İşletmeler Üzerindeki Yansımaları ve Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aykar, Özkan (2018), “2018 Yılı Basit Usul Ticari Kazancın Beyanı ve Defter Beyan Sistemi” **Maliye Postası**, (921), <https://maliyepostasi.com/2018-yili-basit-usul-ticari-kazancin-beyani-ve-defter-beyan-sistemi> (02.09.2019).
- Bakmaz, Zübeyir (2011), “E-Beyanname Ceza Sisteminin Anayasa’ya Aykırı Olmadığı Kesinleşti”, **Yaklaşım Dergisi**, (225), <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=13105&arananKey=e-beyanname> (25.07.2019).
- Bal, Emin (2018), **Elektronik Defter (E-defter) Uygulamaları ve İşletmeler Açısından Kazanımları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Esenyurt Üniversitesi– Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayraktar, Cihan (2016), **Muhasebe Meslek Mensuplarının E-Belge Sistemleri Üzerine Davranışsal Tutumları ve Kullanma Niyetlerinin İncelenmesi: Karabük İli Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Calayoglu, İlker (2019), “Elektronik Vergi Denetimindeki Teknolojik Gelişmeler ve Tam Denetime Geçiş Adımları”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, (81), <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mufad/issue/42384/510619> (11.09.2019).

- Çeç, Ahmet (2016), “E-Düzenlemelerde Son Durum”, **Vergi Dünyası Dergisi**, (418), <http://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/6931> (05.08.2019).
- Çırtlık, Sedat (2016), “Vergi Mevzuatındaki Gelişmeler”, **Vergi Dünyası Dergisi**, (415), <http://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/6794> (06.09.2019).
- Çolak, Mustafa (2019), “Vergilemede Dijital Uygulamalarının Dünü, Bugünü ve Mükellef Davranışları Üzerine Etkileri”, **Yaklaşım Dergisi**, (318), <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=33152&arananKey=interaktif> (10.07.2019).
- Demirkaya, Gülfidan (2019), **Türkiye’de e-Fatura Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, Duygu (2018), “Sorularla Defter Beyan Sistemi”, **Yaklaşım Dergisi**, (302), <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=30757&arananKey=defter%20beyan%20sistemi> (22.07.2019).
- Doğan, Uğur (2017), **900 Soruda E-Fatura**, 4.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Ekiz, Nihal (2018), **E-fatura ve e-Defter Sisteminin Bağımsız Denetime Katkıları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ertem, Feyza (2017), **Elektronik Ortamda Defter Uygulamaları ve Denetimi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ertürk, Abdulkadir (2012), “e-Defter Uygulamasına İlişkin Hususlar ile e-Defter Müessesesinin Güçlü ve Zayıf Noktaları”, **Yaklaşım Dergisi**, (230), <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=13609> (04.09.2019).
- Güler, İbrahim (2013), “Önce e-Fatura, Sonra e-Defter”, **Yaklaşım Dergisi**, (251), <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=22127&arananKey=e-defter> (30.07.2019).
- Gündoğdu, Yusuf (2013), “Basit Usulde Vergilendirmenin Esasları”, **Vergi Dünyası Dergisi**, (379), <https://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/6026> (28.08.2019).
- Hepaksaz, Engin ve Hayrulloğlu, Betül (2011), “E-devlet Kapsamında Vedop Uygulamaları ve E-haciz”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, (2), <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobiadsbd/issue/11352/135653> (10.09.2019).
- Kızgın, Merve (2017), **E-fatura ve e-defter Uygulayıcılarının Sürekli Denetim Algıları Üzerine Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Nadızha, Ailaiti (2019), **E-Dönüşüm Kapsamında e-Fatura ve e-Defter Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme**, Dokuz Eylül Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nakip, Mahir (2006), **Pazarlama Araştırmaları: Teknikler ve SPSS Destekli Uygulamalar**, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- Orhan, Berna (2017), **Bilgi teknolojilerindeki gelişmelerin muhasebe meslek mensuplarının verimliliğine etkileri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ökçün, Sadık (2018), “Kanuni Defter ve Belgeleri Gizleme Suçunun “E- Defterler” Açısından İncelenmesi”, **Yaklaşım Dergisi**, (302), <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=30717&arananKey=SADIK%20%C3%96K%C3%87%C3%9CN> (14.09.2019).
- Önder, Rıdvan ve Hayırlı Nesrin (2019), “E-Fatura ile Kdv Beyannamesi ilişkisi ve Bütünleştirilmesine Yönelik Öneriler”, **Vergi Dünyası Dergisi**, (449), <http://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/7541> (14.09.2019).
- Öz, Semih (2003), “İnternet Vergi Dairesi Uygulamasında Yeni Bir Adım: İnternette Vergi Bildirim Alımı”, **Yaklaşım Dergisi**, (123), <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=3520&arananKey=interaktif> (15.07.2019).
- Özdemir, Mustafa (2016), **Muhasebede e-Defter, e-Fatura Uygulamaları ve Türkiye’de e-Defter, e-Fatura Sistemine Geçen İşletmeler Üzerine Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemirci, Fahrettin (2011), “Elektronik Fatura (E-Fatura) Uygulaması”, **Vergi Dünyası Dergisi**, (353), <http://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/5418> (14.09.2019).
- Özdemir, Ali İhsan (2019), “İnteraktif Vergi Dairesi”, **Yaklaşım Dergisi**, (317), <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=33102> (10.07.2019).
- Pehlivan, Osman (2019), **Vergi Hukuku – Genel Hükümler ve Türk Vergi Sistemi**, Trabzon: Celepler Matbaacılık Yayın ve Dağıtım.
- Serim, Nilgün (2006), “E-Devlet Dönüşümünün Türk Gelir İdaresi’ne Etkilerinin Değerlendirilmesi”, **Yaklaşım Dergisi**, (33), <https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=6461&arananKey=internet%20vergi%20dai> (18.07.2019).
- Şahin, Figen Sarkın (2017), “Elektronik Defter Uygulamaları”, **Vergi Dünyası Dergisi**, (429), <http://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/7142> (05.09.2019).

- Şahin, Nilüfer (2010), **Elektronik Vergi Denetiminin Vergi Kaçırma Eğilimlerini Azaltmadaki Rolü ve Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, Tayfun, (2014). “E-Fatura Düzenlenmesinde Entegrasyon Yönteminin Vergi Mahremiyeti Karşısındaki Durumu”, **Yaklaşım Dergisi**, (257).
<https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=23765&arananKey=E-Fatura>
(12.09.2019).
- Tekbaş, İsmail (2019), **Muhasebenin Dijital Dönüşümü ve Mali Mühendislik**, 1. Baskı, Humanist, İstanbul.
- Türk, Abdullah (2010), **Elektronik Vergi Denetiminin Vergi Kaçırma Eğilimlerini Azaltmadaki Rolü ve Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkay, İmdat (2019), “İnteraktif Vergi Dairesi ile Vergisel İşlemleri Yapmak Artık Çok Kolay”, **Yaklaşım Dergisi**, (317),
<https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=33076&arananKey=interaktif>
(11.07.2019).
- Türkay, İmdat (2017), “2017 Yılında Elde Edilen Gelirlerin Yıllık Beyanname İle Beyanı”, **Yaklaşım Dergisi**, (303),
<https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=30819&arananKey=Gelirin%20Toplanmas%C4%B1%20ve%20Beyan%C4%B1%20ile%20Toplama%20Yap%C4%B1lmayan%20Haller> (01.09.2019).
- Yıldırım, Arif (2013), “Ülkemizde Elektronik Fatura”, **Vergi Dünyası Dergisi**, (386),
<http://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/6237> (05.09.2019).
- Yücel, Mehmet (2018), “İnteraktif Vergi Dairesi Sistemi Kapsamında Yapılacak İşlemlerin Usul ve Esasları”, **Yaklaşım Dergisi**, (304),
<https://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=30976> (12.09.2019).
- URL, <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/150malicozum/14.pdf> (20.08.2019).
- URL, <http://efatura.gov.tr/dosyalar/kilavuzlar/E-FaturaGoruntuleyiciKullanımKilavuzuV-1.0.pdf> (16.08.2019).
- URL, <http://www.alomaliye.com/2019/03/06/interaktif-vergi-dairesi-nedir/> (25.07.2019).
- URL, <http://www.asmmmo.org.tr/userfiles/others/files/muhtasar.pdf> (25.08.2019).
- URL, <http://www.defterbeyan.gov.tr> (20.08.2019).
- URL, <http://www.edefer.gov.tr/dosyalar/kilavuzlar/e-DefterUygulamasiBasvuruKilavuzu.pdf> (18.08.2019).

- URL, <http://www.edeften.gov.tr/edeftenmevzuat.html> (20.08.2019).
- URL, <http://www.efatura.gov.tr/efaturamevzuat.html> (15.08.2019).
- URL, <https://ebeyanname.gib.gov.tr/index.html> (12.08.2019).
- URL, <https://hazirbeyan.gib.gov.tr/assets/staticPages/pdf/uygulamaRehberi2019.pdf> (20.08.2019).
- URL, https://intvd.gib.gov.tr/otvbildirim/kurum_nasil.htm#1 (12.08.2019).
- URL, <https://intvrg.gib.gov.tr/>(25.08.2019).
- URL, <https://ivd.gib.gov.tr/kilavuz.pdf> (20.07.2019).
- URL, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/01/2008-2012-Stratejik-Plan%C4%B1-Haz%C4%B1rl%C4%B1k-Program%C4%B1.pdf> (15.07.2019).
- URL, <https://vergidosyasi.com/2017/09/16/internet-vergi-dairesi-nedir-internet-vergi-dairesinde-sunulan-hizmetler-listesi/> (10.08.2019).
- URL, <https://www.defterbeyan.gov.tr/tr/dbs> (20.08.2019).
- URL, <https://www.defterbeyan.gov.tr/tr/yardim/serbest-meslek> (24.08.2019).
- URL, <https://www.edeften.gov.tr> (18.08.2019).
- URL, <https://www.efatura.gov.tr> (14.08.2019).
- 242 Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (1995), **T.C. Resmi Gazete**, 22358, (25.08.2019).
- 421 Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (2012), **T.C. Resmi Gazete**, 28497, (25.08.2019).
- 454 Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (2015), **T.C. Resmi Gazete**, 29392, (25.08.2019).
- 492 Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (2018), **T.C. Resmi Gazete**, 30346, (25.08.2019).

ÖZGEÇMİŞ

Yasin AKKAYA, 02.07.1989 tarihinde Trabzon ili Ortahisar İlçesi'nde doğdu. 2000 yılında Trabzon Kanuni İlkokulu'nu; 2003 yılında Sinop Ayancık Fatih Orta Okulu'nu; 2007 yılında Sinop Ayancık Anadolu Lisesi'ni; 2011 yılında da Karadeniz Teknik Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü'nü bitirdi. 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı'nda yüksek lisans programına başladı. Halen Trabzon'da serbest muhasebeci mali müşavir olarak görev yapmaktadır.

AKKAYA, bekar olup, İngilizce bilmektedir.